PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2008. gada 8. jūlijā *

Lieta T-53/03

BPB plc, Slaua [*Slough*] (Apvienotā Karaliste), ko pārstāv T. Šarps [*T. Sharpe*], *QC*, un A. Nourijs [*A. Nourry*], *solicitor*,

prasītāja,

pret

Eiropas Kopienu Komisiju, ko pārstāv F. Kastiljo de la Tore [*F. Castillo de la Torre*], pārstāvis, kam palīdz Dž. Flinns [*J. Flynn*], *QC*, un Š. Kilroja [*C. Kilroy*], *barrister*,

atbildētāja,

par prasību daļēji atcelt Komisijas 2002. gada 27. novembra Lēmumu 2005/471/EK par [EKL] 81. panta piemērošanas procedūru attiecībā uz *BPB plc*, *Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG*, *Société Lafarge SA* un *Gyproc Benelux NV* (Lieta COMP/E-1/37.152 — Ģipša plāksnes) (OV 2005, L 166, 8. lpp.) vai, pakārtoti, par prasību atcelt vai samazināt prasītājai noteikto naudas sodu.

* Tiesvedības valoda — angļu.

EIROPAS KOPIENU PIRMĀS INSTANCES TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs M. Jēgers [*M. Jaeger*], tiesneši V. Tīli [*V. Tiili*] un O. Cūcs [*O. Czúcz*],

sekretāre K. Poheca [*K. Pocheć*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2007. gada 24. janvāra tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Prāvas rašanās fakti

1 *BPB plc* ražo un pārdod būvniecības materiālus uz ģipša bāzes.

2 Pēc tās iegūtās informācijas Komisija 1998. gada 25. novembrī veica iepriekš nepieteiktas pārbaudes astoņos uzņēmumos, kas darbojās ģipša plākšņu jomā,

tostarp prasītājas uzņēmumā. 1999. gada 1. jūlijā Komisija veica izmeklēšanu divos citos uzņēmumos.

3 Turpinot Komisija attiecīgajiem uzņēmumiem nosūtīja informācijas pieprasījumus saskaņā ar 1. pantu Padomes 1962. gada 6. februāra Regulā Nr. 17, Pirmo regulu par [EKL 81.] un [86.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.). Prasītājai tā nosūtīja četrus informācijas pieprasījumus. *BPB* uz tiem atbildēja 1999. gada 17. martā, 1999. gada 28. oktobrī, 2000. gada 18. maijā un 2002. gada 6. septembrī.

4 2001. gada 18. aprīlī Komisija uzsāka procedūru šajā lietā un pieņēma paziņojumu par iebildumiem attiecībā uz prasītāju un uzņēmumiem *Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG* (turpmāk tekstā — "*Knauf*"), *Société Lafarge SA* (turpmāk tekstā — "*Lafarge*"), *Etex SA* un *Gyproc Benelux NV* (turpmāk tekstā — "*Gyproc*"). Šie uzņēmumi iesniedza savus rakstveida apsvērumus, un tiem bija piekļuve Komisijas lietas izmeklēšanas materiāliem, izmantojot kopiju *CD-ROM* diskā, kas tiem tika nosūtīts 2001. gada 17. maijā.

5 Prasītāja uz paziņojumu par iebildumiem atbildēja 2001. gada 8. jūlijā.

6 2002. gada 27. novembrī Komisija pieņēma Lēmumu 2005/471/EK par [EKL] 81. panta piemērošanas procedūru attiecībā uz *BPB*, *Knauf*, *Lafarge* un *Gyproc* (Lieta COMP/E-1/37.152 — Ģipša plāksnes) (OV 2005, L 166, 8. lpp.; turpmāk tekstā — "apstrīdētais lēmums").

7 Apstrīdētā lēmuma rezolutīvajā daļā noteikts:

"*1. punkts*

BPB [..], *Knauf* grupa, [..] *Lafarge* [..] un *Gyproc* [..] ir pārkāpušas [EKL] 81. panta 1. punktu, piedaloties nolīgumos un saskaņotās darbībās ģipša plākšņu jomā.

Pārkāpuma ilgums ir bijis šāds:

a) *BPB* [..]: no 1992. gada 31. marta līdz, vēlākais, 1998. gada 25. novembrim;

b) *Knauf* [grupa]: no 1992. gada 31. marta līdz, vēlākais, 1998. gada 25. novembrim;

c) [..] *Lafarge* [..]: no 1992. gada 31. augusta līdz, vēlākais, 1998. gada 25. novembrim;

d) *Gyproc* [..]: no 1996. gada 6. jūnija līdz, vēlākais, 1998. gada 25. novembrim.

[..]

3. punkts

Par 1. punktā minēto pārkāpumu šādiem uzņēmumiem tiek noteikti šādi naudas sodi:

a) *BPB* [..]: 138,6 miljoni euro;

b) [..] *Knauf* [..]: 85,8 miljoni euro;

c) [..] *Lafarge* [..]: 249,6 miljoni euro;

d) *Gyproc* [..]: 4,32 miljoni euro.

[..]"

8 Apstrīdētajā lēmumā Komisija uzskata, ka attiecīgie uzņēmumi ir piedalījušies vienotā un turpinātā pārkāpumā, kas izpaudies ar šādām darbībām, kas veido nolīgumus vai saskaņotas darbības:

— 1992. gadā *BPB* un *Knauf* pārstāvji tikušies Londonā (Apvienotā Karaliste) un izteikuši kopīgu gribu stabilizēt ģipša plākšņu tirgu Vācijā, Apvienotajā Karalistē, Francijā un Beniluksā;

— *BPB* un *Knauf* pārstāvji, sākot ar 1992. gadu, izveidojuši informācijas apmaiņas sistēmas, kurām pievienojās *Lafarge* un vēlāk — *Gyproc*, par to ģipša plākšņu pārdošanas apjomu Vācijas, Apvienotās Karalistes, Francijas un Beniluksa tirgos;

— *BPB*, *Knauf* un *Lafarge* pārstāvji vairākkārt savstarpēji snieguši iepriekšēju informāciju par cenu paaugstināšanu Apvienotās Karalistes tirgū;

— reaģējot uz īpatnībām Vācijas tirgus attīstībā, *BPB*, *Knauf*, *Lafarge* un *Gyproc* pārstāvji 1996. gadā tikušies Versaļā (Francija), 1997. gadā — Briselē (Beļģija) un 1998. gadā — Hāgā [*Haye*] (Nīderlande), lai sadalītu vai vismaz stabilizētu Vācijas tirgu;

— *BPB*, *Knauf*, *Lafarge* un *Gyproc* pārstāvji savstarpēji vairākkārt apmainījušies ar informāciju un vienojušies par cenu paaugstināšanu Vācijas tirgū no 1996. līdz 1998. gadam.

9 Lai aprēķinātu naudas soda apmēru, Komisija izmantoja metodoloģiju, kas aprakstīta Pamatnostādnēs sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā — "Pamatnostādnes").

10 Lai noteiktu naudas soda sākumsummu, ko nosaka, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, Komisija vispirms uzskatīja, ka attiecīgie uzņēmumi bija izdarījuši pēc tā

rakstura sevišķi smagu pārkāpumu, jo attiecīgo darbību mērķis bija izbeigt cenu karu un stabilizēt tirgu, apmainoties ar konfidenciālu informāciju. Turklāt Komisija uzskatīja, ka attiecīgajām darbībām ir bijis iespaids uz tirgu, jo attiecīgie uzņēmumi aptvēra gandrīz visu ģipša plākšņu piedāvājumu tirgū un aizliegtās vienošanās dažādās izpausmes tika īstenotas ļoti koncentrētā un oligopolā tirgū. Attiecībā uz konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apjomu Komisija uzskatīja, ka aizliegtā vienošanās aptvēra četrus galvenos tirgus Eiropas Kopienas ietvaros, proti, Vāciju, Apvienoto Karalisti, Franciju un Beniluksu.

11 Turpinājumā, uzskatot, ka pastāv nozīmīga nevienādība starp iesaistītajiem uzņēmumiem, Komisija īstenoja atšķirīgu attieksmi, šajā sakarā balstoties uz apgrozījuma apjomu, kas saistīts ar attiecīgās preces pārdošanu minētajos tirgos pārkāpuma pēdēja pilnajā gadā. Uz šī pamata naudas soda sākumsumma tika noteikta 80 miljonu euro apmērā *BPB*, 52 miljonu euro apmērā *Knauf* un *Lafarge* 8 miljonu euro apmērā *Gyproc*.

12 Lai nodrošinātu naudas soda pietiekamu no pārkāpuma atturošu iedarbību, ievērojot uzņēmumu lielumu un kopējos resursus, *Lafarge* noteiktais naudas sods tika palielināts par 100 %, sasniedzot 104 miljonus euro.

13 Lai ņemtu vērā pārkāpuma ilgumu, naudas soda apmērs pēc tam tika palielināts par 65 % *BPB* un *Knauf* gadījumā, par 60 % *Lafarge* gadījumā un par 20 % *Gyproc* gadījumā, Komisijai pārkāpumu kvalificējot kā ilgstošu pārkāpumu *Knauf*, *Lafarge* un *BPB* gadījumā un kā vidēja ilguma pārkāpumu *Gyproc* gadījumā.

14 Attiecībā uz atbildību pastiprinošiem apstākļiem *BPB* un *Lafarge* noteiktā naudas soda sākumsumma tika palielināta par 50 % par recidīvu.

15 Turpinot, Komisija par 25 % samazināja *Gyproc* noteikto naudas sodu, pamatojoties uz atbildību mīkstinošiem apstākļiem tādēļ, ka tā bija destabilizējošs elements, kas veicināja aizliegtās vienošanās ietekmes ierobežošanu Vācijas tirgū, un tādēļ, ka tā nedarbojās Apvienotās Karalistes tirgū.

16 Visbeidzot, Komisija samazināja naudas sodu apmēru par 30 % *BPB* un par 40 % — *Gyproc*, piemērojot D sadaļas 2. punktu Komisijas paziņojumā par naudas sodu neuzlikšanu vai to apmēra samazināšanu lietās par aizliegtām vienošanās (OV 1996, C 207, 4. lpp.; turpmāk tekstā — "paziņojums par sadarbību"). Attiecīgi galīgais noteikto naudas sodu apmērs bija 138,6 miljoni euro *BPB* gadījumā, 85,8 miljoni euro *Knauf* gadījumā, 249,6 miljoni euro *Lafarge* gadījumā un 4,32 miljoni euro *Gyproc* gadījumā.

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

17 Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegts 2003. gada 14. februārī, prasītāja cēla šo prasību.

18 Tā kā Pirmās instances tiesas palātu sastāvs, sākot ar jauno tiesas gadu, tika mainīts, tiesnesis referents tika norīkots pie trešās palātas, kurai līdz ar to tika nodota šī lieta.

19 Pamatojoties uz tiesneša referenta ziņojumu, Pirmās instances tiesa (trešā palāta) nolēma uzsākt mutvārdu procesu un, veicot Pirmās instances tiesas Reglamenta 64. pantā paredzētos procesa organizatoriskos pasākumus, aicināja lietas dalībniekus iesniegt dažus dokumentus un rakstveidā uzdeva tiem jautājumus, uz kuriem tie atbildēja noteiktajā termiņā.

20 Tika uzklausīti lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un to atbildes uz jautājumiem, ko Pirmās instances tiesa uzdeva 2007. gada 24. janvāra tiesas sēdē.

21 Tiesas sēdē Pirmās instances tiesa lūdza prasītāju precizēt savu lūgumu par konfidencialitātes ievērošanu pirms 2007. gada 7. februāra. Tāpat Komisijai tika noteikts termiņš tās iespējamo apsvērumu iesniegšanai, atbildot prasītājai attiecībā uz konfidenciālo informāciju.

22 Mutvārdu process tika pabeigts 2007. gada 27. martā.

23 Prasītājas prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— atcelt apstrīdētā lēmuma 1. un 2. punktu, ciktāl tie attiecas uz prasītāju;

— pakārtoti, atcelt apstrīdētā lēmuma 3. punktu, ciktāl tas attiecas uz prasītāju, vai, pakārtoti tam, atbilstošā veidā samazināt naudas soda apmēru, ko prasītājai ar apstrīdēto lēmumu noteikusi Komisija;

— apstrīdētā lēmuma 3. punkta atcelšanas vai naudas soda apmēra samazināšanas gadījumā uzdot atlīdzināt prasītājas samaksāto pamatsummu, pieskaitot nokavējuma procentus, ko noteiktu Pirmās instances tiesa atbilstoši spēkā esošajām tiesību normām;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

24 Komisijas prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— noraidīt prasību;

— piespriest prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

1. *Par pirmo pamatu, kas saistīts ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu*

Lietas dalībnieku argumenti

25 Prasītāja uzskata, ka Komisija, balstoties uz pierādījumiem, kurus tā prasītājai nebija paziņojusi, ir pārkāpusi prasītājas tiesības uz aizstāvību, kā arī vispārējo principu, kas paredz, ka pusēm ir vienādas tiesības izmantot savu tiesību aizstāvības līdzekļus.

26 Pirmkārt, prasītāja apgalvo, ka Komisija nav tai sniegusi piekļuvi informācijai, ko bija sniedzis anonīms informācijas sniedzējs. Saskaņā ar prasītājas viedokli šo informāciju Komisija izmantojusi 1998. gada 19. novembrī, lai saņemtu kratīšanas orderi Apvienotās Karalistes tiesā. Prasītāja tāpat uzskata, ka no liecības, kas pievienota pielikumā lūgumam izsniegt kratīšanas orderi, izriet, ka Komisija ir uzskatījusi šo informāciju par pārliecinošu. Prasītāja uzskata, ka Komisijas pārliecība par to, ka pastāvēja kompleksa aizliegta vienošanās, ir iespaidojusi tās interpretāciju visiem faktiem un pierādījumiem.

27 Otrkārt, prasītāja apgalvo, ka Komisijai būtu bijis jāsniedz piekļuve atbildēm, kuras sniedza pārējie paziņojuma par iebildumiem adresāti. Komisija apstrīdētajā lēmumā esot vairākkārt balstījusies uz šīm atbildēm, lai izvērtētu faktus un administrētu pierādījumus.

28 Komisija uzskata, ka pienākums ievērot tiesības uz aizstāvību neprasa, lai Komisija attiecīgajiem uzņēmumiem atklātu visu savu lietas materiālu kopumu, un ka tas apdraudētu lietas materiālu elementu iespējamo konfidencialitāti. Tai nekādā ziņā

neesot pienākuma paziņojuma par iebildumiem adresātam atklāt apsūdzošus dokumentus, uz kuriem tā nav iecerējusi balstīties. Šajā gadījumā Komisija esot savus secinājumus formulējusi, tikai balstoties uz pierādījumiem, kas bija tās rīcībā un kas bija aprakstīti paziņojumā par iebildumiem un apstrīdētajā lēmumā.

29 Komisija apstrīd, ka prasītājas tiesības uz aizstāvību būtu pārkāptas tādēļ, ka tā nav varējusi uzzināt pārējo paziņojuma par iebildumiem adresātu atbildes. Komisija apgalvo — ja tā pēc paziņojuma par iebildumiem pieņemšanas atklāj jaunus pierādījumus, ko tā ir iecerējusi izmantot un par kuriem uzņēmumiem nav bijis iespējas izteikt savu viedokli, tai ir jānosūta papildu paziņojums par iebildumiem vai vēstule, ar kuru attiecīgos uzņēmumus aicina formulēt papildu apsvērumus par šiem jaunajiem pierādījumiem. Ja tā šādu uzaicinājumu neveic, tā nevarot šos pierādījumus izvirzīt pret sākotnējā paziņojuma par iebildumiem adresātiem.

30 Šajā gadījumā visi prasītājas sniegtie piemēri esot attiekušies uz apgalvojumiem, kuri jau ir bijuši ietverti paziņojumā par iebildumiem un kuri tātad ir tikuši atzīti vai apstrīdēti, un par kuriem prasītāja ir varējusi darīt zināmu savu viedokli. Neviens no šiem paziņojumiem neesot ietvēris jaunas iebildes vai faktisku informāciju, uz ko Komisija būtu balstījusies, formulējot savus prasījumus.

Pirmās instances tiesas vērtējums

31 Ievadā ir jāatgādina, ka piekļuves lietas materiāliem mērķis ir tostarp ļaut iepazīties paziņojuma par iebildumiem adresātiem ar pierādījumiem, kas atrodas Komisijas lietas

materiālos, lai tie varētu atbilstoši izteikt savu viedokli par secinājumiem, pie kuriem Komisija ir nonākusi savā paziņojumā par iebildumiem. Piekļuve lietas materiāliem tādējādi attiecas uz procesuālām garantijām, kuru mērķis ir aizsargāt tiesības uz aizstāvēšanos un it īpaši nodrošināt tiesību tikt uzklausītam efektīvu īstenošanu (skat. Pirmās instances tiesas 2003. gada 30. septembra spriedumu apvienotajās lietās T-191/98, no T-212/98 līdz T-214/98 *Atlantic Container Line* u.c./Komisija, *Recueil*, II-3275. lpp., 334. punkts un tajā minētā judikatūra).

32 Kas attiecas uz apsūdzošiem pierādījumiem, pienākums sniegt piekļuvi lietas materiāliem attiecas tikai uz pierādījumiem, kas galu galā ietverti lēmumā, un nevis uz visiem iebildumiem, kurus Komisija būtu varējusi varbūtēji formulēt kādā administratīvā procesa stadijā (iepriekš 31. punktā minētais spriedums lietā *Atlantic Container Line* u.c./Komisija, 337. punkts). Faktiski dokumentu par apsūdzošu dokumentu attiecībā uz prasītāju var uzskatīt tikai tad, ja Komisija to izmanto, pamatojot tāda pārkāpuma konstatējumu, kurā piedalījusies šī prasītāja (Pirmās instances tiesas 2000. gada 15. marta spriedums apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR* u.c./Komisija, *Recueil*, II-491. lpp.; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Ciment*", 284. punkts).

33 Turklāt prasītāja nevar vispārīgā un abstraktā veidā pieprasīt piekļuvi dokumentiem vai informācijai, kas tai nav paziņoti, neprecizējot, kādā veidā pierādījumus, kurus Komisija izmantojusi apstrīdētajā lēmumā, būtu noteikuši šie dokumenti vai šī informācija. Faktiski saskaņā ar judikatūru vispārīga rakstura argumentācija pēc sava rakstura nav tāda, kas varētu pierādīt tiesību uz aizstāvību pārkāpuma pastāvēšanu, kas ir jāizvērtē, pamatojoties uz katra konkrētā gadījuma īpašajiem apstākļiem (iepriekš 31. punktā minētais spriedums lietā *Atlantic Container Line* u.c./Komisija, 353. un 354. punkts).

34 Šajā lietā attiecībā uz anonīmā informācijas sniedzēja sniegto informāciju Komisija nav apstrīdējusi, ka šī informācija bija izšķirošais pierādījums, kas izraisīja izmeklēšanas

veikšanu. Kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma, Komisija šo informāciju kā tādu galu galā nav izmantojusi un izvirzītās iebildes tika pierādītas ar citiem pierādījumiem.

35 Tāpat prasītāja nav norādījusi nevienu iebildumu, kas būtu ietverts vai nu paziņojumā par iebildumiem, vai apstrīdētajā lēmumā un kurš būtu balstīts tikai uz anonīmā informācijas sniedzēja sniegto informāciju, un kuram prasītājai nebija piekļuves.

36 Turklāt, pat ja Komisijai ir pienākums uzņēmumiem, kas apsūdzēti EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas procedūrā, dot piekļuvi visiem apsūdzošajiem vai attaisnojošajiem dokumentiem, ko tā apkopojusi izmeklēšanas gaitā, šis pienākums neaptver citu uzņēmumu komercnoslēpumus, Komisijas iekšējos dokumentus un citus konfidenciālus dokumentus (Tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland* u.c./Komisija, *Recueil*, I-123. lpp., 68. punkts, un iepriekš 31. punktā minētais spriedums lietā *Atlantic Container Line* u.c./Komisija, 335. punkts). Tādējādi, kā to apgalvojusi Komisija, gadījumos, kad informācija sniegta pilnīgi brīvprātīgi, taču to papildina lūgums saglabāt konfidencialitāti, lai aizsargātu informācijas sniedzēja anonimitāti, iestādei, kas piekrīt saņemt šo informāciju, šāds nosacījums ir jāievēro (Tiesas 1985. gada 7. novembra spriedums lietā 145/83 *Adams*/Komisija, *Recueil*, 3539. lpp., 34. punkts). Faktiski Komisijas spējai nodrošināt anonimitāti no noteiktiem saviem informācijas avotiem ir izšķiroša nozīme, lai novērstu un efektīvi apkarotu aizliegtas pret konkurenci vērstas darbības (Tiesas 2002. gada 22. oktobra spriedums lietā C-94/00 *Roquette Frères*, *Recueil*, I-9011. lpp., 64. punkts).

37 Līdz ar to procedūra, kas uzsākta, pamatojoties uz informāciju, kuras izcelsmes avots netiek atklāts, atbilst likuma prasībām, ja netiek iespaidota iespēja attiecīgajai personai darīt zināmu savu viedokli par faktu atbilstīgumu patiesībai vai to apjomu, par paziņotajiem dokumentiem vai arī par secinājumiem, ko Komisija no tiem izdarījusi (Tiesas 1979. gada 13. februāra spriedums lietā 85/76 *Hoffmann-La Roche*/Komisija, *Recueil*, 461. lpp., 14. punkts).

38 Ņemot vērā pienākumu nodrošināt informācijas konfidencialitāti, kā arī apstākli, ka prasītāja nav norādījusi nevienu paziņojumā par iebildumiem vai apstrīdētajā lēmumā ietvertu iebildumu, kas būtu balstīts uz pierādījumiem, kuri prasītājai nebūtu bijuši pieejami, prasītāja nevar Komisijai pārmest tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un vispārēja principa, kas paredz, ka pusēm ir vienādas tiesības izmantot savu tiesību aizstāvības līdzekļus, pārkāpumu tādēļ, ka Komisija tai nav devusi piekļuvi informācijai, ko sniedzis anonīms informācijas sniedzējs.

39 Kas attiecas uz piekļuvi pārējo paziņojuma par iebildumiem adresātu atbildēm, ir skaidrs, ka prasītājai administratīvā procesa laikā nav bijusi dota piekļuve šiem dokumentiem.

40 Pirmkārt, kas attiecas uz to, ka nav paziņoti, kā apgalvots, apsūdzoši pierādījumi, kas nebija ietverti lietas materiālos, Pirmās instances tiesa atgādina, ka tiesību uz aizstāvību ievērošana ir Kopienu tiesību pamatprincips, kas ir jāievēro visos gadījumos, it īpaši procesā, kura rezultātā var tikt noteiktas sankcijas, pat ja tas ir administratīvais process. Tas nosaka, ka attiecīgajiem uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām, sākot no administratīvā procesa stadijas, jāsniedz iespēja paust savu viedokli par Komisijas izvirzīto faktu, iebildumu un apstākļu patiesumu un atbilstību (iepriekš 37. punktā minētais spriedums lietā *Hoffmann-La Roche*/Komisija, 11. punkts, un Pirmās instances tiesas 1992. gada 10. marta spriedums lietā T-11/89 *Shell*/Komisija, *Recueil*, II-757. lpp., 39. punkts).

41 Turpinot ir jāatgādina — ja Komisija vēlas pamatoties uz izvilkumu no atbildes uz paziņojumu par iebildumiem vai uz dokumentu, kas ir pievienots šādai atbildei, lai pierādītu pārkāpumu EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas procedūrā, pārējiem šajā procedūrā apsūdzētajiem uzņēmumiem ir jānodrošina iespēja izteikt savu viedokli par šādu pierādījumu. Šajos apstākļos attiecīgais izvilkums no atbildes uz paziņojumu par iebildumiem vai no tai pievienotā dokumenta ir apsūdzošs pierādījums pret dažādiem

uzņēmumiem, par kuriem tiek apgalvots, ka tie ir piedalījušies pārkāpumā (skat. iepriekš 32. punktā minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *Ciment*, 386. punkts, un 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā T-314/01 *Avebe*/Komisija, Krājums, II-3085. lpp., 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

42 Faktiski dokumentu par apsūdzošu dokumentu var uzskatīt vienīgi tad, ja Komisija to izmanto, lai pamatotu uzņēmuma izdarīta pārkāpuma konstatējumu. Lai uzņēmums pierādītu, ka pārkāptas tā tiesības uz aizstāvību, nepietiek ar to, ka šis uzņēmums pierāda, ka tas administratīvā procesa laikā nav varējis izteikt savu viedokli par dokumentu, kas kādā veidā izmantots apstrīdētajā lēmumā. Tam ir jāparāda, ka Komisija šo dokumentu ir izmantojusi kā pierādījumu, lai apstiprinātu pārkāpumu, kurā piedalījies uzņēmums (Pirmās instances tiesas 2006. gada 27. septembra spriedums apvienotajās lietās T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP un T-61/02 OP *Dresdner Bank* u.c./Komisija, Krājums, II-3567. lpp., 158. punkts).

43 Ievērojot, ka dokumenti, kas attiecīgajiem uzņēmumiem nav paziņoti administratīvā procesa laikā, nav tādi pierādījumi, pret kuriem var iebilst, ja izrādās, ka Komisija lēmumā balstījusies uz dokumentiem, kuri nav ietverti izmeklēšanas materiālos un nav paziņoti prasītājiem, šos dokumentus nevar izmantot kā pierādījumus (iepriekš 32. punktā minētais spriedums lietā *Ciment*, 382. punkts).

44 Ja pastāv citi dokumentāri pierādījumi, par kuriem attiecīgajiem uzņēmumiem bija zināms administratīvā procesa laikā, kas īpaši pamato Komisijas secinājumus, nepaziņota apsūdzoša dokumenta kā pierādījuma atmešana nemazina apstrīdētajā lēmumā ietverto iebildumu pamatotību (iepriekš 36. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 72. punkts).

45 Tādējādi attiecīgajam uzņēmumam ir jāpierāda, ka iznākums, pie kura ir nonākusi Komisija savā lēmumā, atšķirtos, ja kā apsūdzošs pierādījums tiktu atmests nepaziņots dokuments, uz kuru ir balstījusies Komisija, lai apsūdzētu šo uzņēmumu (iepriekš 36. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 73. punkts).

46 Izskatāmajā lietā *BPB* min vienīgi apstrīdētā lēmuma 130., 232., 393. un 524. apsvērumu, lai ilustrētu apstākli, ka Komisija esot balstījusies uz pārējo paziņojuma par iebildumiem adresātu atbildēm, lai apstiprinātu apsūdzošos pierādījumus.

47 Kas attiecas uz šiem piemēriem, ir jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma 524. apsvērumā Komisija vienīgi citē *Gyproc* apgalvojumu, kas ietverts tās atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, saskaņā ar kuru tās dalība bija atšķirīgas intensitātes dalība. Tādējādi šis pierādījums nekādi nav ticis izmantots pret *BPB*.

48 Kas attiecas uz apstrīdētā lēmuma 130. apsvērumu, tas attiecas uz izvilkumu no *Lafarge* atbildes uz paziņojumu par iebildumiem, saskaņā ar kuru *BPB* esot bijusi informācijas apmaiņas sistēmas iniciatore. Komisija apstrīdētajā lēmumā šo *Lafarge* apgalvojumu nekādi nav izmantojusi, lai pierādītu, ka *BPB* būtu bijusi šīs sistēmas iniciatore. Turklāt *BPB* naudas sods nav ticis palielināts, pamatojot ar to, ka tā būtu bijusi aizliegtās vienošanās iniciatore. Turklāt, kā tas izriet no šī — otrā — pamata izvērtējuma, *BPB* ir atzinusi, ka tā ir pārkāpusi konkurences tiesības, piedaloties datu apmaiņā par tirdzniecības apjomiem četros attiecīgajos tirgos.

49 Kas attiecas uz apstrīdētā lēmuma 232. apsvērumu, proti, [*E.*], *Gyproc* deleģētā administratora, piezīmju un paziņojumu interpretācija, ko veica *Gyproc* savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, ir jāatkārto tā formulējums:

"*Gyproc* ir turpinājumā atsaukusies uz [*E.*] skaidro piezīmi un paziņojumiem, apstiprinot, ka "tā saucamais Versaļas [*Versailles*] nolīgums bija tikai mēģinājums un tas nekad nav ticis efektīvi īstenots" un ka vēl vairāk — "nekad nav bijis patiesas gribas sakrišanas starp dalībniekiem — un noteikti ne no *Gyproc* puses — par Vācijas tirgus sadalīšanas kārtības visām detaļām. Faktiski [attiecīgie uzņēmumi] nav tikuši uzklausīti attiecībā uz precīzo tirgus daļu, kas pienāktos *Gyproc* [..]. Tādējādi *Gyproc* ir izgāzusi mēģinājumu noslēgt nolīgumu starp četriem dalībniekiem"."

50 Kā Komisija to konstatējusi apstrīdētā lēmuma 233. apsvērumā, *Gyproc* paziņojumi, kam principā ir mazāks pierādošais spēks nekā iepriekš minētajai [*E.*] piezīmei un brīvprātīgajiem paziņojumiem, nepadara spēkā neesošu ne noturēto sarunu saturu, ne to mērķi, bet vienīgi to rezultātu. Turklāt ir jāatgādina, ka *BPB* atzina Versaļas sanāksmes pastāvēšanu un apstākli, ka sanāksmes mērķis bija apspriest situāciju Vācijas tirgū.

51 Turklāt ir jāuzsver, ka Komisija vienīgi secināja, ka attiecīgie uzņēmumi ir tikušies Versaļā 1996. gadā, Briselē 1997. gadā un Hāgā 1998. gadā, lai sadalītu, vai, mazākais, stabilizētu Vācijas tirgu, taču tā nav apgalvojusi, ka tās būtu sekmīgi noslēgušas nolīgumu par Vācijas tirgus daļu piešķiršanu.

52 Šajos apstākļos, pat ja apstrīdētā lēmuma 232. apsvērumā minētā [*E.*] no *Gyproc* piezīmes un paziņojumu interpretācija tiktu noraidīta, šis fakts neiespaidotu Komisijas vērtējumu, kas izteikts šajā lēmumā.

53 Tādējādi rezultāts, pie kā nonāca Komisija apstrīdētajā lēmumā, neatšķirtos, ja *BPB* minētās *Gyproc* un *Lafarge* atbildes uz paziņojumu par iebildumiem netiktu ietvertas lietas materiālos.

54 Visbeidzot, no apstrīdētā lēmuma 393. apsvēruma izriet, ka *Gyproc* ir piekritusi Komisijas izdarītajam faktu aprakstam attiecībā uz cenu paaugstināšanu Vācijas tirgū. Faktiski tas attiecas uz pierādījumu, kuru Komisija izmantoja, lai apstiprinātu savu tēzi, ka bija notikusi apspriešanās par cenu paaugstināšanu Vācijas tirgū, ko *BPB* apstrīd. Tādējādi ir jāatmet šis elements kā pierādījums un pēc tam jāizvērtē, vai, ciktāl tas attiecas uz *BPB*, Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi, ka *BPB*, *Knauf*, *Lafarge* un *Gyproc* bija viena otru vairākkārt informējušas un apspriedušās par cenu paaugstināšanas piemērošanu Vācijas tirgū laika periodā no 1996. līdz 1998. gadam.

55 Otrkārt, attiecībā uz jautājumu par to, vai pārējo paziņojuma par iebildumiem adresātu atbildes būtu varējušas ietvert apsūdzošus pierādījumus, prasītāja savā prasības pieteikumā šajā sakarā nav izvirzījusi argumentus.

56 Atbildot uz Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumu, ar kuru prasītājai tika lūgts norādīt prasības pieteikuma punktus, kuros būtu izvirzīts pamats, kas saistīts ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu attiecībā uz apsūdzošiem pierādījumiem, prasītāja vienīgi ir norādījusi uz sava prasības pieteikuma 75.–120. punktu. Šajos punktos tā nav norādījusi, ka pārējo paziņojuma par iebildumiem adresātu atbildes varētu ietvert apsūdzošus pierādījumus, ko tā būtu varējusi izmantot savai aizstāvībai. Šajos apstākļos ir jānoraida prasītājas argumenti par to, ka pārējo paziņojuma par iebildumiem adresātu atbildes varētu ietvert apsūdzošus pierādījumus.

57 No iepriekš iztirzātā izriet, ka pirmais pamats ir jānoraida gadījumā, ja varbūtēji nebūtu ņemti vērā *Gyproc* paziņojumi, kas ietverti tās atbildē uz paziņojumu par iebildumiem un ko Komisija minējusi apstrīdētā lēmuma 393. apsvērumā, kas prasa veikt izvērtējumu otrā pamata iebildumam par Komisijas konstatēto par informācijas apmaiņu par cenu paaugstināšanu Vācijā.

58 Lai lieta pilnīgi tiktu izskatīta, Pirmās instances tiesa turpinājumā izskatīs lietas būtību, atmetot visus pierādījumus, kas saistīti ar pārējo paziņojuma par iebildumiem adresātu atbildēm, lai pārbaudītu, vai Komisijas novērtējums pārkāpuma pastāvēšanai un iespaidam ir juridiski pietiekami pierādīts pat bez šiem strīdīgajiem pierādījumiem.

2. *Par otro pamatu, kas saistīts ar acīmredzamām kļūdām un/vai nepietiekamu pamatojumu attiecībā uz EKL 81. panta 1. punkta piemērošanu*

Par pierādīšanas standartu

Lietas dalībnieku argumenti

59 Prasītāja uzskata, ka lietās, kurās noteikti bargi naudas sodi, kritēriji, kas tiek izvirzīti kā prasība attiecībā uz pierādījumiem, ir pielīdzināmi kritērijiem kriminālprocesā. Šajā

sakarā prasītāja apgalvo, ka pierādīšanas pienākums ir Komisijai un ka pārkāpums ir jāpierāda juridiski pietiekami, kas, kā uzskata prasītāja, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiek prasīts, lai tiktu iesniegti pārliecinoši pierādījumi, ka ir izdarīti apgalvotie pārkāpumi. Tā uzskata, ka šādā situācijā nepietiek ar to, ka tiek piemērota ierastā iespēju izvērtēšana. Turklāt, lai ievērotu nevainīguma prezumpciju, ja pastāv šaubas attiecībā uz pierādījumu, tām jābūt par labu aizstāvībai.

60 Komisija apstrīd, ka pierādīšanas pienākuma apmērs, kas piemērojams konkurences lietās, ir identisks pierādīšanas pienākuma apmēram, kas tiek izvirzīts kā prasība krimināllietās.

Pirmās instances tiesas vērtējums

61 No judikatūras izriet, ka prāvas par konkurences noteikumu pārkāpumu gadījumā Komisijai ir jāsniedz pierādījumi par tās konstatētajiem pārkāpumiem un jāiesniedz atbilstoši pierādījumi, lai juridiski pietiekami pierādītu apstākļus, kas veido pārkāpumu. Šajos ietvaros Komisijai it īpaši ir pienākums iesniegt visus pierādījumus, kas ļauj secināt, ka uzņēmums piedalījies šādā pārkāpumā un tā atbildību par dažādiem apstākļiem, ko šī piedalīšanās ietver (Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Partecipazioni*, *Recueil*, I-4125. lpp., 86. punkts).

62 Ciktāl tas attiecas uz nolīgumiem un saskaņotām darbībām, kam ir pret konkurenci vērsts mērķis, Komisijai ir jāpierāda, ka uzņēmums ar savu paša rīcību ir vēlējies dot ieguldījumu kopējiem mērķiem, kas bija visiem dalībniekiem, un ka tas zināja par citu uzņēmumu iecerētajām vai veiktajām materiālajām darbībām, īstenojot šos pašus

mērķus, vai ka tas varēja tos saprātīgi paredzēt un ka bija gatavs uzņemties par to risku (iepriekš 61. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 87. punkts).

63 Saistībā ar pret konkurenci vērstajām darbībām un nolīgumiem ir ierasts, ka darbības norisinās slepeni, ka sanāksmes norisinās slepeni un ka ar tām saistītā dokumentācija tiek samazināta līdz minimumam. No tā izriet, ka, pat ja Komisija atklāj pierādījumus, kas tiešā veidā apliecina prettiesisku saziņu starp tirgus dalībniekiem, tie parasti ir fragmentāri un izkaisīti, kā rezultātā bieži noteiktas detaļas jārekonstruē, izmantojot dedukciju. Līdz ar to vairumā gadījumu pret konkurenci vērstu darbību vai nolīguma pastāvēšana ir jāsecina no noteiktām sakritībām vai norādēm, kuras, skatot tās kopsakarā, nepastāvot citam loģiskam izskaidrojumam, var būt pierādījums par konkurences noteikumu pārkāpumu (iepriekš 36. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 55.–57. punkts).

64 No šīs judikatūras izriet, ka ir jānoraida prasītājas apgalvojums, ka Komisijai jāiesniedz pierādījums, "kas izslēdz saprātīgas šaubas" (*beyond reasonable doubt*) par pārkāpumu gadījumā, kad tā nosaka bargus naudas sodus.

Par Londonas sanāksmi

Lietas dalībnieku argumenti

65 Prasītāja uzskata, ka Komisija nav pierādījusi, ka Londonas sanāksmē tika noslēgts nolīgums un ka tai sekojošā informācijas apmaiņa bija līdzeklis, lai kontrolētu šī

nolīguma izpildi. Londonas sanāksme esot veidojusi Komisijas argumentācijas pamatu, jo citi notikumi esot ar to saistīti un turklāt tā esot pārkāpuma sākums.

66 Prasītāja atzīst, ka šī sanāksme ir notikusi, taču uzskata, ka tas, kā Komisija šo pierādījumu interpretējusi, pārsniedz to, ko prasītāja patiesībā teikusi. Tā apgalvo, ka, pat ja [*A*.] [prasītājas priekšsēdētājs ģenerāldirektors (P.–Ģ.D.) attiecīgajā laika periodā] ir ar Knaufu [*Knauf*] ģimenes brālēniem apspriedis spēcīgo konkurenci ģipša plākšņu tirgū, un pat ja abas puses ir atzinušas problēmu, viņš kategoriski noliedz, ka būtu noslēdzis nolīgumu par risinājumu ar Knaufu ģimenes brālēniem. Turklāt šajā sanāksmē nav izteikta nekāda kopīga griba stabilizēt tirgu.

67 Prasītāja tāpat atzīst, ka šī sanāksme varētu būt apstāklis, kas veicināja cenu kara izbeigšanu. Tomēr šī sanāksme šajā sakarā nebija vienīgais cēloniskais apstāklis. Prasītāja apgalvo, ka ekonomiskā situācija attiecīgajā tirgū 1992. gadā bija tāda, ka cenu karš būtu izbeidzies jebkurā gadījumā. To esot apstiprinājis tās nolīgtais ekonomikas eksperts, kura ziņojumu Komisija apstrīdētajā lēmumā tomēr neesot ņēmusi vērā.

68 Prasītāja uzskata, ka apstāklis, ka attiecīgajā tirgū turpināja pastāvēt konkurence, ir pretrunā tam, kā Komisija interpretē Londonas sanāksmi. Komisijas apgalvojumus apstrīdētā lēmuma 212. un 395. apsvērumā nepamatojot nekādi pierādījumi. Šajā sakarā prasītāja uzsver, ka Komisija izlēma neņemt vērā virkni pierādītu cenu svārstību piemēru, ko prasītāja bija Komisijai iesniegusi savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem. Prasītāja tāpat apstrīd Komisijas apgalvojumus par tirgus daļu stabilitāti. Tā apgalvo, ka pašas Komisijas tabulas, kas ietvertas apstrīdētā lēmuma pielikumā, pierādot pretējo. Tā tāpat norāda, ka Komisijas apgalvojumiem neesot pierādījuma

vērtības, ievērojot, ka tā apstrīdētajā lēmumā neesot precizējusi, kādas bija attiecīgo uzņēmumu tirgus daļas pirms 1992. gada, un ka līdz ar to neesot bijis iespējams tirgus daļu salīdzinājums.

69 Kas attiecas uz Komisijas apgalvojumu, ka pārkāpuma konkrēto seku vērā ņemšana būtu pārliecīga, prasītāja apgalvo, ka, ciktāl Komisija nolīguma pastāvēšanu ir vienīgi apgalvojusi un to nav pamatojuši nekādi pierādījumi, ir jāņem vērā pierādījumi, kas saistīti ar notikumu norisi tirgū. Prasītāja uzskata — ja pierādījumi sliecas pierādīt jebkāda pret konkurenci vērsta nolīguma neesamību un ja Komisija nav ieguvusi nekādus citus pierādījumus, tai jāuzskata, ka nekāds nolīgums nav noslēgts. Prasītāja uzsver, ka tas neattiecas tikai uz noskaidrošanu, vai nolīgums ir ticis izpildīts, bet gan uz izlemšanu, vai Komisija ir pierādījusi apgalvotā nolīguma pastāvēšanu.

70 Komisija norāda, ka prasītājas arguments, ka nekāds nolīgums nepastāvēja, balstoties uz kļūdainu ideju, ka nolīgumam jābūt kontrolētam, detalizētam un juridiski ierobežojošam. Tā piebilst, ka EKL 81. pantā paredzētais aizliegums aptver tādu sadarbības formu starp uzņēmumiem, kas, nesasniedzot vienošanās šī vārda īstajā nozīmē īstenošanu, apzināti aizstāj konkurences risku ar praktisku sadarbību starp šiem uzņēmumiem. Tādējādi netiek prasīta patiesa plāna izstrādāšana. Komisija uzsver, ka, pat ja sarunas, kas notika 1992. gadā Londonas sanāksmē, nevarētu uzskatīt par nolīgumu, tās var uzskatīt par saskaņotām darbībām, kas ir tikpat smags pārkāpums.

71 Komisija uzskata, ka Londonas sanāksme un tajā noslēgtais nolīgums ir pirmā praktiskā izpausme saliktam un turpinātam pārkāpumam, uz kuru attiecas apstrīdētais lēmums. Tā uzskata — ievērojot apsvērumus, kas minēti apstrīdētā lēmuma 56.–69. apsvērumā,

un it īpaši ņemot vērā, ka informācijas apmaiņa tika uzsākta Londonas sanāksmē vai neilgi pēc tās, šis secinājums ir pilnībā pamatots. Tā piebilst, ka sākuma stadijā, lai pierādītu, ka šis nolīgums ietilpst vienotā, saliktā un turpinātā pārkāpumā, nav jāpierāda, ka ir izpildīti vai paredzēti visi pārkāpuma kritēriji.

72 Kas attiecas uz *BPB* apgalvojumu, ka Komisija nav ņēmusi vērā ekonomiskos pierādījumus, Komisija apgalvo, ka tā apstrīdētā lēmuma 396.–402. apsvērumā ir izskaidrojusi, ka, ievērojot lietas apstākļus, esot veltīgs *BPB* un pārējo attiecīgo uzņēmumu mēģinājums pierādīt, pamatojot ar ekonomisko analīzi, ka konkurences situācija ģipša plākšņu tirgū laika periodā no 1992. līdz 1998. gadam izslēdza jebkādu ierobežojoša nolīguma iespēju šajā laikā. Komisija apstiprina, ka tā nav balstījusies uz vienkāršu paralēlu rīcību un neizmanto ekonomiskus pierādījumus, lai pierādītu EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu. Tās secinājumi esot balstīti uz tiešiem pierādījumiem par pret konkurenci vērstu nolīgumu, par kuru ekonomiska analīze nesniedzot nekādu apmierinošu izskaidrojumu. Ciktāl Komisija apstrīdētajā lēmumā norādījusi uz labāku attiecīgā tirgus stabilitāti vai cenu paaugstināšanos (kā tas ir 289. un 539. apsvērumā), tas tā esot bijis, lai ilustrētu pret konkurenci vērsto darbību sekas un nevis lai pierādītu to pastāvēšanu. Komisija piebilst, ka nolīguma pastāvēšanu var konstatēt, neraugoties uz to, ka visa veida konkurence ģipša plākšņu tirgū nav pilnībā iznīcināta. Turklāt, tā kā Komisijas pierādītajam pārkāpumam bija pret konkurenci vērsts mērķis, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šo konkrēto seku ņemšana vērā ir lieka.

73 Komisija, atsaucoties uz prasītājas argumentu, ka "spēcīga" konkurence vai "cenu karš" noteikti būtu beidzies ekonomisku iemeslu dēļ, uzskata, ka tas nav atbilstošs, izlemjot, kāpēc un kādā veidā "cenu karš" ir faktiski beidzies, un, konkrētāk, lai izlemtu, vai noteiktu tirgus dalībnieku pret konkurenci vērstā rīcība ir vai nav bijusi šīs attīstības cēlonis. Tā uzskata, ka, pierādījusi, ka aizliegtās vienošanās dalībnieku mērķis bija izbeigt cenu karu un līdz ar to ierobežot konkurenci vismaz Vācijas, Francijas, Apvienotās Karalistes un Beniluksa ģipša plākšņu tirgos, tā varēja konstatēt, kā tā to ir

izdarījusi apstrīdētā lēmuma 72., 196., 212., 289. un 395. apsvērumā, ka šis mērķis lielā mērā bija sasniegts. Šajā sakarā tā apgalvo, ka tirgus nestabilitāte pirms 1992. gada ir aprakstīta paziņojuma par iebildumiem 28. punktā un nav tikusi apstrīdēta. Turklāt, kā tas skaidri izriet no apstrīdētā lēmuma 212. un 395. apsvēruma, Komisija esot uzskatījusi, ka cenām Apvienotās Karalistes un Vācijas tirgū bija tendence paaugstināties, vai, mazākais, stabilizēties, kas kontrastēja ar situāciju, kas valdīja pirms 1992. gada.

Pirmās instances tiesas vērtējums

74 *BPB* atzīst, ka Londonas sanāksme ir notikusi un ka [*A.*], kā arī Knaufu ģimenes brālēni ir izteikuši viedokli, ka industrijas interesēs kopumā būtu izbeigt dārgi izmaksājošo cenu karu. Tā tāpat atzīst, ka šajā sanāksmē vai vēlāk — 1992. gadā — uzņēmumi bija uzsākuši informācijas apmaiņu par kopējo pārdošanas apjomu katrā no galvenajiem tirgiem.

75 Tomēr *BPB* apstrīd, ka šajā sanāksmē būtu noslēgts nolīgums, kas tieši paredz stabilizēt Eiropas tirgus un par kuru ir paredzēts, ka tas ilgs sešus gadus.

76 Tādējādi ir jāizvērtē, vai Londonas sanāksmei bija pret konkurenci vērsts mērķis.

77 Šajā sakarā no apstrīdētā lēmuma 55. apsvēruma izriet, ka *BPB* savā otrajā atbildē uz informācijas pieprasījumu ir atklājusi, ka šajā sanāksmē tās un *Knauf* pārstāvji "[bija] vienisprātis, ka [viņu], *Knauf* un industrijas kopumā interesēs (ietverot, visbeidzot, patērētāju intereses) bija, lai tiktu izbeigts iznīcinošais cenu karš, un ka ražotāji cenšas konkurēt visperspektīvākajos ekonomiskajos līmeņos".

78 Visbeidzot, *BPB* apstiprināja, ka tās izmantotais vārds "vienošanās" ir jāinterpretē tikai tā vispārīgākajā nozīmē, proti, nozīmē "viedokļu konsenss".

79 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru — lai varētu uzskatīt, ka pastāv nolīgums EKL 81. panta 1. punkta nozīmē, pietiek ar to, ka konkrētie uzņēmumi ir izteikuši kopīgu gribu darboties tirgū noteiktā veidā (Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-9/99 *HFB* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1487. lpp., 199. punkts; 2003. gada 11. decembra spriedums lietā T-61/99 *Adriatica di Navigazione*/Komisija, *Recueil*, II-5349. lpp., 88. punkts, un 2005. gada 27. jūlija spriedums apvienotajās lietās no T-49/02 līdz T-51/02 *Brasserie nationale* u.c./Komisija, Krājums, II-3033. lpp., 118. punkts). Attiecībā uz minētās kopīgās gribas izpausmes formu pietiek ar to, ka noteikumā ir izteikta attiecīgo uzņēmumu griba darboties tirgū atbilstoši šiem noteikumiem (Pirmās instances tiesas 2004. gada 14. oktobra spriedums lietā T-56/02 *Bayerische Hypo- und Vereinsbank*/Komisija, Krājums, II-3495. lpp., 60. punkts).

80 No tā izriet, ka, lai tas būtu nolīgums EKL 81. panta 1. punkta nozīmē, pietiek ar to, ka darbība vai šķietami vienpusēja rīcība izsaka vismaz divu nolīguma dalībnieku saskaņotu gribu, jo šādas saskaņotības izpausmes veidam pašam par sevi nav noteicošas nozīmes (Tiesas 2006. gada 13. jūlija spriedums lietā C-74/04 P Komisija/*Volkswagen*, Krājums, I-6585. lpp., 37. punkts).

81 Koordinācijas, konverģences un sadarbības kritēriji, kas ir tālu no tā, lai izvirzītu prasību izstrādāt reālu "plānu", ir jāsaprot, ņemot vērā Līguma konkurences noteikumu iekšējos jēdzienus, saskaņā ar kuriem katram tirgus dalībniekam ir autonomi jānosaka politika, kuru tas realizē kopējā tirgū. Ja arī šāds autonomijas noteikums neizslēdz tirgus dalībnieku tiesības gudri pielāgoties savu konkurentu konstatētajām vai sagaidāmajām darbībām, tas tomēr ir pret jebkādiem tiešiem vai netiešiem kontaktiem šo tirgus dalībnieku starpā ar mērķi ietekmēt jau pastāvoša vai potenciāla konkurenta darbību tirgū, atklājot šim konkurentam vienošanos par savām paša jau izlemtajām vai paredzamajām darbībām tirgū (Tiesas 1975. gada 16. decembra spriedums apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie* u.c./Komisija, *Recueil*, 1663. lpp., 173. un 174. punkts, un iepriekš 79. punktā minētais spriedums lietā *Adriatica di Navigazione*/Komisija, 89. punkts).

82 Tāds ir gadījums, kad starp vairākiem uzņēmumiem pastāv džentlmeņu vienošanās, kas atbilstoši izsaka šādu kopīgu gribu un attiecas uz konkurences ierobežojumu. Šajos apstākļos nav jāizvērtē, vai tiek uzskatīts, ka uzņēmumi ir spiesti — juridiski, faktiski vai morāli — īstenot uzvedību, par ko tie savstarpēji vienojušies (iepriekš 79. punktā minētais spriedums lietā *HFB* u.c./Komisija, 200. punkts).

83 Konkrētāk, kas attiecas uz pret konkurenci vērsta rakstura nolīgumiem, kas tiek noslēgti konkurējošu uzņēmumu sanāksmēs, Tiesa ir nospriedusi, ka EKL 81. panta 1. punkts tiek pārkāpts tādā gadījumā, ja šo sanāksmju mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai traucēt konkurenci un tādējādi arī kalpot mākslīgai tirgus regulēšanai (Tiesas 2002. gada 15. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, *Recueil*, I-8375. lpp., 508. un 509. punkts).

84 Pirmās instances tiesa uzskata, ka *BPB* paskaidrojums attiecībā uz Londonas sanāksmi atbilst kritērijam, ko izvirza iepriekš minētā judikatūra. *BPB* paziņojumi ir pietiekami,

lai pierādītu, ka *Knauf* un pati *BPB* abas ir izteikušas savu gribu izbeigt cenu karu un tādējādi ierobežot konkurenci.

85 Turklāt ir jāatgādina — ja uzņēmums piedalās, pat ja tā piedalīšanās nav aktīva, tādās sanāksmēs starp uzņēmumiem, kurām ir pret konkurenci vērsts mērķis, un tas publiski nedistancējas no šo sanāksmju satura, tādējādi ļaujot pārējiem dalībniekiem domāt, ka tas piekrīt sanāksmju iznākumam un ka tas tos izpildīs, var uzskatīt, ka ir pierādīts, ka tas piedalās aizliegtās vienošanās ietvaros, kas izriet no minētajām sanāksmēm (iepriekš 79. punktā minētais spriedums lietā *HFB* u.c./Komisija, 137. punkts).

86 Turklāt Londonas sanāksmes pret konkurenci vērsto mērķi apstiprina informācijas apmaiņa, ko pēc šīs sanāksmes veica uzņēmumi. Tādējādi, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma 58. apsvēruma, *BPB* savā atbildē uz otro informācijas pieprasījumu ir norādījusi, ka:

"[[*A*.] un Knaufu ģimenes brālēni] šajā sanāksmē vienojās apmainīties ar skaitļiem par to pārdošanas apjomu 1991. gadā, lai iegūtu uzticamu bāzi nākotnei, lai pārbaudītu, ka šis nolīgums [oriģinālā angļu valodā: 'understanding'] ticis izpildīts (tas ir, vienkārši lai savstarpēji sniegtu skaidrāku priekšstatu par tirgus kopējo lielumu un tādējādi par to attiecīgajām tirgus daļām). Tas bija nepieciešams, jo nebija uzticamas ražošanas statistikas.""

87 Attiecībā uz *BPB* argumentiem, kas vērsti uz to, lai apliecinātu, ka tas attiecās, augstākais, uz vienkāršu nolēmuma mēģinājumu, šiem argumentiem nevar piekrist. Faktiski apstāklis, ka *BPB* un *Knauf* ir izteikušas kopīgu gribu izbeigt cenu karu un stabilizēt attiecīgos tirgus, ir nolīgums EKL 81. panta 1. punkta izpratnē.

88 Turklāt, kā to parāda iepriekš 86. punktā minētais citāts, *BPB* un *Knauf* ir izpildījušas savu plānu, īstenojot šo nolīgumu, veicot informācijas apmaiņu par pārdošanas apjomiem četros attiecīgajos tirgos. Ja šie uzņēmumi neuzskata, ka tie ir noslēguši nolīgumu, lai izbeigtu cenu karu un stabilizētu attiecīgos tirgus, tiem nebija vajadzības uzraudzīt tirgus, apmainoties ar datiem par pārdošanas apjomiem.

89 Kas attiecas uz prasītājas argumentiem, ka Komisija nav pierādījusi, ka pastāvēja cenu vai tirgus daļu stabilitāte, tie nevar likt apšaubīt šo secinājumu.

90 Šajā sakarā pietiek atgādināt, ka, lai piemērotu EKL 81. panta 1. punktu, pietiek ar to, ka nolīguma mērķis bijis ierobežot, traucēt vai izkropļot konkurenci neatkarīgi no tā konkrētajām sekām. Tādējādi gadījumā, ja nolīgumi noslēgti sanāksmēs, kurās piedalījušies konkurējoši uzņēmumi, šis noteikums ir pārkāpts, ja šīm sanāksmēm bijis iepriekš minētais mērķis un tās ir bijušas vērstas uz tirgus darbības mākslīgu organizēšanu. Šādā gadījumā noteikta uzņēmuma atbildība par pārkāpumu ir pienācīgi apstiprināta tad, ja tas piedalījies šajās sanāksmēs, zinot, kāds ir to mērķis, pat ja tas vēlāk nav īstenojis kādu no tajās saskaņotajiem pasākumiem. Tas, ka uzņēmums lielākā vai mazākā mērā regulāri apmeklējis sanāksmes, kā arī tas, kādā mērā uzņēmums izpildījis sanāksmēs saskaņotos pasākumus, neietekmē atbildības iestāšanos, bet gan tās apmēru un līdz ar to soda smagumu (Tiesas 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, Krājums, I-5425. lpp., 145. punkts). Uzņēmumi, kas noslēdz nolīgumu, kura mērķis ir ierobežot konkurenci, principā nevar izvairīties no EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas, apgalvojot, ka to nolīgumam nav bijis novērtējamas ietekmes uz konkurenci.

91 Turklāt pretrunā ar *BPB* apgalvojumu, ka Londonas sanāksmei nebija seku, ir tās atbilde uz paziņojumu par iebildumiem, kurā tā ir norādījusi, ka 1992. gadā bija cenu izmaiņas. *BPB* tāpat atzīst, ka Londonas sanāksme ir varējusi būt apstāklis, kādēļ

paātrinājās cenu kara izbeigšanās. Tomēr tā uzskata, ka prasības pieteikumā izklāstītie komerciālās un ekonomiskās kārtības iemesli parāda, ka tas nebija vienīgais cēloniskais apstāklis.

92 Pirmās instances tiesa uzskata, ka prasītājas piekrišana, ka Londonas sanāksme bija apstāklis, kas paātrināja cenu kara izbeigšanos, apstiprina interpretāciju, ka Londonas sanāksmes mērķis bija vērsts pret konkurenci. Pat pieņemot, ka cenu kara izbeigšanās pamatā tāpat bija arī citi iemesli, tas neliek apšaubīt Londonas sanāksmes pret konkurenci vērsto mērķi, kas paredzēja paaugstināt cenas un samazināt konkurences intensitāti starp attiecīgajiem uzņēmumiem.

93 Visbeidzot, ir jāņem vērā apstāklis, ka prasītāja savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem ir paziņojusi, ka tā neiestājas pret to, ka Komisija minēto sanāksmi kvalificē kā EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu. Tā tāpat savā atbildē uz Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumu ir atzinusi, ka Londonas sanāksme bija EKL 81. panta 1. punkta pārkāpums.

94 No tā izriet, ka Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka Londonas sanāksmē *BPB* un *Knauf* bija izteikušas savu kopīgo gribu izbeigt cenu karu un stabilizēt attiecīgo tirgu. Līdz ar to šo iebildumu nevar apmierināt.

Par informācijas apmaiņu par pārdoto daudzumu Vācijā, Francijā, Beniluksā un Apvienotajā Karalistē

Lietas dalībnieku argumenti

95 Prasītāja atzīst, ka vai nu Londonas sanāksmē, vai kādu laiku vēlāk tajā pašā gadā [*A.*] un Knaufu ģimenes brālēni vienojās par lielā mērā vispārinātas informācijas apmaiņu par savu attiecīgo pārdošanas apjomu 1991. gadā. Tomēr prasītāja uzsver, ka [*A.*] paziņoja, ka tas tika izdarīts, lai ļautu viņam izvērtēt, vai attiecīgajā ražošanas nozarē valdīja jauna gaisotne, viņam sniedzot precīzāku priekšstatu par tirgus apmēru un līdz ar to par prasītājas tirgus daļu. Prasītāja tāpat atzīst, ka šī informācijas apmaiņa ir varējusi veicināt cenu kara izbeigšanos. Vienlaikus tā noliedz, ka [*D.*], *Gyproc* administrators un *BPB* P.–Ģ.D. no 1994. līdz 1999. gadam izlemtā apmaiņa, sākot ar 1993. gadu, ir bijusi saskaņā ar divām pirmajām ikgadējām informācijas apmaiņām. Prasītāja tāpat apstrīd, ka minētās informācijas apmaiņas būtu bijušas nolīguma vai vienošanās starp ražotājiem īstenošanas kontroles metode. Šajā sakarā tā apgalvo, ka Komisija nav iesniegusi nekādus pierādījumus, ka pastāv vadības un kontroles pierādījums attiecībā uz aizliegtās vienošanās īstenošanu. Tā apstiprina, ka klienti to ir informējuši par apstākli, ka tās konkurenti izmanto cenas, kas ir zemākas par tās pašas cenām, un tā netika gaidījusi mēnesi, lai, izmantojot informācijas apmaiņu, uzzinātu par tirgus daļu attīstību.

96 Prasītāja uzsver, ka Komisija neņēma vērā pierādījumu, kas veidoja faktiski informācijas apmaiņā ietverto informāciju. Šajā sakarā prasītāja norāda, ka informācijas apmaiņas biežums sākotnēji bija ikgadējs, pēc tam — reizi pusgadā, taču informācijas apmaiņa nekad nav notikusi biežāk kā reizi ceturksnī. Turklāt informācija esot bijusi vispārināta rakstura, norādot kopējo platību kvadrātmetros visiem ģipša plākšņu izstrādājumiem, kas pārdoti attiecīgajā periodā, neatkarīgi no to biezuma, dimensijām un specifikācijām, izteiktu ar vienu vienīgu skaitli. Tā tāpat atzīmē, ka pastāv milzīgas cenu atšķirības starp precēm. Turklāt informācija attiecās uz valstu tirgiem, un, Beniluksa gadījumā, pat

pārsniedza valsts ietvarus. Turklāt informācijas apmaiņa nenotika ar regulāriem intervāliem. Šo iemeslu dēļ prasītāja uzskata, ka šī informācijas apmaiņa nevar būt ciešs uzraudzības mehānisms tirgum.

97 Prasītāja uzskata, ka Komisijas apgalvojumu tāpat atspēko tas, ka attiecīgajā laika periodā tirgus daļas ir nozīmīgi attīstījušās. Turklāt tā precizē, ka ir notikusi cenu samazināšanās. Turklāt Komisija neesot iesniegusi nekādus pierādījumus par mēģinājumu sistemātiski pielāgot tirgus daļas vai cenas. Prasītāja uzskata, ka tas viss veido spēcīgu pierādījumu, ka šajā gadījumā nepastāv aizliegta vienošanās.

98 Komisija uzsver, ka prasītāja nav noliegusi šo informācijas apmaiņu pastāvēšanu, taču ir apstrīdējusi to mērķi. Tā uzskata, ka ir sniegusi detalizētu atbildi uz šiem argumentiem apstrīdētā lēmuma 104.–170. apsvērumā.

99 Komisija apgalvo, ka nav nozīmes argumentācijai par to, ka nepastāvēja "vadības un kontroles" struktūras. No judikatūras izriet, ka apstāklis, ka nav veikti pasākumi, lai piespiestu uzņēmumus ievērot šos nolīgumus, nenozīmē, ka nav noticis pārkāpums. Pierādījumu neesamība vienkārši parāda, ka nav bijuši nepieciešami nekādi represīvi pasākumi.

100 Komisija atkārto, ka tā nekad nav apgalvojusi, ka aizliegtā vienošanās izslēdza visa veida konkurenci vai ka būtu pastāvējušas kvotas vai noteiktas tirgus daļas. Aizliegtās

vienošanās rezultātā ir nozīmīgi līdzsvarots un stabilizēts tirgus tā kopumā un nav obligāti sastindzinājis tirgus daļu sadalījumu noteiktos tirgos.

Pirmās instances tiesas vērtējums

101 Jānorāda, ka savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem prasītāja ir paziņojusi, ka tā neiebilst, ka Komisija minēto informācijas apmaiņu ir kvalificējusi kā EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu. Tā tāpat savā atbildē uz Pirmās instances tiesas uzdoto rakstveida jautājumu ir atzinusi, ka informācijas apmaiņa par pārdoto daudzumu Vācijā, Francijā, Beniluksā un Apvienotajā Karalistē bija EKL 81. panta 1. punkta pārkāpums. Prasītāja tomēr apstrīd noteiktus vērtējumus, ko Komisija veikusi apstrīdētajā lēmumā.

102 *BPB* atzīst, ka vai nu Londonas sanāksmē, vai kādu brīdi vēlāk tajā pašā gadā [*A*.] un *Knauf* ģimenes brālēni vienojās apmainīties ar vispārinātu informāciju par to attiecīgo pārdošanas apjomu 1991. gadā. [*A*.] paziņoja, ka tas tika izdarīts, lai ļautu viņam novērtēt, vai attiecīgajā nozarē valdīja "jauna gaisotne", viņam sniedzot precīzāku priekšstatu par tirgus lielumu un attiecīgi par *BPB* tirgus daļu.

103 Tā tāpat atzīst, ka [*A*.] 1992. un 1993. gadā veiktā informācijas apmaiņa attiecībā uz 1991. un 1992. gada datiem varēja veicināt cenu kara izbeigšanos. *BPB* noliedz, ka šī informācijas apmaiņa būtu veidojusi kontroles mehānismu, kas izveidots plašākiem pret konkurenci vērstiem mērķiem.

104 *BPB* tāpat atzīst, ka [*D.*] vadībā informācija par pārdošanas apjomu četros attiecīgajos tirgos, sākot ar 1993. gadu, sāka notikt reizi semestrī, un, sākot ar 1995. gadu — reizi ceturksnī. Tomēr tā apgalvo, ka [*D.*] organizētā informācijas apmaiņa nebija saistīta ar divām pirmajām ikgadējām informācijas apmaiņām, ko bija veicis [*A.*].

105 Tādējādi, tā kā prasītāja ir atzinusi attiecīgās informācijas apmaiņas pastāvēšanu, šie argumenti vērsti tikai uz to, lai apstrīdētu Komisijas juridisko vērtējumu neapstrīdētiem apstākļiem.

106 Saskaņā ar judikatūru nolīgumi par apmaiņu ar informāciju ir pretēji konkurences noteikumiem, jo tie ietekmē vai samazina nedrošības par attiecīgā tirgus darbību līmeni, kā rezultātā tiek ierobežota konkurence starp uzņēmumiem (Tiesas 2006. gada 23. novembra spriedums lietā C-238/05 *ASNEF-EQUIFAX* un *Administración del Estado*, Krājums, I-11125. lpp., 51. punkts).

107 Faktiski Līguma tiesību normām par konkurenci ir raksturīgi, ka ikvienam tirgus dalībniekam ir autonomi jānosaka politika, ko tas plāno īstenot kopējā tirgū. Līdz ar to atbilstoši minētajai judikatūrai šāda autonomijas prasība neļauj starp uzņēmējiem uzsākt jebkādu tiešu vai netiešu kontaktu, kas varētu vai nu ietekmēt pašreizējā vai potenciālā konkurenta uzvedību tirgū, vai arī atklāt šādam konkurentam, kā tas ir izlēmis rīkoties tirgū pats vai attiecībā pret to, ja šo kontaktu mērķis vai sekas ir tādu konkurences nosacījumu izveidošanās, kas neatbilst normāliem attiecīgā tirgus apstākļiem, ņemot vērā piegādāto preču vai pakalpojumu raksturu, uzņēmumu nozīmi un skaitu, kā arī minētā tirgus apmēru (skat. iepriekš 106. punktā minēto spriedumu lietā *ASNEF-EQUIFAX* un *Administración del Estado*, 52. punkts).

108 Attiecībā uz informācijas apmaiņas likumīgumu no judikatūras izriet, ka patiesi konkurējošā tirgū apstāklis, ka tirgus dalībnieks ņem vērā informāciju par tirgus darbību, kura ir tā rīcībā, pateicoties informācijas apmaiņas sistēmai, lai pielāgotu savu uzvedību tirgū, ievērojot piedāvājuma atomizēto raksturu, no pārējo tirgus dalībnieku viedokļa nesamazina vai neizslēdz visu nedrošību attiecībā uz to konkurentu rīcības paredzamo raksturu. Tomēr oligopolā tirgū, kas ir spēcīgi koncentrēts, informācijas apmaiņa tirgū pēc sava rakstura ļauj uzņēmumiem noskaidrot to konkurentu pozīciju tirgū un komerciālo stratēģiju, un tādējādi ievērojami mainīt konkurenci, kas pastāv starp tirgus dalībniekiem (Tiesas 1998. gada 28. maija spriedums lietā C-7/95 P *Deere*/Komisija, *Recueil*, I-3111. lpp., 88. un 90. punkts).

109 Ir jāprezumē, ka — ja vien nav pierādīts pretējais, kas jāpierāda ieinteresētajiem tirgus dalībniekiem, — uzņēmumi, kas piedalās saskaņotībā un kas paliek aktīvi tirgū, ņem vērā apmaiņu ar informāciju ar saviem konkurentiem, lai izlemtu to uzvedību tirgū. Tas tā vēl jo vairāk ir, ja darbību saskaņotība notiek regulāri ilgā laika periodā (iepriekš 79. punktā minētais spriedums lietā *HFB* u.c./Komisija, 216. punkts).

110 Izskatāmajā lietā ģipša plākšņu tirgus bija oligopols, ko, starp citu, prasītāja nav apstrīdējusi. Tādējādi ir jāpārliecinās, vai, ievērojot šo tirgus iezīmi, informācijas apmaiņa nesamazināja vai neizslēdza attiecīgo uzņēmumu nedrošības līmeni par attiecīgā tirgus darbību un tādējādi neierobežoja konkurenci šajā tirgū.

111 Prasītāja uzskata, ka tādā veidā, kādā tā tika organizēta, informācijas apmaiņa varēja ļaut realizēt tikai vienu mērķi, proti, vispārīgi — apliecināt individuālos novērtējumus tirgus apstākļiem un it īpaši par šī tirgus lielumu.

112 Šāds izskaidrojums nepārliecina. Faktiski no [*D*.] iesniegtajiem paskaidrojumiem viņa 2001. gada 9. jūlija paziņojumā, lai pamatotu informācijas apmaiņu, ka jā, protams, informācija bija lietderīga, lai apzinātos tirgus lielumu, šī informācija tāpat ļāva izlemt tirgus tendences un konkurentu tirgus daļas tādējādi, ka "neviens nedarbojās pilnīgā neziņā".

113 Šo pašu iemeslu dēļ nevar piekrist prasītājas argumentam, ka tirgus bija pārskatāms un informāciju varēja iegūt tirgū.

114 Šo konstatējumu apstiprina *BPB* 1999. gada 28. oktobra atbilde uz otro informācijas pieprasījumu, kas atkārtota apstrīdētā lēmuma 58. apsvērumā, saskaņā ar kuru:

"[*BPB* un *Knauf* pārstāvji] ir vienojušies par informācijas apmaiņu par viņu pārdošanas apjomu 1991. gadā — lai iegūtu uzticamu bāzi nākotnei, lai pārbaudītu, ka šis nolīgums [oriģinālā angļu valodā: 'understanding'] ticis izpildīts (tas ir, vienkārši, lai savstarpēji sniegtu skaidrāku priekšstatu par kopējo tirgus lielumu un tādējādi viņu attiecīgajām tirgus daļām). Tas esot bijis nepieciešams, jo neesot bijis ticamas industrijas statistikas.""

115 Šajā sakarā informācijas apmaiņas vienošanās raksturs vēl jo vairāk ir pierādījums, ievērojot *BPB* atbildi uz paziņojumu par iebildumiem. Faktiski no apstrīdētā lēmuma 106. apsvēruma izriet, ka:

"*BPB* visbeidzot precizēja, ka nolīguma par informācijas apmaiņu ar *Knauf* mērķis bija sniegt [*A*.] "pamatu, lai novērtētu, vai nozarē bija jauna gaisotne", proti, ka "informācijas

apmaiņa augstā līmenī bija savstarpējs apliecinājums, ka cenu karš beidzas". Līdz ar to *BPB* ir skaidri atzinusi, ka [*A*.] veiktā informācijas apmaiņa bija kalpojusi mērķim, lai izbeigtu konkurences garu, kas valdīja ģipša plākšņu tirgū 90. gadu sākumā: "divas sekojošas vēsturiskās informācijas apmaiņas, ko veica [*A*.], var būt kalpojušas un var būt bijušas domātas, lai kalpotu cenu kara izbeigšanai.""

116 Kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka nepastāvēja konkurences ierobežojumi, nepastāvot informācijas, ar kuru notika apmaiņa, informatīvajai vērtībai, ievērojot, ka dati tika paziņoti ļoti neizstrādātā un neprecīzā formā, nesadalot tos pa dažādu ģipša plākšņu veidiem, šim apgalvojumam nav nozīmes, ciktāl informācijas apmaiņas starp attiecīgajiem uzņēmumiem mērķis bija uzraudzīt, lai to attiecīgās tirgus daļas paliktu stabilas vai, vismaz, nesamazinātos. Faktiski, tā kā Londonas sanāksmē prasītāja un *Knauf* bija izteikušas kopīgu gribu izbeigt cenu tirgu un stabilizēt attiecīgos tirgus, lai šo mērķi sasniegtu, pietika, ka attiecīgie uzņēmumi zināja, ka, apturot cenu karu, tie nepazaudēs tirgus daļas. Šim mērķim vispārinātā informācija par pārdošanu, kas ļāva aprēķināt tirgus daļas, bija pietiekama. Tas tāpat izskaidro iemeslu, kādēļ nebija nepieciešamības datus sadalīt pa dažādiem ģipša plākšņu veidiem.

117 Attiecībā uz prasītājas argumentu, ka datu apmaiņa netika veikta regulāros intervālos un ka tāpēc tas neattiecas uz kontroles mehānismu, ir jākonstatē, ka tas nekādi nevar likt apšaubīt šīs informācijas apmaiņas pret konkurenci vērsto raksturu, kuras mērķi pati prasītāja skaidri aprakstījusi savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem kā tādu, ar ko vēlas izbeigt cenu karu.

118 Kas attiecas uz *BPB* argumentu, ar kuru nošķir [*A*.] veikto informācijas apmaiņu 1991. un 1992. gadā, no informācijas apmaiņas, ko veica [*D*.], ir jākonstatē, ka tas ir vienkāršs apgalvojums, kam nav nekāda konkrēta pamata. Faktiski savā paziņojumā [*A*.]

precizēja, ka viņš 1993. gadā bija brīdinājis [*D.*] par pārāk biežu informācijas apmaiņu, kas parāda, ka viņi abi bija labi informēti par šo apmaiņu norisi. Pats par sevi apstāklis, ka informācijas apmaiņu bija veikušas divas dažādas personas, tādējādi ir saistīts ar personas nomaiņu *BPB* vadībā. Turklāt šo informācijas apmaiņu skaidrojums, it īpaši attiecībā uz to priekšmetu, ir vienāds. Savā izklāstā par informācijas apmaiņu, ko tas ir veicis, sākot ar 1993. gadu, [*D.*] norāda, ka pat ļoti vispārinātā veidā dati bija noderīgi, lai apzinātu tirgus lielumu un tā tendences, un ka konkurentu tirgus daļu zināšana izraisīja to, ka "neviens nedarbojās pilnīgā neziņā".

119 Noslēdzot, ir pietiekami pierādīts vienošanās raksturs, kas piemita informācijas apmaiņai par preces apjomu, kas pārdots Vācijā, Francijā, Beniluksā un Apvienotajā Karalistē no 1992. līdz 1998. gadam.

Par informācijas apmaiņu par pārdošanas apjomu Apvienotajā Karalistē

Lietas dalībnieku argumenti

120 Prasītāja uzskata, ka informācijas apmaiņas par Apvienotās Karalistes tirgu mērķis bija nodrošināt labākas zināšanas par Apvienotās Karalistes ģipša plākšņu globālo nozīmi un par tās vietu šajā tirgū.

121 Prasītāja apgalvo — pat ja informācija, ar kuru notika apmaiņa, būtu bijusi ikmēneša dati par ļoti vispārinātu pārdošanas apjomu, informācijas apmaiņa esot notikusi nevis katru mēnesi, bet gan sporādiskā veidā un ir attiekusies uz datiem par vairākiem mēnešiem.

122 Komisija atbild, ka tā neapgalvo, ka informācijas apmaiņa notika ik mēnesi, bet gan vienīgi, ka tā tika īstenota ievērojami pastāvīgi laikā (septiņus gadus pēc kārtas) un ka apgalvojumiem, ka informācijas apmaiņa notika neregulāri, vadoties no nepieciešamības, pretrunā nonāk [*N.*], *British Gypsum* (turpmāk tekstā — "*BG*"), *BPB* meitas sabiedrības Apvienotajā Karalistē ģenerāldirektora, tabulu saturs, no kā var secināt, ka pastāvēja regulāra informācijas plūsma.

Pirmās instances tiesas vērtējums

123 Ievadā ir jānorāda, ka savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem prasītāja ir paziņojusi, ka tā neiebilst pret to, ka Komisija informācijas apmaiņu par pārdošanas apjomu Apvienotajā Karalistē kvalificēja kā EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu. Tā tāpat savā atbildē uz Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumu atzina, ka minētā apmaiņa ir notikusi, sākot no 1992. līdz 1998. gada sākumam, un ir viens EKL 81. panta 1. punkta pārkāpums.

124 Turpinot, ir jāatzīmē, ka, atbildot uz Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumu, Komisija apstiprināja, ka informācijas apmaiņa par pārdošanu Apvienotās Karalistes tirgū, kā arī informācija par pārdošanu četros attiecīgajos tirgos, abas bija vienota un turpināta pārkāpuma elementi, pat ja to pret konkurenci vērstās sekas būtu izmantotas divējādi un būtu savstarpēji pastiprinājušās, ciktāl tās attiecas uz Apvienotās Karalistes

tirgu. Ievērojot, ka prasītāja apstrīd datu par pārdošanas apjomu Apvienotajā Karalistē apmaiņas mērķi un biežumu, ir jāizvērtē, vai apstrīdēto lēmumu ir iespaidojušas kļūdas attiecībā uz šo apmaiņu.

125 Kas attiecas uz datu apmaiņu par pārdošanas apjomu Apvienotās Karalistes tirgū, Komisija apstrīdētā lēmuma 171. apsvērumā ir uzskatījusi, ka tās mērķis bija identisks mērķim, kāds bija datu par pārdošanas apjomu mērķis četros attiecīgajos tirgos. Prasītāja apstiprina, ka tās mērķis bija iegūt labāku izpratni par Apvienotās Karalistes ģipša plākšņu tirgus vispārējo nozīmi un tās daļu šajā tirgū.

126 Prasītājas paskaidrojums nevar šai informācijas apmaiņai atņemt tās pret konkurenci vērsto raksturu, ievērojot attiecīgā pārkāpuma vispārējo kontekstu, ko raksturo tiekšanās sasniegt mērķi, kā tas izteikts Londonas sanāksmē, izbeigt cenu karu.

127 Kas attiecas uz prasītājas apgalvojumu, ka apstāklis, ka dati ir apkopoti tabulās reizi mēnesī, neparāda, ka arī šo datu apmaiņa ir notikusi tikpat bieži, šajā gadījumā tam nevar piekrist. Faktiski, pat pieņemot, ka apmaiņa ar datiem par pārdošanas apjomu būtu notikusi retāk, tas neiespaido secinājumu, ka šāda apmaiņa ir vērsta pret konkurenci tādu pašu iemeslu dēļ kā iemesli, kas norādīti attiecībā uz informācijas apmaiņu četros attiecīgajos tirgos. Katrā gadījumā ir jākonstatē, ka prasītāja nav iesniegusi nekādus pierādījumus, kas pierādītu, ka, lai gan dati tika apkopoti reizi mēnesī, apmaiņa nenotika reizi mēnesī. Šajos apstākļos ir jāsecina, ka prasītāja nav pierādījusi, ka Komisijas secinājums, kas norādīts apstrīdētā lēmuma 194. apsvērumā, būtu kļūdains, proti, ka [*N.*] tabulas sistemātiskais un detalizētais raksturs paredzēja regulāru informācijas apmaiņu.

128 No tā izriet, ka Komisijas vērtējums attiecībā uz apmaiņu ar informāciju par pārdošanas apjomu Apvienotajā Karalistē nekādā veidā nav kļūdains.

Par apmaiņu ar informāciju par cenu paaugstināšanu Apvienotajā Karalistē attiecībā uz laika periodu no 1992. līdz 1998. gadam

Lietas dalībnieku argumenti

129 Prasītāja apgalvo, ka Komisija nekādi nav secinājusi, ka par paralēlo cenu paaugstināšanu ražotāji izlēmuši citādā veidā, nevis autonomi.

130 Pierādījumi, uz kuriem Komisija ir balstījusies, pirmkārt, ir saruna, kas 1996. gadā notikusi starp *Knauf* un *BG* reģionālajiem direktoriem, otrkārt, saruna, kas ir notikusi 1998. gadā starp *Lafarge* pārdošanas direktoru un *BG* pārdošanas departamenta personāla locekli, un, treškārt, viens vai divi [*N.*] paziņojumi, kas nosūtīti viņa kolēģiem, lai informētu par cenu paaugstināšanu.

131 Prasītāja uzskata, ka Komisija šiem izolētajiem notikumiem ir piešķīrusi nepamatotu nozīmi. Turklāt divi pirmie kontakti ir notikuši ar divu gadu intervālu, un sarunas ir

notikušas sabiedriskos pasākumos. Turklāt [*N.*] paziņojumi esot bijuši tikai vienu vai divas reizes, un, pretēji Komisijas apgalvojumiem, esot bijuši nevis informācijas apmaiņa, bet gan vienpusēji paziņojumi.

132 Prasītāja apstrīd Komisijas secinājumu, ka šie kontakti apstiprina vienota un turpināta pārkāpuma pastāvēšanu. Prasītāja apgalvo, ka tie ir notikuši vienīgi laika periodā no 1996. gada novembra līdz 1998. gada martam un attiecās vienīgi uz Apvienoto Karalisti.

133 Komisija apgalvo, ka tā nekad nav apgalvojusi, ka būtu panākta vienošanās vai notikušas sarunas par cenu. Tā uzskata, ka pats fakts, ka kontakti attiecībā uz noteiktu cenu paaugstināšanu bija minēti iekšējos ziņojumos, apliecina to nozīmīgumu.

134 Komisija, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 471.–477. apsvērumu, uzskata, ka šī informācijas apmaiņa ir saskaņotas darbības, kas attiecas uz īpašām izpausmēm kompleksam nolīgumam un turpina būt vērstas uz konkurences ierobežošanu vismaz Eiropas četros galvenajos ģipša plākšņu tirgos.

Pirmās instances tiesas vērtējums

135 Kā izriet no prasības pieteikuma un *BPB* sadarbības izvērtējuma, tieši tā informēja Komisiju par šo informācijas apmaiņu par cenu paaugstināšanu Apvienotajā Karalistē. Līdz ar to *BPB* nav apstrīdējusi apstrīdētajā lēmumā minētos apstākļus.

136 Turklāt tāpat ir jāņem vērā apstāklis, ka prasītāja savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem ir norādījusi, ka tā neiebilst pret to, ka Komisija minētos kontaktus kvalificē kā EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu. Savā atbildē uz Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumu prasītāja tāpat ir atzinusi, ka apstāklis, ka [*N.*] vienu vai divas reizes tika informējis *Knauf* un *Lafarge* par sarakstu par cenu paaugstināšanos Apvienotajā Karalistē, bija EKL 81. panta 1. punkta pārkāpums.

137 Tomēr *BPB* mēģina padarīt relatīvu šo informācijas apmaiņas pret konkurenci vērsto raksturu, apstiprinot, ka sarunas, kas notikušas golfa dienu laikā, ir tikai pļāpāšana attiecīgās industrijas ietvaros un ka ziņojumi, kuros tās ņemtas vērā, atspoguļo tās tieši šādi. Turklāt informācija esot tikusi paziņota vienpusēji. Visbeidzot, tā uzskata, ka ziņas par cenu paaugstināšanos būtu bijušas jebkurā gadījumā informācijas, kas bija tirgū, dēļ un ka informācijas apmaiņa vienkārši jau pieņemtu lēmumu paziņošanu. Turklāt paziņojums attiecās tikai uz sarakstu cenām, kas neatspoguļoja "neto–neto" cenas (neto bez atlaidēm).

138 No apstrīdētā lēmuma 198.–200. apsvēruma izriet, ka attiecībā uz laika periodu pirms 1996. gada 7. septembra četros gadījumos paziņojumi par cenu paaugstināšanu bija

gandrīz vienlaikus. Tādējādi *BG* 1992. gada 21. jūlija paziņojumam (stājās spēkā 1992. gada augusta beigās) sekoja *Lafarge (Redland)* 1992. gada 31. jūlija paziņojums (stājās spēkā 1992. gada 31. augustā). *Knauf* savas jaunās cenas paziņoja 1992. gada 3. augustā (ar jaunu cenu sarakstu 1992. gada septembrim).

139 *BPB* 1993. gada novembrī paziņoja cenu paaugstināšanu par 12 %, kam bija jāstājas spēkā 1994. gada janvārī. *Lafarge* sekoja šim paziņojumam par cenu paaugstināšanu, taču *Knauf* tam nesekoja pilnībā.

140 *Knauf* 1994. gada 29. septembrī paziņoja cenu paaugstināšanu par aptuveni 6,5 %, kam bija jāstājas spēkā 1995. gada 1. martā, un *BPB* 1994. gada 2. decembrī paziņoja par cenu paaugstināšanu par 9 %, kam bija jāstājas spēkā 1995. gada 27. februārī. Šai paaugstināšanai sekoja *Lafarge* 1995. gada 6. janvāra paziņojums par identisku paaugstinājumu, kam bija jāstājas spēkā šajā pašā datumā.

141 1995. gada 22. septembrī *BG* paziņoja par jaunu cenu paaugstināšanu par 12 % standarta plāksnēm, kura stājās spēkā 1996. gada 1. janvārī. Šim paziņojumam sekoja *Lafarge*, kas paziņoja par šādu pašu paaugstināšanu 1995. gada 13. oktobrī, kam bija jāstājas spēkā 1996. gada 1. janvārī, un *Knauf*, kas 1995. gada 27. oktobrī paziņoja par šādu pašu paaugstināšanu, kam bija jāstājas spēkā šajā pašā datumā.

142 Līdz ar to, kas attiecas uz laika periodu pirms 1996. gada 7. septembra, *BPB*, *Lafarge* un *Knauf* cenu paaugstināšanās viena otrai sekoja ļoti tuvos intervālos vai pat notika vienlaikus.

143 Tādējādi ir jāpārbauda, vai tas, ka cenu paaugstināšanās tika paziņota gandrīz vienlaikus, kā arī paziņoto cenu paralēlisms, kā tas ticis konstatēts, ir nozīmīgu, precīzu un saskaņotu norāžu kopums par iepriekšēju saskaņošanu, lai informētu konkurējošos uzņēmumus par cenu paaugstināšanos. Uzskatīt, ka paralēlā rīcība ir pierādījums saskaņotībai, var vienīgi tad, ja saskaņotība tam ir vienīgais iespējamais izskaidrojums. Faktiski ir jāņem vērā apstāklis, ka, lai gan EKL 81. pants aizliedz jebkāda veida vienošanos, kura pēc sava rakstura ir tāda, kas izkropļo konkurenci, tas neizslēdz tirgus dalībnieku tiesības gudri adaptēties konstatētajai uzvedībai vai lai rēķinātos ar saviem konkurentiem (Tiesas 1993. gada 31. marta spriedums apvienotajās lietās C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 un no C-125/85 līdz C-129/85 *Ahlström Osakeyhtiö* u.c./Komisija, *Recueil*, I-1307. lpp., 71. punkts).

144 Šajā lietā, pat ja intervāli starp dažādajiem paziņojumiem par cenu paaugstināšanu, iespējams, ir ļāvuši uzņēmumiem uzzināt par informāciju, kas ir no tirgus, un pat ja šīs paaugstināšanas ne vienmēr ir bijušas tieši tajā pašā līmenī, tas, ka paziņojumi par cenu paaugstināšanu notika gandrīz vienlaikus, un paziņoto cenu paralēlisms ir spēcīgas norādes par saskaņošanu pirms šiem paziņojumiem, ciktāl šie paziņojumi iederas kontekstā, ko raksturo apstāklis, — kā to konstatējusi Komisija apstrīdētajā lēmumā, ka prasītāja un *Knauf* Londonas sanāksmē 1992. gada sākumā bija vienojušās izbeigt cenu karu četros Eiropas tirgos.

145 Katrā ziņā ir jākonstatē, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 476. apsvērumā attiecībā uz informācijas apmaiņu par cenu paaugstināšanu Apvienotajā Karalistē — par to, ka tikai pastāvēja kontakti, ko atzinušas *BPB*, *Knauf* un *Lafarge*, kam sekoja noteiktu cenu paaugstināšana, — šajā sakarā atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 211. apsvērumu. Pārējā daļā, kā tas izriet no minētā lēmuma 210. apsvēruma, tā ir norādījusi, ka tā varēja vienīgi konstatēt uzņēmumu paralēlo rīcību, citādi iesaistīti citos vienošanās kontaktos, no tā nesecinot, ka pirms šī paralēlisma noteikti ir bijusi saskaņotība. Turklāt, izmantojot vārdu "tomēr" apstrīdētā lēmuma 211. apsvērumā angļu, franču un holandiešu valodu redakcijās, tā ir skaidri nostādījusi šo vienkāršo paralēlismu pretstatā kontaktiem, kas notiek pirms cenu paaugstināšanas paziņošanas.

146 Kas attiecas uz laika periodu pēc 1996. gada 7. septembra, kontaktu pastāvēšanu starp konkurentiem attiecībā uz cenu paaugstināšanos Apvienotajā Karalistē pierāda šādi dokumentāri pierādījumi.

147 Pirmkārt, no *BG* iekšējā ziņojuma izriet, ka 1996. gada 7. un 8. septembra nedēļas nogalē *Knauf* bija paziņojusi, ka tā sekoja *BG* izlemtajai cenu paaugstināšanai, jo tās iecere bija tieši precizēta. Kā izriet no apstrīdētā lēmuma 201. apsvēruma, šī saruna notika pirms tam, kad *BG* izsūtīja paziņojumu par savu 1996. gada 9. septembra tarifu paaugstināšanu.

148 Turklāt šim palielinājumam 1996. gada 20. septembrī sekoja *Lafarge* izdarītais palielinājums.

149 Otrkārt, arī tas, ka paziņojumi par cenu paaugstināšanu notika gandrīz vienlaikus, kā arī paziņoto cenu paralēlisms turpinājās. Tādējādi Komisija apstrīdētā lēmuma 203. un 204. apsvērumā konstatēja, ka 1997. gada 3. jūnijā *BG* bija paziņojusi cenu paaugstināšanu par 3,8 % standarta plāksnēm, kura stājās spēkā 1997. gada 1. augustā. *Lafarge* no savas puses paziņoja par cenu paaugstināšanu par 3,7 %, kura stājās spēkā 1997. gada 4. augustā, un *Knauf* paziņoja par cenu paaugstināšanu par 3,7 %, kura stājās spēkā tajā pašā datumā, kad spēkā stājās *Lafarge* cenu paaugstinājums. Turklāt 1998. gada 27. janvārī *BG* paziņoja par cenu paaugstinājumu par 4,4 %, kura stājās spēkā 1998. gada 1. aprīlī. *Lafarge* savukārt paziņoja par cenas paaugstināšanu par 4,1 %, kura stājās spēkā 1998. gada 6. aprīlī, un *Knauf* paziņoja par šādu pašu paaugstināšanu, kas stājās spēkā 1998. gada 1. aprīlī.

150 Treškārt, no apstrīdētā lēmuma 205. apsvēruma izriet, ka, pirms *BG* 1998. gada 8. septembrī paziņoja par cenu paaugstināšanu par 5 %, kura stājās spēkā 1998. gada 1. novembrī, *Lafarge* pārstāvis bija norādījis *BG* pārstāvim, ka budžeta iemeslu dēļ *Lafarge* nebija gatavojusies sekot cenu paaugstināšanai, kas bija paredzēta nākamā gada janvāra mēnesim. Ja attiecīgie uzņēmumi nebūtu vienojušies apmainīties ar informāciju

par cenu paaugstināšanu, *Lafarge* nebūtu bijis jāinformē *BG* pārstāvis, ka tā negrasījās sekot paredzētajai cenu paaugstināšanai.

151 Ceturtkārt, *BPB* atzina, ka pastāvēja tas, ko tā dēvē par "izolētiem gadījumiem", kad [*N.*] bija zvanījis *Lafarge* un *Knauf* ģenerāldirektoriem uz Apvienoto Karalisti, lai tos informētu par *BG* nodomiem cenu jautājumā, kā arī par paredzētās cenu paaugstināšanas amplitūdu (apstrīdētā lēmuma 207. apsvērums). Šie telefona zvani, pat ja *BPB* aptuveni nesniedza to datumus un pat ja tā pati tos kvalificē kā "zvanus tīras ziņkārības dēļ", parāda, ka konkurējošajiem uzņēmumiem ir bijuši kontakti attiecībā uz cenu paaugstināšanu.

152 Šajos apstākļos Komisija apstrīdētā lēmuma 477. apsvērumā pamatoti uzskatīja, ka kontakti par cenu paaugstināšanu Apvienotās Karalistes tirgū bija saskaņotas darbības, ko aizliedz EKL 81. panta 1. punkts.

153 Šo secinājumu neliek apšaubīt arguments, ka tas attiecas uz vienpusēju uzvedību. Ir, protams, tiesa, ka saskaņotu darbību jēdziens faktiski prezumē, ka pastāv kontakti, kas raksturojami kā savstarpēji. Tomēr šis nosacījums ir izpildīts gadījumos, kad informācijas izpaušanu, ko veic viens konkurents citam par saviem nodomiem vai savu nākotnes uzvedību tirgū, tam ir lūdzis, vai, mazākais, to ir pieņēmis otrais konkurents (iepriekš 32. punktā minētais spriedums lietā *Ciment*, 1849. punkts).

154 Attiecībā uz prasītājas apgalvojumiem, ka paziņotā informācija par cenām bija zināma attiecīga uzņēmuma klientiem pirms to paziņošanas konkurentiem un ka šī apstākļa dēļ atklāto informāciju pēdējie jau būtu varējuši iegūt tirgū, ir jāatgādina, ka, lai pierādītu pret konkurenci vērstu nodomu, pietiek ar pašu faktu, ka ir saņemta informācija par

konkurentiem, informācija, ko neatkarīgs tirgus dalībnieks glabā kā komercnoslēpumu (Pirmās instances tiesas 2001. gada 12. jūlija spriedums apvienotajās lietās T-202/98, T-204/98 un T-207/98 *Tate & Lyle* u.c./Komisija, *Recueil*, II-2035. lpp., 66. punkts). Turklāt sarunas par jautājumu, par kuru Komisija ir atklājusi tiešus pierādījumus vai kuru pastāvēšanu prasītāja ir atzinusi, bija notikušas pirms oficiālajiem paziņojumiem par cenu paaugstināšanu.

155 Ievērojot lietas apstākļus, Komisija no juridiskā viedokļa ir pietiekami pierādījusi, ka trīs uzņēmumi bija informēti par cenu paaugstināšanos Apvienotās Karalistes tirgū laika periodā no 1992. līdz 1998. gadam.

Par Vācijas tirgus stabilizēšanu

Lietas dalībnieku argumenti

156 Prasītāja atzīst, ka Versaļas sanāksmes mērķis bija nonākt pie nolīguma, lai stabilizētu tirgus daļas Vācijā. Tomēr šis mērķis būtu bijis neauglīgs. Prasītāja apgalvo, ka vēlāk izdarītais *Gyproc* paziņojums pamato tās paziņojumu.

157 Prasītāja tāpat atzīst, ka Briseles un Hāgas sanāksmēs bija turpinājušās sarunas par katra attiecīgā uzņēmuma tirgus daļu Vācijā. Turklāt pirms pēdējām sarunām notika jauna

informācijas apmaiņa par tirgus daļām attiecībā uz 1998. gada četriem pirmajiem mēnešiem. Tomēr šīm sarunām nebija rezultātu.

158 Prasītāja uzsver, ka, pat ja uzņēmumi bija tikušies un tiem bija kopīgas intereses iedibināt stabilitāti Vācijas tirgū, tie nav uzņēmušies kopīgas saistības. Piemērojamās tiesības prasa šādu saistību uzņemšanos. Prasītāja apgalvo, ka uzņēmumi var būt vienisprātis par to, kāda būtu vēlamā notikumu gaita, taču, ja vien ar šiem kontaktiem un savu uzvedību uzņēmums nerīkojas tādā veidā, kādu neapšaubāmi var salīdzināt ar citu, ko tas tai piedāvā darīt noteiktā nozīmē un par ko šis pēdējais jūt pienākumu darīt, tas nav juridisks nolīgums. Tā uzskata, ka Komisija nevarēja uzskatīt, ka sarunas ir līdzvērtīgas nolīgumam.

159 Prasītāja apgalvo, ka Komisijas pieeja izpaužas tādējādi, ka kopīgu mērķi pierāda nolīguma izpausmes EKL 81. panta 1. punkta izpratnē un ka izpausmes pašas par sevi sniedz pierādījumu par kopīgu mērķi. Saskaņā ar prasītājas viedokli — tas attiecas uz argumentu, kam nav nekādas juridiskas vērtības.

160 Tā uzskata, ka Komisija ir kļūdījusies, uzskatot, ka informācijas apmaiņas sistēma, ko attiecīgie uzņēmumi bija organizējuši 1996. gada novembrī ar neatkarīga eksperta palīdzību (turpmāk tekstā — "informācijas apmaiņas sistēma"), bija izsmalcinātāka un ka tā tiem sniedza precīzāku un pārbaudāmāku informāciju nekā citas apmaiņas. Tā norāda, ka ražotāji sniedza informāciju neatkarīgam ekspertam, taču, ka tas neveica nekādu pārbaudi. Turklāt apmaiņas informācijas apmaiņas sistēmas ietvaros nebija biežākas par apmaiņām, kas tika veiktas starp attiecīgo uzņēmumu priekšsēdētājiem ģenerāldirektoriem [P.–Ģ.D.], gan vienām, gan otrām notiekot reizi ceturksnī laika periodā no 1996. līdz 1998. gadam. Turklāt apmaiņas, kas tika veiktas informācijas apmaiņas sistēmas ietvaros, sniedza attiecīgajiem uzņēmumiem mazāk informācijas nekā apmaiņas, kas tika veiktas starp priekšsēdētājiem ģenerāldirektoriem [P.–Ģ.D.],

ievērojot, ka neatkarīgais eksperts minētajiem uzņēmumiem sniedza tikai vispārējo skaitli attiecībā uz tirgus lielumu.

161 Tā tāpat apgalvo, ka informācijas apmaiņas sistēmas palaišana pēc Versaļas sanāksmes ir bijusi sagadīšanās.

162 Komisija uzskata, ka, pat ja uzņēmumiem nebūtu izdevies vienoties par tirgus daļu sadalīšanas kārtību Vācijā, tās izteica savu kopīgo gribu ierobežot konkurenci ģipša plākšņu tirgū, sadalot Vācijas tirgu, vai, mazākais, to stabilizējot. Saskaņā ar tās viedokli — ar to vien, ka uzņēmums izpauž apstākli, ka tas nevēlas palielināt savu tirgus daļu, pietiek, lai informētu tā konkurentus par būtisku tā stratēģijas elementu, kas acīmredzami veido pret konkurenci vērstu pierādījumu. Tā uzskata, ka uzņēmumi uzskatīja, ka tiem ir jāīsteno noteikta rīcība, kā to parāda virkne sarunu šajā sakarā.

163 Komisija apgalvo, ka vienīgais iespējamais izskaidrojums informācijas apmaiņām, kuras dalībnieki vēlējās paturēt slepenībā un kas balstītas uz skaitļiem, kam šķietami nebija būtiskas vērtības, nosakot stratēģiju nākotnei, ir tas, ka starp attiecīgajiem uzņēmumiem pastāv klusējošs nolīgums par tradicionālo plūsmu ievērošanu.

164 Komisija uzskata, ka, pat ja tirgus daļas Vācijā turpināja svārstīties pēc Versaļas sanāksmes, kas notika 1996. gadā, šīs svārstības bija minimālas un apstiprināja Komisijas secinājumus, ciktāl tā nekādi nav apgalvojusi, ka pastāvēja formāls nolīgums par tirgus sadalīšanu.

165 Komisija apstiprina, ka, pat ja informācijas apmaiņas sistēma pati par sevi nav pretrunā Kopienu tiesībām, tā ir jāizvērtē nevis izolēti, bet gan, ņemot vērā apstākli, ka tā izveidota, lai sniegtu precīzāku un pārbaudāmāku informāciju. Turklāt *BPB* apgalvojums, ka sniegtā informācija nebija precīzāka par informāciju, ar kuru notika apmaiņa pirms tam, neļauj saprast, kādēļ *BPB* un pārējie uzņēmumi ir piedalījušies šajā sistēmā. Papildus, *BPB* izvirzītais paskaidrojums, saskaņā ar kuru uzņēmumi vēlējās iegūt skaidru Vācijas tirgus apmēru, vienīgi apstiprina Komisijas interpretāciju.

Pirmās instances tiesas vērtējums

166 No prasītājas argumentācijas izriet, ka tā neapstrīd Versaļas, Briseles un Hāgas sanāksmju pastāvēšanu. Turklāt tā atzīst, ka ir piedalījusies šajās sanāksmēs un ir apspriedusi situāciju Vācijas tirgū. Tā tāpat atzīst, ka Versaļas sanāksmē ir sniegts priekšlikums, lai panāktu nolīgumu, ar kuru stabilizētu Vācijas tirgus daļas 1995. gada līmenī.

167 Tomēr tā uzskata, ka Komisija nav pierādījusi, ka attiecīgie uzņēmumi būtu uzņēmušies kopīgas saistības. Saskaņā ar prasītājas viedokli — piemērojamās tiesības prasa, lai šādas saistības būtu. Tas, kas esot noticis šajā lietā, esot tikai sarunas par nolīgumu.

168 Līdz ar to jautājums, par kuru prasītāja un Komisija nav vienisprātis, attiecas uz Versaļas, Briseles un Hāgas sanāksmju juridisko kvalifikāciju, kā arī uz informācijas apmaiņas sistēmu.

169 Attiecībā uz prasītājas argumentu, kas vērsts uz to, lai pierādītu, ka nepastāv nolīgums par tirgus daļu sadalījumu Vācijā, ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 469. apsvērumā, *in fine*, ir konstatējusi, ka "nolīgums [esot] bijis noslēgts starp [attiecīgajiem uzņēmumiem], šiem pēdējiem vēloties sadalīt Vācijas tirgu, vai, mazākais, to stabilizēt, šim nolīgumam veidojot īpašu izpausmi kompleksam turpinātam nolīgumam, kura mērķis bija ierobežot konkurenci ģipša plākšņu tirgū vismaz četros lielos Eiropas tirgos". Turklāt no apstrīdētā lēmuma 462., 463., 465. un 469. apsvēruma izriet, ka Komisija uzskatīja, ka neatkarīgi no jautājuma par to, vai šāds nolīgums ir bijis noslēgts, vai nē, attiecīgie uzņēmumi, izsakot kopīgu gribu sadalīt Vācijas tirgu, vai, mazākais, to stabilizēt, bija noslēguši nolīgumu EKL 81. panta 1. punkta izpratnē.

170 Līdz ar to, pat ja Komisija nebūtu pierādījusi, ka sodītie uzņēmumi bija noslēguši nolīgumu šaurākā nozīmē par tirgus daļu sadali Vācijā, pietiktu ar to, ka no neapstrīdētiem faktiem izriet, ka attiecīgie uzņēmumi ar nodomu aizstāja konkurences risku ar praktisku sadarbību starp šiem uzņēmumiem, paliekot tiešā saziņā, lai stabilizētu Vācijas tirgu. Līdz ar to ir jāpārbauda, vai tas tā ir izskatāmajā gadījumā.

171 Kas attiecas uz Versaļas sanāksmi, kas notika 1996. gada jūnijā, tās pastāvēšana nav apstrīdēta, tāpat nav apstrīdēts apstāklis, ka tās laikā attiecīgie uzņēmumi izpauda savus faktiskos pārdošanas apjomus 1995. gadā, apsprieda to tirgus daļu stabilizēšanu Vācijas tirgū un ka *Gyproc* nebija vienisprātis ar tirgus daļu, ko tai piedāvāja pārējie uzņēmumi.

172 Attiecībā uz Briseles 1997. gada 4. decembra sanāksmi, *BPB* tāpat atzīst tās pastāvēšanu, taču norāda, ka tas tāpat ir bijis brīdis, kad tika apspriesta Vācijas tirgus stabilizācija.

173 Kas attiecas uz Hāgas sanāksmi 1998. gada maijā, *BPB* tāpat neapstrīd, ka tā ir notikusi. Tomēr sarunas, pat ja to priekšmets ir bijusi situācija Vācijā, nav sniegušas konkrētu rezultātu. Šajā sakarā no apstrīdētā lēmuma 257. apsvēruma izriet, ka, saskaņā ar *Gyproc* viedokli — dalībnieces ir apmainījušās ar savu pārdošanas apjomu Vācijā par 1998. gada pirmajiem četriem mēnešiem, kā arī katra no dalībniecēm ir norādījusi tirgus daļu, ko tā vēlētos Vācijā, un kopā šīs tirgus daļas veido 101 %, dalībnieces piedāvāja *Gyproc* ierobežot savu tirgus daļu ar 11 %, taču tā to ir noraidījusi.

174 Līdz ar to no iepriekš minētā izriet, ka, pat ja īpašs nolīgums par Vācijas tirgus sadalīšanu nebūtu noslēgts ne Versaļas sanāksmē, ne tai sekojošās sanāksmēs, kas notika Briselē un Hāgā, attiecīgie četri uzņēmumi ir izteikuši kopīgu gribu stabilizēt Vācijas tirgu un līdz ar to ierobežot konkurenci. Tādējādi, kā Komisija to ir norādījusi apstrīdētā lēmuma 264. apsvērumā, Versaļas sanāksmes noturēšana atklāj nolīguma pastāvēšanu par Vācijas tirgus sadalīšanas principu starp *BPB*, *Knauf*, *Lafarge* un *Gyproc*.

175 Faktiski *BPB* nav apstrīdējusi, ka Versaļas sanāksmē, neraugoties uz *Gyproc* nostāju, trīs pārējie uzņēmumi — *Knauf*, *Lafarge* un tā pati — ir savstarpēji viena otrai norādījušas tirgus daļas, par kurām tās ir vienojušās, un ka šīs tirgus daļas atbilst tirgus daļām, kuras šiem uzņēmumiem faktiski ir. Šajā sakarā tāpat ir jāatgādina, ka uzņēmumi neapstrīd, ka tie Versaļas sanāksmē ir apmainījušies ar informāciju par saviem pārdošanas apjomiem 1995. gadā.

176 Tāpat ir jāņem vērā informācijas apmaiņas sistēma. Šīs sistēmas pastāvēšana apstiprina Komisijas apgalvojumu, ka minētie uzņēmumi ir vēlējušies stabilizēt Vācijas tirgu. Faktiski katrs ražotājs konfidenciālā veidā sniedza savus pārdošanas datus neatkarīgam ekspertam, un rezultātus apkopoja šī pēdējā dienesti, lai sniegtu kopēju skaitli, kas pēc tam tika paziņots dalībniecēm. Šis skaitlis ļāva katrai no dalībniecēm aprēķināt savu

pašas tirgus daļu, taču ne pārējo dalībnieču tirgus daļas. Skaitļi tika sniegti katru ceturksni un attiecās uz katras dalībnieces pārdošanas datiem. Turklāt ražotāji neatkarīgam ekspertam konfidenciālā veidā paziņoja datus par laika periodu no 1995. gada janvāra līdz decembrim un datus par laika periodu no 1996. gada janvāra līdz septembrim.

177 Tādējādi informācijas apmaiņas sistēma atļāva attiecīgajiem uzņēmumiem kontrolēt, vai to tirgus daļas Vācijas tirgū palika relatīvi stabilas.

178 Kas attiecas uz šīs situācijas juridisko novērtējumu, ir jāatgādina, ka ar apstākli, ka konkurentiem tiek paziņota informācija, lai sagatavotu aizliegtu vienošanos, pietiek, lai pierādītu saskaņotu darbību pastāvēšanu EKL 81. panta izpratnē (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedumu lietā T-148/89 *Tréfilunion*/Komisija, *Recueil*, II-1063. lpp., 82. punkts).

179 Faktiski saskaņotu darbību jēdziens EKL 81. panta 1. punkta izpratnē paredz saskaņotības veidu starp uzņēmumiem, kuri, nenonākot tieši līdz vienošanās šī vārda šaurākajā nozīmē, ar nodomu aizstāj konkurences risku ar praktisku sadarbību (iepriekš 81. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija, 26. punkts, un iepriekš 143. punktā minētais spriedums lietā *Ahlström Osakeyhtiö* u.c./Komisija, 63. punkts).

180 Tādas koordinācijas un sadarbības kritēriji, kuri veido saskaņotas darbības, ne tikai neprasa patiesa "plāna" izstrādāšanu, bet tie ir jāsaprot kā EK līguma par konkurences tiesību normām raksturīgā jēdziena kontekstā, saskaņā ar kuru visiem tirgus dalībniekiem ir autonomā veidā jānosaka politika, ko tie paredzējuši realizēt kopējā

tirgū, un nosacījumi, ko tie paredzējuši noteikt saviem klientiem (iepriekš 108. punktā minētais spriedums lietā *Deere*/Komisija, 86. punkts, un Tiesas 2003. gada 2. oktobra spriedums lietā C-194/99 P *Thyssen Stahl*/Komisija, *Recueil*, I-10821. lpp., 82. punkts).

181 Lai gan ir tiesa, ka šī autonomijas prasība neizslēdz tirgus dalībnieku tiesības gudri pielāgoties viņu konkurentu konstatētajai vai sagaidāmajai rīcībai, tā tomēr ir pretrunā jebkādiem tiešiem vai netiešiem kontaktiem starp šādiem tirgus dalībniekiem, kuru mērķis vai sekas ir izraisīt konkurences apstākļus, kuri neatbilst parastajiem attiecīgā tirgus nosacījumiem, ievērojot preču vai sniegto pakalpojumu raksturu, uzņēmumu nozīmi un skaitu, kā arī minētā tirgus apmēru (iepriekš 108. punktā minētais spriedums lietā *Deere*/Komisija, 87. punkts, un iepriekš 180. punktā minētais spriedums lietā *Thyssen Stahl*/Komisija, 83. punkts).

182 Turklāt, kā Pirmās instances tiesa konstatējusi iepriekš 32. punktā minētajā spriedumā lietā *Ciment* (1852. punkts), lai konstatētu saskaņotas darbības, nav jāpierāda, ka attiecīgais konkurents formāli attiecībā pret vienu vai vairākiem konkurentiem ir uzņēmies rīkoties vienā vai otrā veidā vai ka konkurenti ir kopīgi noteikuši savu nākotnes uzvedību tirgū. Pietiek ar to, ka ar savu paziņojumu par nodomiem konkurents ir novērsts vai, mazākais, ir nozīmīgi samazināta nedrošība attiecībā uz uzvedību, kas sagaidāma no tā tirgus daļas.

183 Šajā sakarā Komisija apstrīdētā lēmuma 466. apsvērumā ir pamatoti uzskatījusi, ka ar apstākli vien, ka uzņēmums norāda, ka tas nevēlas tirgus daļu, kas būtu lielāka par tirgus daļu, kas tam jau ir, pietiek, lai informētu tā konkurentus par būtisku tā stratēģijas daļu.

184 Turklāt ir jāatgādina, ka attiecīgais tirgus ir ar spēcīgi koncentrētu oligopolu raksturu. Šādā tirgū informācijas apmaiņa pēc sava rakstura ļauj uzņēmumiem noskaidrot to konkurentu stāvokli tirgū un to komerciālo stratēģiju, un tādējādi arī ievērojami pasliktināt konkurenci, kas pastāv starp tirgus dalībniekiem (iepriekš 106. punktā

minētais spriedums lietā *Deere*/Komisija, 88.–90. punkts, un iepriekš 180. punktā minētais spriedums lietā *Thyssen Stahl*/Komisija, 84. punkts).

185 Turklāt, kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka Komisijas pamatojums ir riņķveida, ir jāatgādina, ka visi attiecīgās lietas elementi ir jāpārbauda nevis atsevišķi kā izolēti pārkāpumi, bet vispārējā kontekstā, kā iespējami viena pārkāpuma elementi, kura mērķis ir ierobežot konkurenci ģipša plākšņu tirgū attiecīgajos četros Eiropas tirgos. Faktiski saskaņā ar judikatūru norādes, uz kurām lēmumā atsaukusies Komisija, lai pierādītu, ka uzņēmums izdarījis EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu, ir jāizvērtē nevis izolēti, bet gan kopumā (šajā sakarā skat. Tiesas 1972. gada 14. jūlija spriedumu lietā 48/69 *ICI*/Komisija, *Recueil*, 619. lpp., 68. punkts).

186 Turklāt, ievērojot mērķa stabilizēt attiecīgos tirgus vispārējo kontekstu, informācijas apmaiņa Vācijas tirgū ir varējusi atļaut attiecīgajiem uzņēmumiem kontrolēt, lai konkurentu tirgus daļas paliktu stabilas.

187 Visbeidzot, kas attiecas uz prasītājas argumentāciju, ka, nepastāvot nolīgumam, Komisijai būtu bijis jāpierāda vismaz sekas tirgū, ir jāatgādina, ka, lai piemērotu EKL 81. panta 1. punktu, nolīguma konkrēto seku vērā ņemšana ir pārmērīga, ciktāl šķiet, ka tā mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgus iekšienē (iepriekš 36. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./ Komisija, 261. punkts).

188 Tāpat saskaņota darbība ietilpst EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas jomā pat tad, ja nepastāv pret konkurenci vērstas ietekmes uz tirgu. Vispirms no minētās normas formulējuma izriet, ka, tāpat kā nolīgumu uzņēmumu starpā un uzņēmumu apvienību

lēmumu gadījumā, saskaņotas darbības ir aizliegtas neatkarīgi no to ietekmes, ja tām ir pret konkurenci vērsts mērķis (Tiesas 2006. gada 21. septembra spriedums lietā C-105/04 P *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, Krājums, I-8725. lpp., 137. un 138. punkts).

189 Turpinot, kaut arī pats saskaņotas darbības jēdziens ietver tirgū darbojošos uzņēmumu rīcību, tas tomēr noteikti nenozīmē, ka šī rīcība rada konkrētu ietekmi, kas ierobežo, traucē vai izkropļo konkurenci (iepriekš 188. punktā minētais spriedums lietā *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, 139. punkts).

190 Ņemot vērā lietas vispārējo kontekstu, Pirmās instances tiesa uzskata, ka uz neapstrīdētu faktu pamata Komisija no juridiskā viedokļa ir pietiekami pierādījusi, ka attiecīgie uzņēmumi, pat ja tie nebija nonākuši pie īpaša nolīguma noslēgšanas par Vācijas tirgus sadali starp tiem, bija izteikuši savu kopīgo gribu šajā tirgū izturēties noteiktā veidā, proti, ierobežot konkurenci, stabilizējot minēto tirgu.

Par informācijas apmaiņu par cenu paaugstināšanu Vācijas tirgū

Lietas dalībnieku argumenti

191 Prasītāja apstrīd Komisijas apgalvojumu, ka četri ražotāji ir bijuši informēti par viņu iecerēm vai pastāvēja koordinācija attiecībā uz cenu paaugstināšanas, kura bija

paredzēta laika periodā no 1994. gada beigām līdz 1998. gada septembrim, datumiem un līmeņiem. Tā uzskata, ka Komisija nav pienācīgi pierādījusi savus apgalvojumus. Apstāklis, ka konkurence Vācijas tirgū esot turpinājusies, gluži otrādi, pierādot, ka ražotāji ir turpinājuši darboties neatkarīgā veidā. Katrā ziņā attiecīgie kontakti nepierādot kopīgas gribas pastāvēšanu un nav pierādījums 1992. gadā noslēgtajam nolīgumam.

192 Kas attiecas uz apgalvotajiem tiešajiem kontaktiem, kas tai esot bijuši ar konkurentiem attiecībā uz cenu paaugstināšanu Vācijā, *BPB* norāda, ka tā ir paziņojusi, ka tā neesot nosūtījusi savu patieso cenu paaugstinājumu norakstus saviem konkurentiem. Kas attiecas uz to, ka *Knauf* nosūtīja savu cenu tabulas saviem konkurentiem, šī informācija neesot varējusi būt vienošanās par cenām, jo šīs vēstules attiecās uz cenu paaugstināšanu, kas jau lielā mērā bija zināmas vai tika gaidītas tirgū. Turklāt kataloga cenas bieži tiekot samazinātas, piešķirot atlaidi.

193 Prasītāja apstrīd, ka *Lafarge* 1996. gada 17. decembra ziņojums būtu bijis uzrakstīts pēc sarunas par cenu starp [*V.*], *Rigips* — prasītājas Vācijas meitas sabiedrības — komercdirektoru, un [*X.*], *Lafarge Gips* ģenerāldirektoru. Tā norāda, ka vienmēr ir noliegusi šīs sarunas notikšanu. Turklāt tā noliedz Komisijas secinājumu, ka šis ziņojums būtu bijis pierādījums par tiešiem kontaktiem starp ražotājiem. Kas attiecas uz cenu paaugstināšanas paralēlismu, prasītāja ir atzīmējusi, ka oligopolā tirgū ir normāli, ka uzņēmumi pielīdzina savu cenu konkurentu cenām un rīkojas paralēlā veidā, vismaz ciktāl tas attiecas uz cenu sarakstiem. Konkurence attiecībā uz "neto–neto" cenām esot turpinājusies intensīvā veidā.

194 Attiecībā uz *Lafarge* 1998. gada 7. oktobra ziņojumu, prasītāja uzskata, ka tas apraksta parastu cenu paaugstināšanas mehānismu oligopolā tirgū. Tā apgalvo, ka ziņojums atklāj vairākus faktus, kas ir pretrunā Komisijas apgalvojumiem, tādus kā apstāklis, ka ražotāji bija piešķīruši atlaides pat pēc cenu tabulas atklāšanas, ka *Rigips* bija paziņojusi par cenu paaugstināšanu astoņas nedēļas pirms ziņojuma, taču ka pārējie ražotāji nebija

sekojuši šai cenu paaugstināšanai, ka pastāvēja nedrošība attiecībā uz konkurentu reakciju par cenu paaugstināšanu, ka vairums cenu paaugstināšanu bija vienīgi iepriekšējiem gadiem un ka līdz 1993. gadam un 1994. gadā *Lafarge* centās iegūt tirgus daļas.

195 Attiecībā uz *Knauf* 1993. gada 15. novembra iekšējo piezīmi, prasītāja apgalvo — pat ja šī piezīme rekomendētu veikt darbības, kuras, iespējams, ir vērstas pret konkurenci, tas nenozīmē, ka darbības patiešām tikušas veiktas.

196 Kas attiecas uz *Rigips* 1994. gada oktobra iekšējo piezīmi, prasītāja uzskata, ka frāze — "domājam, ka cenas tiks iesaldētas iepriekš minētajā līmenī" — neparāda neko par vienošanos, bet gan ir vienīgi *Rigips* novērtējums cenu attīstības perspektīvām.

197 Kas attiecas uz 1995. gada 1. decembra cenu paaugstinājumu, prasītāja apstrīd, ka šīs paaugstināšanas neizdošanās cēlonis bija Versaļas sanāksme. Tā apgalvo, ka cenu pazemināšanās no 1995. gada decembra līdz 1996. gada jūnijam drīzāk pierādot nolīguma nepastāvēšanu, nevis tā pastāvēšanu.

198 Attiecībā uz cenu paaugstināšanu, kas notika 1997. gada septembrī, prasītāja noliedz, ka tā būtu piedalījusies pārējo ražotāju mēģinājumos, kuru mērķis bija novērst klientu pārvilināšanu. Tā uzskata — pat ja ražotājiem ir bijušas sarunas par tirgus sadalīšanu, šīs sarunas nav sniegušas rezultātus. Līdz ar to konkurence tirgū esot turpinājusies un tā dēļ neesot izdevusies kataloga cenu paaugstināšana, kas bija ierosināta par 1997. gada septembri.

199 Kas attiecas uz 1998. gada septembra cenu paaugstināšanu, prasītāja norāda, ka tā nav piedalījusies nekādas vienošanās starp ražotājiem ietvaros. Tā apgalvo, ka vienīgais pierādījums, kas attiecībā uz prasītāju ir Komisijas rīcībā, ir apstāklis, ka tā ir saņēmusi *Knauf* vēstules kopiju par cenu paaugstināšanu. Šis apstāklis nekādi nepapildinot to, ka *Knauf* ir atzinusi, ka tā reizēm saviem konkurentiem nosūta vēstules, kas tos informē par cenu paaugstināšanu. Turklāt tā noliedz, ka tā būtu saņēmusi *Gyproc* paziņojumu. Tādējādi Komisijas apgalvojumu, ka 1998. gada septembra cenu paaugstināšana būtu papildu izpausme par vienošanos, kurā būtu piedalījusies prasītāja, attiecībā uz Vācijas tirgu nepierāda nekādi pierādījumi.

200 Kas attiecas uz *Lafarge* 1998. gada 7. oktobra ziņojumu, Komisija apgalvo, ka tas ticis izmantots nevis lai noteiktu kontaktu pastāvēšanu starp attiecīgajiem uzņēmumiem, bet lai parādītu, ka cenu paaugstināšana sekoja noteiktai shēmai. Tā uzskata, ka apstāklis, ka paziņoto cenu paaugstināšana ne vienmēr atbilda faktisko darījumu cenu paaugstināšanai, nenozīmē, ka veiktie kontakti nebija prettiesiski vai ka tiem nav sekojis iespaids. Tā tāpat uzskata — apstāklis, ka *Lafarge* ir līdz 1993. gadam un 1994. gadā mēģinājusi iegūt tirgus daļas, neliek apšaubīt tās secinājumus šajā sakarā, jo tā ir vienīgi konstatējusi, ka cenu paaugstināšana tika koordinēta, sākot no 1994. gada beigām līdz 1995. gada sākumam.

201 Kas attiecas uz to, ka *Knauf* bija saviem konkurentiem nosūtījusi savas cenu tabulas, Komisija atsaucas uz apstrīdētā lēmuma 313. un 314. apsvērumu un 472.–474. apsvērumu.

202 Komisija atzīst, ka *Knauf* 1993. gada 15. novembra iekšējā piezīme neapraksta jau pieņemtu uzvedību, bet gan drīzāk iesaka darbību virzienu. Tomēr tā uzskata, ka elementi, kas ietverti šajā piezīmē, ilustrē *Knauf* attieksmi, kas izraisīja vēlākus kontaktus starp konkurentiem, par kuriem Komisija ir iesniegusi pierādījumus un kas

skaidri apstiprina tās secinājumu, ka šiem kontaktiem bija pret konkurenci vērsts mērķis. Tie tāpat sniedz norādes par motivāciju, kas slēpjas zem šiem vēlākajiem kontaktiem.

203 Kas attiecas uz *Rigips* 1994. gada oktobra iekšējo piezīmi, Komisija apgalvo, ka konteksts, kurā šī piezīme ir sagatavota, ietverot apstākli, ka tā sagatavota mēnesi pirms nosūtītas vēstules, ar kuru paziņots par 1995. gada februāra cenu paaugstināšanu, neparāda vienīgi to, ka šīs piezīmes autors ir bijis labi informēts.

204 Kas attiecas uz 1995. gada 1. decembra cenu paaugstināšanu, Komisija apstrīd prasītājas apgalvojumu, ka šīs paaugstināšanas neizdošanās pierāda, ka 1992. gadā nav noslēgts nekāds nolīgums. Turklāt vēlāki notikumi parādīja, ka 1996. gadā bija notikuši kontakti (iespējams, pēc šīs neizdošanās), it īpaši 1996. gada jūnija Versaļas sanāksmē, un ka bija panākta vienošanās par cenu paaugstināšanu 1997. gada 1. februārī.

205 Attiecībā uz *Lafarge* 1996. gada 17. decembra ziņojumu Komisija uzskata, ka cenu paaugstināšana, par kurām bija panākta vienošanās, ir izpausme saliktam un turpinātam nolīgumam, kas aprakstīts apstrīdētā lēmuma 430.–434. apsvērumā. Turklāt šī ziņojuma nozīme esot aprakstīta apstrīdētā lēmuma 335.–352. apsvērumā.

206 Attiecībā uz cenu paaugstināšanu, kas notika 1997. gada septembrī, Komisija uzskata, ka apstāklis, ka šī paaugstināšana neizdevās, nepierāda, ka nepastāvēja aizliegta vienošanās.

207 Kas attiecas uz 1998. gada septembrī notikušo cenu paaugstināšanos, Komisija atzīmē — apstāklis, ka uzņēmums no konkurenta saņem informāciju par cenām, neprotestējot par to, parāda pietiekamu savstarpību, lai tā būtu uzskatāma par saskaņotām darbībām. Komisija tāpat uzskata — apstāklis, ka *Gyproc* ir atzinusi, ka pastāvēja saskaņoti mēģinājumi paaugstināt cenas Vācijas tirgū, apstiprina tās secinājumu. Tā atzīmē, ka *BPB* piezīme, kas minēta apstrīdētā lēmuma 380. apsvērumā (kur norādīts uz otro cenu paaugstināšanu 1999. gada pirmajā ceturksnī), bija sagatavota pirms apstrīdētā lēmuma 377. apsvērumā minētajiem *Knauf* norādījumiem, tā ka tās nevarēja būt atbildes reakcija uz minētajiem norādījumiem vai uz baumām tirgū, kuras, kā šis uzņēmums apgalvoja, bija izraisītas.

Pirmās instances tiesas vērtējums

208 *BPB* apstrīd tiešu kontaktu ar konkurentiem par cenu paaugstināšanu Vācijas tirgū pastāvēšanu, kā arī to, ka pastāvētu saskaņotība par cenu paaugstināšanas piemērošanu. Tā tāpat uzskata, ka, pat ja pierādītu, ka bijuši tieši kontakti starp konkurentiem, tas nevarētu pierādīt kopīgu gribu vienoties par cenām.

209 Pirmkārt, ir jāizvērtē pierādījumi par to, ka notikusi saziņa starp konkurentiem un konkurentu vienošanās, ko *BPB* ir tieši apstrīdējusi.

210 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka minētie kontakti apskatāmi attiecīgā laika perioda kontekstā, kuru raksturo pret konkurenci vērstu izpausmju kopums, kas apliecina

konkurentu kopīgu gribu stabilizēt ģipša plākšņu tirgus četros lielajos Eiropas tirgos, tostarp Vācijas tirgū. Turklāt tāpat ir jānorāda — lai gan Komisijas atrasta izolēta dokumenta saturs nevar nepārprotami atklāt pret konkurenci vērstas rīcības pastāvēšanu, jo šo saturu ir iespējams izskaidrot citādi, nevis ar vēlmi ierobežot konkurenci, šis apstāklis tomēr nevar izslēgt, ka šo dokumentu interpretē tādējādi, ka tas apstiprina šādas gribas pastāvēšanu, ja tas ir daļa no citu dokumentu kopuma, kas sniedz pierādošas norādes par pret konkurenci vērstu vienlaicīgu un līdzīgu rīcību pastāvēšanu.

211 Kas attiecas uz *Knauf* 1993. gada 15. novembra iekšējo piezīmi (apstrīdētā lēmuma 305. apsvērums), *BPB* vienīgi atzīmē, ka šī piezīme iesaka rīcības virzienu, kas varētu būt vērsta pret konkurenci, taču ka tā nav piezīme par to, ka šis rīcības virziens patiešām ir ticis realizēts. Ir jānorāda, ka atbilstoši šai piezīmei "jaunais [*Knauf*] cenu saraksts oktobra beigās tika nosūtīts visiem tiešajiem klientiem. Vienlaikus visi konkurenti tika informēti, tiem nosūtot eksemplāru". Tādējādi *BPB* izskaidrojumam pretrunā ir apstāklis, ka šajā 1993. gada novembra piezīmē minētais notikums ir noticis 1993. gada oktobra beigās. Līdz ar to *BPB* sniegtais šīs piezīmes izskaidrojums nav pārliecinošs. Katrā ziņā *BPB* arguments, lielākais, ir vērsts uz to, lai pārmestu Komisijai, ka tā nav pierādījusi, ka attiecīgajai informācijas apmaiņai būtu sekojušas sekas, kas nevar novērst tās pret konkurenci vērsto mērķi.

212 Attiecībā uz 1994. gada oktobra iekšējo piezīmi, kas tika atklāta *Rigips* mītnē, prasītāja paliek pie sava izskaidrojuma, kas izklāstīts apstrīdētā lēmuma 323. apsvērumā. Saskaņā ar tās viedokli — šī piezīme atspoguļo sabiedrības vadītāja novērtējumu Vācijas tirgus stāvoklim, balstoties uz informāciju, ko bija apkopojis tā tirdzniecības personāls.

213 Šajā sakarā Komisijas interpretācija šai piezīmei ir pārliecinošāka, ņemot vērā citus lietas materiālu elementus, kas parāda, ka attiecīgajā laika periodā pastāvēja sadarbība starp attiecīgajiem uzņēmumiem. Komisija pamatoti uzskata, ka šī piezīme atspoguļo zināšanas par konkurentu stratēģiju un apliecina kontaktus starp tiem. Faktiski šīs piezīmes autors, pēc situācijas tirgū rezumējuma, izskaidro, ka *Gyproc* tirdzniecības direktors bija sūdzējies, ka tā uzņēmums bija zaudējis tirgus daļas un tam bija tās jāatgūst. Turklāt piezīmē bija paredzēts iesaldēt cenas piezīmē minētajā līmenī un ka cenu paaugstināšana notiktu no 1995. gada 1. februāra. Šī pēdējā piezīme ir īpaši raksturojoša. Faktiski, ja *Knauf* paziņojumi par cenu paaugstināšanu tika izsūtīti vienpusēji un *BPB* būtu vienīgi sekojusi šai cenu paaugstināšanai, *BPB* 1994. gada oktobrī nebūtu varējusi zināt, ka 1995. gada 1. februārī bija paredzēta cenu paaugstināšana, ievērojot, ka *Knauf* šo cenu paaugstināšanu paziņoja tikai 1994. gada novembrī. Turklāt, ja *BPB*, kā tā to apgalvo, būtu zinājusi par šo cenu paaugstināšanu no saviem klientiem, nekas neliedza to pierādīt, lai stātos pretī Komisijas iegūtajiem taustāmajiem pierādījumiem. Turklāt ir jāatgādina, ka cenu paaugstināšana faktiski notika 1995. gada 1. februārī.

214 Turklāt ir jānorāda, ka, neraugoties uz konkrētajiem pierādījumiem par slepeno norunu kontaktiem starp ražotājiem, Komisija vienīgi apstrīdētā lēmuma 329. apsvērumā uzskata, ka konkurenti ir savstarpēji viens otru informējuši par savām iecerēm attiecībā uz 1995. gada 1. februāra cenu paaugstināšanu, neapgalvojot, ka šī piezīme ir tiešs pierādījums par saskaņotību par cenu paaugstināšanu.

215 Kas attiecas uz 1995. gada decembra cenu paaugstināšanu (apstrīdētā lēmuma 330.–333. apsvērums), prasītāja uzskata, ka apstāklis, ka tā neizdevās, ir papildu pierādījums tam, ka nepastāvēja 1992. gada nolīgums. Šajā sakarā pietiek atgādināt — pat ja nav bijis ekonomisku seku, tas nav pierādījums, ka aizliegtas vienošanās nav bijis, bet gan, lielākais, pierādījums, ka aizliegta vienošanās nav labi darbojusies, kam nav nozīmes, konstatējot saskaņotas darbības ar pret konkurenci vērstu mērķi.

216 Turklāt ir atbilstošs apstāklis, ka Komisija šajā kontekstā no jauna min 1996. gada jūnija Versaļas sanāksmi, kuras mērķis bija stabilizēt Vācijas tirgu, jo tas attiecas uz norādi par to, ka attiecīgie uzņēmumi redzēja nepieciešamību no jauna pārskatīt situāciju Vācijas tirgū pēc tam, kad nebija izdevusies 1995. gada cenu paaugstināšana.

217 Šo tēzi apstiprina *Lafarge* 1996. gada 17. decembra piezīme (apstrīdētā lēmuma 335. apsvērums). Faktiski autors šo piezīmi iesāk, norādot:

"Vēlreiz apspriedām faktisko situāciju Vācijas tirgū."

218 *BPB* apstrīd, ka būtu notikusi norādītā diskusija ar tās pārstāvi. *BPB* uzskata, ka oligopolā tirgū ir normāli, ka uzņēmumi rīkojas tādējādi, ka tie savas cenas pielīdzina citu uzņēmumu cenām un rīkojas paralēli. Faktiski konkurence darījumos izmantoto cenu līmenī esot bijusi intensīva.

219 *BPB* argumentācija ir jānoraida. Ievērojot, ka 1996. gada 17. decembra piezīme izklāsta notikumus, kas notika Vācijas ģipša plākšņu ražotāju apvienības sanāksmē, kas notika 1996. gada 16. decembrī, nav nekāda iemesla apšaubīt, ka notika diskusija starp *BPB* pārstāvi un šīs piezīmes autoru, kuru nodarbina *Lafarge*.

220 Turklāt Komisijas interpretāciju šai piezīmei, uz kuras norādīts "Stingri konfidenciāli un personīgi", par spēkā neesošu nepadara kļūda. Šī piezīme skaidri atspoguļo tās autora bažas, ievērojot kontekstu ar visu ražotāju izsludināto cenu paaugstināšanu 1997. gada 1. februārī, attiecībā uz viņu konkurentu darbībām un cenu politiku, un it

īpaši to izmantotām atlaidēm. Tā konstatē, ka pastāv tieši kontakti starp konkurentiem, kuriem tie ir izpauduši savas analīzes un ieceres. Faktiski minētās piezīmes autors ir izskaidrojis, ka *BPB* noteiktiem klientiem piedāvātā cena bija "zemāka par [tobrīd] zemāko cenu līmeni, par kuru bija panākta vienošanās", un ka "tas atkal [novedīšot] pie destabilizācijas". Tas piebilst:

"[*Knauf*] cenas par projektiem līdz [19]97. gada maijam saskaņoja līmenī, kas bija zem cenu, par kurām bija panākta vienošanās, līmeņa. Attiecībā uz mums — tie uzstāj uz disciplīnu, paaugstinot cenas [..]. Cenu paaugstināšana līmenī, par kuru panākta vienošanās ([2,5–3] DM/m^2), atkal būs ļoti grūta."

221 Šajos apstākļos Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 352. apsvērumā ir pamatoti uzskatījusi, ka 1997. gada februāra cenu paaugstināšanas gadījumā konkurenti tieši veica saskaņošanu par cenu paaugstināšanu un ka konkurenti, mazākais, savstarpēji viens otru informēja par saviem nodomiem, paredzot šo cenu paaugstināšanu.

222 Kas attiecas uz 1997. gada septembra cenu paaugstināšanas mēģinājumu, *BPB* norāda, ka neviens no Komisijas iesniegtajiem dokumentiem uz to neattiecas un ka neviens no iebildumiem par klientu sadalīšanu to neskar.

223 Vispirms ir jānorāda, ka četri attiecīgie uzņēmumi ir nosūtījuši vēstules, 1997. gada maijā vai jūnija sākumā paziņojot par 1997. gada 1. septembra cenu paaugstināšanu (apstrīdētā lēmuma 353. apsvērums). Prasītāja šos faktus nav apstrīdējusi.

224 Turklāt, pat ja Komisija nesniedz tiešus pierādījumus par kontaktiem starp *BPB* un tās konkurentiem attiecībā uz šo paaugstināšanu, apmaiņas starp *Knauf* un *Lafarge*, kas, piemēra pēc, minētas apstrīdētā lēmuma 356. apsvērumā, apstiprina, ka pastāv saskaņotība attiecībā uz cenu paaugstināšanu un izplatītāju kopumā izmantoto cenu kontroli. Faktiski apstāklis, ka uzņēmums nav vilcinājies sazināties ar konkurentu, lai apspriestos par klientiem vai cenām, ko izmanto izplatītājs, apstiprina, ka pastāv sadarbība starp ražotājiem.

225 Komisija sniedz vēl vienu piemēru, kas, saskaņā ar Komisijas viedokli — ir papildu izpausme saskaņotām darbībām starp *BPB*, *Knauf*, *Lafarge* un *Gyproc* Vācijas tirgū. Tas attiecas uz mēģinājumu paaugstināt cenas 1998. gada septembrī un oktobrī.

226 Šajā sakarā ir tiesa, ka *BPB* 1998. gada jūnijā paziņoja par cenu paaugstināšanu ar 1998. gada septembri un ka pārējie konkurenti to izdarīja tikai 1998. gada augustā attiecībā uz cenu paaugstināšanu, kas bija paredzēta, sākot ar 1998. gada oktobri. Tāpat ir tiesa, ka vienīgais cits pierādījums, kas tieši attiecas uz *BPB*, kuru Komisija min apstrīdētajā lēmumā, ir apstāklis, ka *Knauf* ir *BPB* direktoram nosūtījusi sava paziņojuma par cenu paaugstināšanu kopiju.

227 Ir jāatgādina, ka saistībā ar pret konkurenci vērstām darbībām un nolīgumiem ir ierasts, ka darbības norisinās slepeni, ka sanāksmes notiek slepus un ka dokumenti, kas par tām ziņo, tiek samazināti līdz minimumam. No tā izriet — pat ja Komisija atklāj dokumentus, kas tieši apliecina prettiesiskus kontaktus starp tirgus dalībniekiem, tie parasti ir tikai fragmentāri un izkaisīti, tā ka bieži vien noteiktas detaļas ir jārekonstruē, izmantojot dedukciju. Līdz ar to vairumā gadījumu pret konkurenci vērstu darbību vai nolīguma pastāvēšana ir jāsecina no virknes sakritību un norāžu pastāvēšanas, kuras, skatot tās kopsakarā, nepastāvot citam loģiskam izskaidrojumam, var būt pierādījums par konkurences noteikumu pārkāpumu (iepriekš 36. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 55.–57. punkts).

228 Šajā gadījumā, ievērojot lietas kontekstu, Pirmās instances tiesa uzskata — ar to, ka *Knauf* nosūtīja sava paziņojuma par cenu paaugstināšanu kopiju uz *BPB* direktora privāto adresi, kas ir neparasts saziņas veids starp konkurējošiem uzņēmumiem, pietiek, lai pierādītu, ka pastāvēja tieša sadarbība starp ražotājiem attiecībā uz cenu paaugstināšanu Vācijas tirgū 1998. gada septembrī un oktobrī.

229 Visbeidzot, kas attiecas uz *Lafarge* 1998. gada 7. oktobra ziņojumu (apstrīdētā lēmuma 290.–294. apsvērums), *BPB* uzskata, ka tas ir vienkāršs apraksts par tirgus darbību. Ir tiesa, ka šis ziņojums, ja tas būtu vienīgais atrastais pierādījums, nebūtu pietiekams pierādījums par iepriekšēju saskaņošanu attiecībā uz cenu paaugstināšanu. Tomēr, ja to izvērtē pārējo iepriekš aprakstīto pierādījumu kontekstā, šis ziņojums apstiprina, pirmkārt, kontaktu starp konkurentiem pastāvēšanu attiecībā uz cenu paaugstināšanu, kā arī saikni starp šiem pēdējiem, un, otrkārt, diskusiju pastāvēšanu par tirgus daļām Vācijā. Faktiski, ņemot vērā pārējās uzņēmumu veiktās darbības, lai stabilizētu Vācijas tirgu, cenu paaugstināšanas paralēlismu un to, ka Komisija savu pārbaužu laikā minēto uzņēmumu mītnēs atklāja daudzas kopijas to konkurentu paziņojumiem par cenu paaugstināšanu, kurus, kā šie uzņēmumi to ir daļēji atzinuši, tie ir izsūtījuši vai saņēmuši tieši no saviem konkurentiem, šī ziņojuma loģiska interpretācija nevar būt tāda, kādu piedāvā prasītāja.

230 Otrkārt, ir jāizvērtē prasītājas argumentācija, ka, pat pieņemot, ka tie tiktu pierādīti, tiešie kontakti starp konkurentiem nav pret konkurenci vērsta rīcība.

231 Kas attiecas uz prasītājas apgalvojumu, ka tā bija pilnībā vienpusēja rīcība, ievērojot, ka tā nekad nav saviem konkurentiem nosūtījusi savu vēstuļu, ar kurām paziņo par cenu paaugstināšanu, kopijas, protams, ir tiesa, ka saskaņotu darbību jēdziens faktiski prasa, lai pastāvētu kontakti, ko raksturo savstarpējība. Tomēr šis nosacījums ir izpildīts, ciktāl

viens konkurents lūdz vai, mazākais, pieņem, ka otrs konkurents tam izpauž savus nodomus vai nākotnes uzvedību (iepriekš 32. punktā minētais spriedums lietā *Ciment*, 1849. punkts).

232 Turklāt lietā, kurā pasludināts Pirmās instances tiesas 1991. gada 24. oktobra spriedums lietā T-1/89 *Rhône-Poulenc*/Komisija (*Recueil*, II-867. lpp.), kurā prasītājai tika pārmests, ka tā bija piedalījusies sanāksmēs, kuru laikā konkurenti veica informācijas apmaiņu par, cita starpā, cenām, kuras tie bija paredzējuši izmantot tirgū, Pirmās instances tiesa konstatēja, ka uzņēmums ar savu dalību sanāksmē, kurai ir pret konkurenci vērsts mērķis, ir ne tikai pildījis mērķi iepriekš novērst nedrošību par savu konkurentu rīcību nākotnē, bet tas arī noteikti tieši vai netieši ir ņēmis vērā informāciju, kas iegūta šo sanāksmju laikā, lai noteiktu politiku, ko tas bija iecerējis īstenot tirgū (122. un 123. punkts).

233 Šis secinājums attiecas arī uz gadījumiem, kad, tāpat kā izskatāmajā lietā, viena vai vairāku uzņēmumu dalība saskaņotās darbībās, kurām ir pret konkurenci vērsts mērķis, ierobežota tikai ar informācijas saņemšanu par to konkurentu nākotnes rīcību tirgū.

234 Faktiski visiem tirgus dalībniekiem ir autonomi jānosaka politika, ko tie iecerējuši īstenot tirgū. Ar to tādējādi ir pretrunā tādi tieši vai netieši kontakti starp tirgus dalībniekiem, kuru mērķis vai sekas ir iespaidot to rīcību tirgū, izraisot konkurences nosacījumus, kuri neatbilst parastajiem attiecīgā tirgus nosacījumiem, taču tāpat arī ar

to pretrunā nonāk ikviens gadījums, kad viens uzņēmums atklāj konkurentam rīcību, ko tas ir nolēmis īstenot vai paredz īstenot tirgū (Pirmās instances tiesas 1999. gada 20. aprīļa spriedums apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, *Recueil*, II-931. lpp., 720. punkts; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *LVM*/Komisija").

235 Attiecībā uz prasītājas apgalvojumu, ka informācija par cenām, kas tika paziņota, attiecīgā uzņēmuma klientiem bija zināma pirms tā tika paziņota konkurentiem un ka tādēļ šie konkurenti atklāto informāciju jau būtu varējuši iegūt tirgū, ir jāatgādina — lai parādītu pret konkurenci vērstu nodomu, pietiek tikai ar apstākli, ka ir saņemta tāda informācija par konkurentiem, ko neatkarīgs tirgus dalībnieks saglabā kā komercnoslēpumu (iepriekš 154. punktā minētais spriedums lietā *Tate & Lyle* u.c./Komisija, 66. punkts).

236 Ir jānoraida prasītājas apgalvojums, ka informācija par cenām bija zināma klientiem jau pirms tā tika paziņota konkurentiem un ka tādējādi to varēja iegūt tirgū. Ja šo apstākli pierādītu, tas nenozīmētu, ka laikā, kad cenu saraksti tika izsūtīti konkurentiem, šīs cenas jau bija objektīvi tirgus dati, kas bija tūlītēji pieejami. Tieša nosūtīšana ļāva konkurentiem šo informāciju uzzināt vienkāršāk, ātrāk un tiešāk nekā ar tirgus starpniecību. Turklāt šī iepriekšējā nosūtīšana tiem ļāva radīt savstarpējas pārliecības pilnu klimatu attiecībā uz to nākotnes cenu politiku.

237 Šajos apstākļos Pirmās instances tiesa uzskata — ja Komisija nav varējusi pierādīt, ka pastāvēja kontakti starp visiem ražotājiem attiecībā uz cenu paaugstināšanu Vācijas tirgū attiecīgajā laika periodā, un pat ja nevarētu ņemt vērā *Gyproc* atzīto vienošanos par cenām Vācijā (skat. pirmo pamatu), Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka informācijas apmaiņas sistēma attiecībā uz cenu paaugstināšanu, kura tika īstenota starp *BPB*, *Knauf*, *Lafarge* un *Gyproc* par Vācijas tirgu, bija saskaņotas darbības, kas ir pretrunā EKL 81. panta 1. punktam.

Aizliegtās vienošanās ģeogrāfiskais apmērs

238 Attiecībā uz aizliegtās vienošanās ģeogrāfisko apmēru, prasītāja apgalvo, ka Komisija nav no juridiskā viedokļa pietiekami pierādījusi, ka šī aizliegtā vienošanās attiecās arī uz Franciju un Beniluksu.

239 Šajā sakarā pietiek ar to, ka atgādina, ka sanāksme Londonā, tāpat kā informācijas apmaiņas par pārdotajiem apjomiem, attiecās arī uz Franciju un Beniluksu.

240 Lai gan Komisija var likumīgi secināt, ka dažādas izpausmes bija daļa no viena pārkāpuma tādēļ, ka tās ir elementi vispārējā plānā, lai izkropļotu konkurenci, apstāklis, ka saskaņoto darbību skaits un intensitāte atšķīrās atkarībā no attiecīgā tirgus, nenozīmē, ka pārkāpums neattiecās uz tirgiem, kuros šīs darbības ir bijušas mazāk intensīvas vai skaitā mazāk. Faktiski būtu mākslīgi sadalīt turpinātas darbības, kuras raksturo vienots mērķis, vairākos atsevišķos pārkāpumos, pamatojot ar to, ka saskaņotās darbības atšķīrās atkarībā no attiecīgā tirgus. Šie apstākļi ir jāņem vērā, vienīgi novērtējot pārkāpuma smagumu, un, attiecīgā gadījumā, nosakot naudas soda apmēru (skat. pēc analoģijas iepriekš 61. punktā minēto spriedumu lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 90. punkts).

241 Līdz ar to Komisija nav pieļāvusi ne tiesību kļūdu, ne kļūdu novērtējumā, izvērtējot dažādus elementus, kas veidoja attiecīgo pārkāpumu.

242 Šajos apstākļos otrais pamats ir jānoraida.

3. *Par trešo pamatu, kas saistīts ar vienota pārkāpuma jēdziena pārkāpumu*

Lietas dalībnieku argumenti

243 Prasītāja apgalvo, ka būtiskais juridiskais nosacījums, lai konstatētu, ka noticis turpināts pārkāpums, ir pierādījums par uzņēmumu līdzdalības turpinātību, īstenojot galīgo mērķi. Tā uzskata, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka apgalvotais 1992. gada kopējais mērķis varētu būt dažādu tam sekojošu darbību pamats. Saskaņā ar prasītājas viedokli — vēlākie notikumi, tādi kā Versaļas sanāksme, nav pārkāpums, bet gan vienīgi pārkāpuma mēģinājums un šo kvalifikāciju nevar apšaubīt, pieņemot, ka tas ir turpināts pārkāpums. Prasītāja tāpat uzskata — lai pierādītu salikta un turpināta nolīguma pastāvēšanu, Komisijai ir ar pietiekamu stingrību jāizvērtē katra izpausme, lai secinātu, ka tā ir prettiesiska. Turklāt Komisija esot pieļāvusi dedukcijas kļūdu, no šīm izpausmēm secinot, ka pastāvēja vienota griba, un uzskatot, ka šo izpausmju prettiesiskums izrietēja no kopīgās gribas. Prasītāja uzskata, ka Komisijai ir jāpierāda, ka kopīga griba pastāvēja neatkarīgi no attiecīgā pārkāpuma.

244 Saskaņā ar prasītājas viedokli — nav pārliecinošs Komisijas paskaidrojums, proti, ka tā ir konstatējusi kopīgu gribu, ņemot vērā piecu identificētu pret konkurenci vērstu rīcību kopumu. Prasītāja norāda, ka Komisijas izvirzītais mērķa identiskums ir nenoteikts un ar to vienīgi tiek apgalvots, ka visas pret konkurenci vērstās darbības

sasniedz vienu un to pašu mērķi, jo ikvienai pret konkurenci vērstai rīcībai galu galā ir iespaids uz cenām. Tā tāpat apstiprina, ka Komisija nevarēja pietiekami skaidri izskaidrot, ko šķietamais nolīgums ietvēra un kad tas tika noslēgts, ja tas netika noslēgts 1992. gada sanāksmē. Tā tāpat uzskata, ka apgalvojumu par vienotu un turpinātu pārkāpumu, kurā piedalījās četri uzņēmumi un kas ilga no 1992. līdz 1998. gadam, vēl mazāk pārliecinošu dara ierobežotais uzņēmumu skaits, kuri piedalījās dažās no pret konkurenci vērstajās izpausmēs, vai tas, ka daži uzņēmumi šajās izpausmēs nepiedalījās. Prasītāja un *Knauf* piedalījās 1992. gada Londonas sanāksmē, taču tajā nepiedalījās ne *Lafarge*, ne *Gyproc*. Lai gan nav apstrīdēts, ka informācijas apmaiņas, kas sekoja šai sanāksmei, attiecās arī uz *Lafarge* un *Gyproc*, Komisija neesot izskaidrojusi ne kad tās ir notikušas, ne kam pateicoties uzņēmumi ir varējuši pievienoties kopīgai gribai vai kopējam nodomam, kas, kā apgalvojot Komisija, esot šo informācijas apmaiņu pamatā. Turklāt prasītāja uzskata — tā kā pret konkurenci vērstās izpausmes attiecās tikai uz Vācijas un Apvienotās Karalistes tirgu, Komisija nevarēja no tām izdarīt secinājumus par pret konkurenci vērstām izpausmēm Francijas un Beniluksa tirgos.

245 Komisija apgalvo, ka tā ir izklāstījusi apsvērumus par faktiem, kas veido katru no piecām darbībām, kas minētas apstrīdētā lēmuma 429. apsvērumā, un ka tai ir jāpierāda tieši šo faktu pastāvēšana. Tā piebilst, ka šo faktu apsvērumu kontekstā tā ir secinājusi, ka šīs darbības bija izpausme kopīgai gribai, lai līdz minimumam ierobežotu konkurenci četros galvenajos Eiropas ģipša plākšņu tirgos. Pēc tam, kad dedukcijas veidā bija izdarīti šie secinājumi, vienīgais loģiskais veids šo darbību raksturošanai bija uzskatīt tās par šīs kopīgās gribas izpausmi. Tādējādi Komisija šajā analīzē nav izmantojusi riņķveida pamatojumu. Tā tāpat apgalvo, ka vienotā pārkāpuma dažādie elementi viens otru nevainojami papildina, šai papildinātībai apliecinot šī pārkāpuma dažādu izpausmju mērķa identiskumu. Piemēram, lai cenu paaugstināšana būtu sekmīga, konkurentiem bija jābūt apmierinātiem ar tiem esošajām tirgus daļām.

Pirmās instances tiesas vērtējums

246 Ievadā ir jāatzīmē, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma (479. apsvērums), ka Komisija uzskatīja, ka izskatāmajā lietā nolīgumu un saskaņoto darbību kopums ietilpst attiecīgo uzņēmumu pūliņu virknē, kas vērsta uz vienu ekonomisku mērķi, proti, ierobežot konkurenci, un kas bija dažādas izpausmes saliktam un turpinātam nolīgumam, kura priekšmets un sekas bija konkurences ierobežošana. Uzskatot, ka iepriekš minētie nolīgumi un saskaņotās darbības nepārtrauktā veidā laika periodā no 1992. līdz 1998. gadam bija konkretizējušas minēto uzņēmumu kopīgo gribu stabilizēt un tādējādi ierobežot konkurenci vismaz Vācijas, Francijas, Apvienotās Karalistes un Beniluksa ģipša plākšņu tirgos, Komisija pārkāpumu kvalificēja kā vienotu, saliktu un turpinātu.

247 Tādējādi apstrīdētā lēmuma 1. punkts nosaka, ka attiecīgie uzņēmumi, tostarp prasītāja, "ir pārkāpuši [EKL] 81. panta 1. punktu, piedaloties vienošanās ietvaros un saskaņotā darbībā [nolīgumu un saskaņotu darbību kopumā] ģipša plākšņu sektorā".

248 Vispirms ir jāizvērtē prasītājas arguments, ka Komisija ir pieļāvusi tiesību kļūdu, no dažādajām attiecīgā pārkāpuma izpausmēm secinot, ka pastāvēja kopīgs plāns, nepierādot, ka neatkarīgi no šīm dažādajām izpausmēm pastāvēja kopīga griba.

249 Jāatgādina, ka lielākajā daļā gadījumu pret konkurenci vērstu saskaņotu darbību vai nolīguma pastāvēšana ir jāizsecina no virknes sakritību un norādēm, kas, kopā ņemtas un nepastāvot citam atbilstošam izskaidrojumam, var pierādīt konkurences noteikumu pārkāpumu (iepriekš 36. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 57. punkts). Šo judikatūru var pārnest uz vienota un turpināta

pārkāpuma jēdzienu. Faktiski, ciktāl tas attiecas uz saliktu, vienotu un turpinātu pārkāpumu, katra izpausme apstiprina pierādījumus, ka šāds pārkāpums patiešām ir noticis.

250 Tādējādi, pretēji prasītājas apgalvojumiem, dažādās attiecīgā pārkāpuma izpausmes ir jāizvērtē vispārējā kontekstā, kas izskaidro to pastāvēšanas iemeslu. Tas ir nevis riņķveida loģikas pamatojums, bet gan pierādījumu vērtējums, kurā dažādu faktu pierādījuma vērtību apstiprina vai negatīvi iespaido pārējie pastāvošie fakti, kuri kopā var pierādīt vienota pārkāpuma pastāvēšanu.

251 *BPB* tāpat uzskata, ka Komisija no tiesību viedokļa neesot pietiekami pierādījusi kopīgo mērķi, kas apvienotu dažādās izpausmes kā vienotu un turpinātu pārkāpumu.

252 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu var izraisīt ne tikai atsevišķa darbība, bet arī vairākas darbības vai arī turpināta rīcība. Šo interpretāciju nevar apstrīdēt tādēļ, ka arī viens vai vairāki šādu darbību vai turpinātas rīcības elementi paši par sevi katrs atsevišķi var būt minētās normas pārkāpums. Ja dažādas darbības ietilpst kopējā plānā to identiskā mērķa dēļ, kas izkropļo konkurenci kopējā tirgū, Komisijai ir tiesības uzlikt atbildību par šīm darbībām atkarībā no dalības attiecīgajā pārkāpumā kopumā (iepriekš 36. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 258. punkts).

253 Izskatāmajā lietā no otrā pamata izvērtējuma skaidri izriet, ka, sākot ar Londonas sanāksmi, *BPB* ir piedalījusies vienotā, saliktā un turpinātā pārkāpumā, ko raksturoja viens vienīgs mērķis — izbeigt cenu karu un stabilizēt četrus ģipša plākšņu tirgus. Faktiski sanāksmēm, informācijas apmaiņai un cenu noteikšanas praksei bija viens un tas pats pret konkurenci vērsts mērķis, proti, saglabāt cenas līmenī, kas pārsniegtu konkurences līmeni, un samazināt konkurenci starp uzņēmumiem, kuri darbojās attiecīgajā tirgū.

254 Saistībā ar otro pamatu norādītie jautājumi ļauj uzskatīt, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 432. apsvērumā pamatoti ir konstatējusi, ka:

"Šīs dažādās izpausmes [..] acīmredzami viena otru papildina, ievērojot ģipša plākšņu tirgus darbību. Uzņēmumu ekonomiskās situācijas uzlabošana, palielinot cenas, padarīja nepieciešamu šo uzņēmumu koordināciju tirgus daļu līmenī."

255 Pirmās instances tiesa uzskata, ka izskatāmās lietas apstākļos nolīgumi un saskaņotās darbības to identiskā mērķa dēļ un to ciešās sinerģijas dēļ ietilpst kopējā plānā, kurš savukārt ir daļa no attiecīgo uzņēmumu pūliņiem īstenot vienu vienīgu ekonomisku mērķi, proti, iespaidot cenu attīstību. Tādējādi, kā to pamatoti norādījusi Komisija apstrīdētā lēmuma 422. apsvērumā, būtu mākslīgi šo turpināto rīcību, ko raksturo viens mērķis, sadalīt, saskatot tajā vairākus atsevišķus pārkāpumus, kaut arī, gluži pretēji, tas ir viens vienots pārkāpums, kas progresīvi ir ticis konkretizēts gan ar nolīgumiem, gan ar saskaņotām darbībām. Pārkāpuma vienotais raksturs faktiski izriet no aizliegtās vienošanās katra dalībnieka īstenotā mērķa identiskuma un nevis no šīs aizliegtās vienošanās piemērošanas kārtības (šajā izpratnē skat. iepriekš 32. punktā minēto spriedumu lietā *Ciment*, 4127. punkts).

256 Turklāt vispārējā nolīguma, kurš aptver vairākus gadus, kontekstā nav lielas nozīmes dažu mēnešu intervālam starp aizliegtās vienošanās izpausmēm. Savukārt izšķirošs ir apstāklis, ka dažādās darbības ietilpst vienotā plānā to vienādā mērķa dēļ (iepriekš 36. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 260. punkts).

257 Kas attiecas uz argumentu, kas saistīts ar šāda plāna neesamību, pietiek atgādināt, ka vienota pārkāpuma jēdziens aptver tieši tādu situāciju, kad vairāki uzņēmumi ir piedalījušies pārkāpumā, ko veido turpināta rīcība, kas vērsta uz vienu ekonomisku mērķi, kas paredz izkropļot konkurenci, vai pat individuāli pārkāpumi, kas savstarpēji saistīti to mērķa identiskuma dēļ (elementu kopuma vienots mērķis) un subjektu identiskuma dēļ (attiecīgo uzņēmumu, kuri apzinās, ka piedalās kopējā mērķī, identiskums).

258 Visbeidzot, kas attiecas uz prasītājas apgalvojumu, ka pārkāpuma vienoto raksturu iespaido apstāklis, ka to uzņēmumu skaits, kuri piedalījās noteiktās pret konkurenci vērstās izpausmēs, ir ierobežots un ka daži no uzņēmumiem nepiedalījās pārkāpumā no sākuma, pietiek atgādināt, ka apstāklim, ka uzņēmums nav piedalījies visos aizliegto vienošanos veidojošajos elementos vai ka tam tajās bijusi tikai maza loma, nav nozīmes, konstatējot, ka pastāv šī uzņēmuma izdarīts pārkāpums. Šie apstākļi ir jāņem vērā, vienīgi novērtējot pārkāpuma smagumu, un, attiecīgā gadījumā, nosakot naudas soda apmēru (iepriekš 36. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u. c./Komisija, 86. punkts).

259 Tādējādi, pat ja EKL 81. panta 1. punktā paredzētie nolīgumi un saskaņotās darbības obligāti izriet no vairāku uzņēmumu sadarbības, kuri visi ir pārkāpuma līdzautori, to dalība var izpausties dažādās formās, it īpaši atkarībā no attiecīgā tirgus rakstura, no katra uzņēmuma stāvokļa šajā tirgū, īstenotajiem mērķiem un izvēlētajiem vai paredzētajiem īstenošanas veidiem.

260 Līdz ar to vienkārši apstāklis, ka katrs uzņēmums piedalās pārkāpumā tādā formā, kas tam ir atbilstoša, neiespaido to, ka pārkāpums tiek kvalificēts kā vienots un turpināts.

261 No iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka nav pamatoti iebildumi pret to, ka aizliegtā vienošanās kvalificēta kā vienots un turpināts pārkāpums.

4. *Par ceturto pamatu, kas saistīts ar EKL 253. panta pārkāpumu un Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpumu, kā arī vispārējo principu pārkāpumu, aprēķinot naudas soda apmēru*

262 Šis pamats sastāv no piecām sadaļām. Pirmkārt, attiecībā uz sākumsummu 80 miljonu euro apmērā, prasītāja uzskata šo summu par patvaļīgu, nesamērīgu un nepamatotu. Šajā sakarā tā tāpat uzskata, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, kvalificējot pārkāpumu kā sevišķi smagu. Turklāt prasītāja atsaucas uz to, ka kļūdaini ņemta vērā pārkāpuma konkrētā negatīvā ietekme uz ģipša plākšņu tirgu. Otrkārt, sākumsummas palielināšana pārkāpuma ilguma dēļ esot balstīta uz nepareizu pārkāpuma ilguma un Pamatnostādņu interpretāciju. Komisija tāpat neesot izvērtējusi un pienācīgi ņēmusi vērā pārkāpuma ierobežoto intensitāti attiecīgajā laika periodā vai noteiktos attiecīgajos laika periodos. Treškārt, prasītāja uzskata, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, palielinot naudas soda summu, balstoties uz atbildību pastiprinošiem apstākļiem. Ceturtkārt, Komisija neesot pareizi ņēmusi vērā atbildību mīkstinošus apstākļus. Piektkārt, Komisija esot pieļāvusi kļūdu, piemērojot paziņojumu par sadarbību attiecībā uz prasītāju.

Par naudas soda sākumsummas, kas noteikta, balstoties uz pārkāpuma smagumu, nesamērīgumu

Par pārkāpuma smagumu

— Lietas dalībnieku argumenti

263 Prasītāja uzskata, ka, ņemot vērā pārkāpuma ierobežoto ietekmi uz attiecīgo tirgu, tas būtu bijis jākvalificē kā smags, nevis kā sevišķi smags pārkāpums.

264 Prasītāja atzīmē, ka Komisijas 1998. gada 9. decembra Lēmumā 1999/271/EK par EKL [81.] panta piemērošanas procedūru (Lieta IV/34.466 — Grieķijas prāmji) (OV 1999, L 109, 24. lpp.) un Komisijas 1998. gada 14. oktobra Lēmumā 1999/210/EK par EKL [81.] panta piemērošanas procedūru (Lieta IV/F-3/33.708 — *British Sugar plc*, Lieta IV/F-3/33.709 — *Tate & Lyle plc*, Lieta IV/F-3/33.710 — *Napier Brown & Company Ltd*, Lieta IV/F-3/33.711 — *James Budgett Sugars Ltd*) (OV 1999, L 76, 1. lpp.) Komisija ir uzskatījusi, ka attiecīgos pārkāpumus varēja uzskatīt par smagiem un nevis par sevišķi smagiem tādēļ, ka to ietekme uz tirgu bija ļoti ierobežota.

265 Prasītāja pakārtoti uzskata — pat ja Komisijas kvalifikācija būtu pareiza, būtu jāatzīst, ka pārkāpumi, kas ietverti sevišķi smagu pārkāpumu kategorijā, atšķīrās no to smaguma līmeņa, un — salīdzinot citas aizliegtās vienošanās lietā — šajā lietā apgalvotais nolīgums ir ievērojami mazāk intensīvas un mazāk pret konkurenci vērstas aizliegtas vienošanās piemērs. Prasītāja norāda, ka apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī attiecīgajiem uzņēmumiem noteiktais naudas sods bija otrs augstākais no Komisijas

noteiktajiem naudas sodiem, un tas sekoja naudas sodam, kas tika noteikts lietā, kurā tika pieņemts Komisijas 2001. gada 21. novembra Lēmums 2003/2/EK par [EKL] 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-1/37.512 — Vitamīni) (OV 2003, L 6, 1. lpp.). Tā apgalvo, ka izskatāmajā lietā apgalvotā aizliegtā vienošanās bija daudz mazāk intensīva nekā, piemēram, aizliegtā vienošanās vitamīnu lietā un lietās, kurās tika pieņemts Komisijas 2001. gada 5. decembra Lēmums 2002/742/EK par [EKL] 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-1/36.604 — Citronskābe) (OV 2002, L 239, 18. lpp.), Komisijas 1998. gada 21. oktobra Lēmums 1999/60/EK par [EKL 81.] panta piemērošanas procedūru (Lieta IV/35.691/E-4 — Siltinātās caurules) (OV 1999, L 24, 1. lpp.), Komisijas 2000. gada 7. jūnija Lēmums 2001/418/EK par EKL [81.] panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/36.545/F3 — Aminoskābes) (OV 2001, L 152, 24. lpp.) un Komisijas 2001. gada 18. jūlija Lēmums 2002/271/EK par [EKL] 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru — (Lieta COMP/E-1/36.490 — Grafīta elektrodi (OV 2002, L 100, 1. lpp.). Tā apgalvo, ka šīs piecas lietas attiecās uz sevišķi smagiem EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumiem. Proti, tās visas attiecās uz aizliegtām vienošanās, kuras aptvēra visu kopējo tirgu kopumā vai Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) kopumā. Ar šīm aizliegtajām vienošanās esot mēģināts īstenot karteļus, kuri bija daudz intensīvāki nekā apgalvotā ģipša plākšņu aizliegtā vienošanās, kura, salīdzinājumā ar pārējām aizliegtajām vienošanās, esot bijis pietiekami brīvs un nenoteikts nolīgums, kam nepiemita nekāda veida struktūra vai organizācija. Šajos apstākļos prasītāja uzskata, ka naudas soda sākumsumma, kas tai noteikta, pamatojoties uz attiecīga pārkāpuma smagumu, esot nesamērīga un pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam, ievērojot, ka šī summa esot trešā augstākā no summām, kas noteiktas visiem iepriekš minēto pārējo aizliegto vienošanos dalībniekiem.

266 Prasītāja apgalvo, ka Komisija ir kļūdījusies, salīdzinot dažādus naudas sodus, atsaucoties uz konkrētā tirgus lielumu. Pirmkārt, Pamatnostādnes nenorādot, ka būtu jāņem vērā tirgus lielums no vērtības viedokļa, lai izvērtētu pārkāpuma smagumu.

Otrkārt, Komisija esot ņēmusi vērā vienīgi tirgus lielumu un neesot ņēmusi vērā citus pārkāpuma smagumu nosakošus faktorus. Treškārt, Komisija parasti neņemot vērā konkrētās preces tirgus lielumu, izvērtējot pārkāpuma smagumu.

267 Komisija ir minējusi pārkāpuma aspektus, kas šajā lietā atzīti par īpaši smagiem (apstrīdētā lēmuma 534., 535. un 539.–542. apsvērums). Tā tāpat precizē, ka aizliegtā vienošanās tika izdomāta, vadīta un iedrošināta katra uzņēmuma, kas bija tās dalībnieks, hierarhijas augstākajos līmeņos. Tā uzsver, ka *BPB* ir bijusi iesaistīta visās attiecīgajās pret konkurenci vērstajās rīcības izpausmēs un ka tā ir atzinusi, ka vienas un tās pašas personas, [*D.*] un [*A.*] (abi divi — *BPB* P.–Ģ.D.), bija tieši iesaistīti visās apstrīdētajā lēmumā aprakstītajās darbībās, izņemot vienu.

— Pirmās instances tiesas vērtējums

268 Ir jāatgādina, ka naudas soda apmēra noteikšanai pārkāpuma smagums jānovērtē, īpaši ņemot vērā konkurencei radīto ierobežojumu raksturu, iesaistīto uzņēmumu skaitu un to nozīmi tirgū, tirgus daļu, ko tie Kopienā kontrolē, kā arī tirgus stāvokli pārkāpuma izdarīšanas brīdī (Tiesas 1970. gada 15. jūlija spriedums lietā 41/69 *ACF Chemiefarma*/Komisija, *Recueil*, 661. lpp., 176. punkts).

269 Šajā sakarā ir svarīgi atgādināt, ka EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunkts par nesaderīgām ar kopējo tirgu atzīst saskaņotas darbības, kas tieši vai netieši nosaka iepirkuma vai pārdošanas cenas vai kādus citus tirdzniecības nosacījumus.

270 Ja runa ir par horizontālu aizliegtu vienošanos, šāda veida pārkāpumi judikatūrā tiek kvalificēti kā "īpaši smagi", jo tie ietver tiešu iejaukšanos būtiskajos konkurences parametros attiecīgajā tirgū (Pirmās instances tiesas 1999. gada 11. marta spriedums lietā T-141/94 *Thyssen Stahl*/Komisija, *Recueil*, II-347. lpp., 675. punkts), vai kā acīmredzami Kopienas konkurences noteikumu pārkāpumi (iepriekš 178. punktā minētais Pirmās instances tiesas spriedums lietā *Tréfilunion*/Komisija, 109. punkts, un 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-311/94 *BPB de Eendracht*/Komisija, *Recueil*, II-1129. lpp., 303. punkts).

271 Svarīgi ir arī atgādināt, ka sevišķi smagus pārkāpumus Pamatnostādņu 1.A punkta otrās daļas trešā ievilkuma izpratnē veido "galvenokārt horizontāli "cenu karteļu" tipa ierobežojumi un tirgus sadales kvotas".

272 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija konkrēto pārkāpumu, ņemot vērā tā raksturu, pamatoti kvalificējusi kā sevišķi smagu. Tomēr jāpārbauda prasītājas izvirzītie apstākļi, kas varētu mīkstināt šo kvalifikāciju.

273 Attiecībā uz prasītājas argumentu, ka pārkāpums būtu bijis jākvalificē kā smags tādēļ, ka tā ietekme uz tirgu ir bijusi ierobežota, ir jāatzīmē, ka 2003. gada 30. septembra spriedumā lietā T-203/01 *Michelin*/Komisija (*Recueil*, II-4071. lpp., 258. un 259. punkts) Pirmās instances tiesa nolēma, ka pārkāpuma smagumu var konstatēt, atsaucoties uz pārkāpjošās rīcības raksturu un mērķi, un ka apstākļiem, kas attiecas uz rīcības mērķi, var būt lielāka nozīme, nosakot naudas sodu, nekā apstākļiem, kas attiecas uz šīs rīcības sekām.

274 Tādējādi pat gadījumā, kad ir jāņem vērā arī konkrētā ģeogrāfiskā tirgus lielums un ietekme tirgū, ja to ir iespējams noteikt, pārkāpuma raksturs ir būtisks kritērijs, novērtējot pārkāpuma smagumu (Pirmās instances tiesas 2005. gada 18. jūlija spriedums lietā T-241/01 *Scandinavian Airlines System*/Komisija, Krājums, II-2917. lpp., 84. punkts).

275 Kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka Komisija, ievērojot aizliegto vienošanos ierobežoto ietekmi uz tirgu, ir samazinājusi naudas soda apmēru savos pārējos lēmumos, pieņemot, ka tas atbilst patiesībai, ir jāuzsver, ka Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse pati par sevi nav juridisks kritērijs attiecībā uz naudas sodiem konkurences jautājumos (Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-23/99 *LR AF 1998*/Komisija, *Recueil*, II-1705. lpp., 234. punkts).

276 Attiecībā uz prasītājas pakārtoti izvirzīto apgalvojumu, ka, pat ja aizliegtās vienošanās kvalifikācija būtu pareiza, Komisijai būtu bijis jāatzīst, ka pārkāpumi, kas ietilpst sevišķi smago pārkāpumu kategorijā, atšķiras no to smaguma pakāpes viedokļa un ka, salīdzinot ar pārējām lietām, kas skar aizliegtas vienošanās, šajā gadījumā apgalvotais nolīgums ir ievērojami mazāk intensīvas un mazāk pret konkurenci vērstas aizliegtas vienošanās piemērs: šis jautājums pārklājas ar jautājumu par Komisijas noteiktā naudas soda apmēra, kas noteikts attiecīgā pārkāpuma smaguma dēļ, samērīgumu, kas tiks izskatīts turpmāk.

277 Tomēr ir svarīgi atgādināt, ka katrā ziņā dažādu aizliegto vienošanos smaguma salīdzināšana ir gandrīz neiespējama, ievērojot katra gadījuma atšķirīgos apstākļus.

278 Kas attiecas uz prasītājas apgalvojumu, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, salīdzinot dažādus naudas sodus attiecībā uz konkrētā tirgus lielumu, ir jāatgādina, ka, novērtējot pārkāpuma smagumu, Komisijai ir jāņem vērā daudzi elementi, kuru raksturs un

nozīme atšķiras atkarībā no attiecīgā pārkāpuma veida un konkrētā pārkāpuma īpašajiem apstākļiem (Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique diffusion française* u.c./Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 120. punkts). Viens no elementiem, kurš apliecina pārkāpuma smagumu, attiecīgā gadījumā var būt konkrētās preces tirgus lielums (Pirmās instances tiesas 2006. gada 27. septembra spriedums lietā T-330/01 *Akzo Nobel*/Komisija, Krājums, II-3389. lpp., 37. punkts).

279 Visbeidzot, ir jānorāda, ka horizontāla aizliegta vienošanās par cenām, kas ir tik plaša kā tā, ko Komisija konstatējusi apstrīdētajā lēmumā, kura attiecas uz tik nozīmīgu ekonomikas jomu, parasti nevar izvairīties no tā, ka tā tiek kvalificēta kā sevišķi smags pārkāpums neatkarīgi no tās konteksta. Katrā ziņā apstākļi, ko izvirzījusi prasītāja šajā lietā, nav tādi, kas liktu apšaubīt Komisijas izdarītā pārkāpuma smaguma vērtējuma spēkā esamību.

280 Tāpēc ir jānoraida prasītājas iebildumi, kas vērsti pret to, ka aizliegtā vienošanās tās rakstura dēļ ir kvalificēta kā sevišķi smags pārkāpums.

Par pārkāpuma konkrēto ietekmi uz konkrēto tirgu

— Lietas dalībnieku argumenti

281 Prasītāja apgalvo, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav varējusi parādīt aprēķināmu kaitējumu.

282 Prasītāja uzskata, ka aizliegtās vienošanās ietekme uz konkrēto tirgu ir bijusi ierobežota, ievērojot, ka laika periodā no 1992. līdz 1998. gadam "neto–neto" cenas Apvienotajā Karalistē reālajos skaitļos ir palikušas tajā pašā līmenī, un Vācijā ir samazinājušās par 11 %. Prasītāja uzsver, ka Komisija nekādi nav pierādījusi sekas Francijas vai Beniluksa tirgū. Turklāt Komisija neesot pierādījusi kaitējumu, kas būtu nodarīts patērētājam.

283 Prasītāja tāpat apgalvo, ka attiecīgajā periodā Apvienotajā Karalistē un Vācijā cenas un tirgus daļas ir paredzami attīstījušās kontekstā ar to, ka notika atgriešanās pie normālākiem konkurences nosacījumiem pēc asa cenu kara.

284 Tā atzīst, ka Londonas sanāksme ir varējusi paātrināt cenu kara izbeigšanos, taču noliedz, ka tas varētu būt vienīgais iemesls. Saskaņā ar prasītājas viedokli — cenu karš būtu beidzies jebkurā gadījumā.

285 Prasītāja tāpat uzskata, ka informācijas apmaiņai ir bijušas mazas sekas. Šajā sakarā tā apgalvo, ka tā iegūto informāciju ir izmantojusi, tikai lai izlemtu, vai nozarē valdīja jauna gaisotne. Turklāt [*D.*] šo informāciju nav nevienam atklājis, izņemot vienu reizi 1993. gadā. To, ka šai informācijas apmaiņai nebija seku, apliecinot izvērtējums informācijai, ar kuru faktiski notika apmaiņa. Prasītāja uzsver, ka sākotnēji šī apmaiņa notika ar ikgadējiem datiem. 1993. gadā apmaiņa sāka notikt divreiz gadā, un 1996. gadā tā sāka notikt reizi ceturksnī. Tomēr šī informācijas apmaiņa nenotika regulāri. Prasītāja turklāt precizē, ka tā bija vispārināta rakstura informācija, izteikta viena skaitļa veidā attiecībā uz visu valsts tirgu.

286 Atsaucoties uz iepriekš 108. punktā minēto spriedumu lietā *Deere*/Komisija, un iepriekš 270. punktā minēto 1999. gada 11. marta spriedumu lietā *Thyssen Stahl*/Komisija, prasītāja apgalvo, ka apstākļi izskatāmajā lietā pilnīgi atšķiras no apstākļiem, kuri bija šo divu spriedumu pamatā. Šajās divās lietās informācija, ar kuru notika apmaiņa, bija daudz detalizētāka un nesenāka.

287 Kas attiecas uz iepriekšējiem brīdinājumiem par kataloga cenu paaugstināšanu, prasītāja apgalvo, ka gandrīz visos gadījumos iepriekšējais brīdinājums notika tikai dažas dienas pirms paziņojumiem par šo paaugstināšanu klientiem un ka noteiktos gadījumos tie pat notika vienlaikus. Tādējādi brīdī, kad šī informācija tika sniegta, tā nebija konfidenciāla. Turklāt prasītāja atzīmē, ka kataloga cenas reti ir cenas, ko klienti maksā.

288 Prasītāja tāpat uzskata, ka apgalvotais pārkāpums nav varējis nodarīt kaitējumu patērētājiem, jo gandrīz visi klienti ir komercuzņēmumi ar nozīmīgu pirktspēju, un ka tādējādi tie var vest sarunas par atlaidēm, izvirzot ražotājus vienu pret otru.

289 Prasītāja tāpat apstrīd Komisijas secinājumu, ka oligopolā tirgū konkurencei ir tendence būt ierobežotākai. Prasītāja uzsver, ka tirgus daļas sadale nozīmīgi mainījās, klientiem nozīmīgi pārvietojoties.

290 Visbeidzot, prasītāja uzskata, ka Komisija nav pierādījusi, ka pārkāpumam būtu bijusi ietekme Francijas vai Beniluksa tirgos. Tā atzīmē, ka Komisijas galvenais pierādījums ir tas, ka informācijas apmaiņa aptvēra šos tirgus. Tomēr Komisija neesot iesniegusi pierādījumus par pret konkurenci vērstu rīcību attiecībā uz šiem diviem tirgiem.

291 Komisija uzskata, ka šajā lietā izdarītajam pārkāpumam ir bijusi konkrēta ietekme paša attiecīgā tirgus rakstura dēļ.

292 Turklāt Komisija uzskata, ka cenu kara beigas bija viens no galvenajiem aizliegtās vienošanās mērķiem un ka nolīgums to faktiski izbeidza. Kas attiecas uz *BPB* argumentu, ka pārkāpums nebija vienīgais iemesls, kādēļ cenu karš beidzās, Komisija apgalvo, ka, pat pieņemot, ka tas bija tiesa, tas tomēr nesamazina pārkāpuma konkrēto ietekmi uz attiecīgo tirgu.

293 Kas attiecas uz informācijas apmaiņu, Komisija ir konstatējusi, ka šī apmaiņa tika izmantota, lai nodrošinātu tirgus uzraudzību un lai novērstu jebkādu konkurenci, kuru attiecīgie uzņēmumi četros attiecīgajos tirgos uzskatītu par pārāk agresīvu.

294 Tā tāpat uzskata, ka ar apstākli, ka uzņēmumi faktiski paziņoja par cenu paaugstināšanu, par kurām bija panākta vienošanās, un ka šādi paziņotās cenas kalpoja par pamatu, lai noteiktu cenas individuālos darījumos, pašu par sevi pietiek, lai konstatētu, ka norunas par cenām mērķis un sekas bija nopietns konkurences ierobežojums. Tādējādi, lai parādītu konkrēto ietekmi uz attiecīgo tirgu, nebija jāizlemj, vai iegūtās darījumu cenu svārstības bija attīstījušās paralēli cenām, kas tika paziņotas.

295 Komisija norāda, ka tai nav jāpierāda ne ka pārkāpums būtu izraisījis izmērojamu kaitējumu, ne ka būtu kaitēts patērētājiem. Norādot uz apstrīdētā lēmuma 534. apsvērumu, tā tomēr apgalvo, ka cenu un tirgus daļu stabilitāte, kas bija

palielinājusies, ir saistīta ar aizliegtās vienošanās īstenošanu. Tā tāpat uzsver, ka ģipša plāksnes tiek izmantotas celtniecības nozarē un ka tas iespaido mājokļu cenas un tāpēc iespaido patērētājus.

296 Kas attiecas uz aizliegtās vienošanās ģeogrāfisko apmēru, Komisija uzskata, ka apstāklis, ka pret konkurenci vērstās darbības varētu būt bijušas mazāk intensīvas dažos tirgos, nenozīmē, ka aizliegtā vienošanās šajos tirgos nav darbojusies.

— Pirmās instances tiesas vērtējums

297 Jāatgādina, ka saskaņā ar Pamatnostādņu 1.A punkta pirmo daļu, aprēķinot naudas soda apmēru, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, Komisijai cita starpā ir jāņem vērā "[pārkāpuma] faktiskā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt".

298 Šajā sakarā ir jāanalizē vārdu "ja to [t.i. — konkrēto ietekmi] ir iespējams noteikt" precīza nozīme. It īpaši ir jānosaka tas, vai šo vārdu nozīmē Komisija, aprēķinot naudas sodu, var pārkāpuma konkrēto ietekmi ņemt vērā tikai un tiktāl, ciktāl tā spēj šo ietekmi noteikt.

299 Ir arī jāuzsver, ka, novērtējot nolīgumu vai darbību sekas saistībā ar EKL 81. pantu, ir obligāti jāievēro to konkrētie apstākļi, īpaši ekonomiskais un tiesiskais konteksts, kurā

darbojas attiecīgie uzņēmumi, attiecīgo preču vai pakalpojumu raksturs, kā arī faktiskie darbības un attiecīgā tirgus vai tirgu struktūras nosacījumi (iepriekš 106. punktā minētais spriedums lietā *ASNEF-EQUIFAX* un *Administración del Estado*, 49. punkts).

300 Turklāt aizliegtas vienošanās ietekmes uz tirgu izvērtēšana obligāti ietver norādi uz prezumpcijām. Šajā sakarā Komisijai it īpaši ir jāizvērtē, kāda būtu konkrētās preces cena, ja aizliegtā vienošanās nepastāvētu. Izvērtējot faktiskās cenu attīstības iemeslus, ir bīstami spekulēt attiecībā uz katru no šo cēloņu relatīvo nozīmi. Ir jāņem vērā objektīvais apstāklis, ka aizliegtās vienošanās par cenām dēļ dalībnieki ir īpaši atteikušies no savas brīvības savstarpēji konkurēt attiecībā uz cenām. Tādējādi novērtējums ietekmei, kas izriet no apstākļiem, izņemot brīvprātīgu aizliegtās vienošanās dalībnieku atturēšanos, obligāti ir balstīts uz saprātīgu iespējamību un nav precīzi nosakāms.

301 Tāpēc, ja vien šim 1.A punkta pirmās daļas kritērijam, kuru var ņemt vērā, nosakot naudas soda apmēru, neatņem tā lietderīgo iedarbību, Komisijai nevar pārmest, ka tā ir balstījusies uz tādas aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz attiecīgo tirgu, kurai ir pret konkurenci vērsts mērķis, neraugoties uz faktu, ka tā nevar aprēķināt šīs ietekmes apmēru vai šajā sakarā sniegt skaitlisku novērtējumu. Līdz ar to aizliegtās vienošanās konkrētā ietekme uz tirgu ir jāuzskata par pierādītu, ja Komisija var sniegt konkrētas un ticamas norādes, kas ar saprātīgu iespējamību parādītu, ka aizliegtā vienošanās ir bijusi ar ietekmi uz tirgu.

302 Šajā gadījumā no Komisijas veiktās analīzes kopsavilkuma (skat. apstrīdētā lēmuma 534.–538. apsvērumu) izriet, ka tā balstījās uz vairākām norādēm, konstatējot, ka aizliegtajai vienošanās ir bijusi konkrēta ietekme uz tirgu. Faktiski tā atsaucās uz apstākli, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki bija turētāji visam vai gandrīz visam ģipša plākšņu piedāvājumam četros tirgos, uz kuriem attiecās aizliegtā vienošanās. Tā tāpat uzskatīja, ka tika īstenoti dažādi aizliegtās vienošanās elementi, ciktāl it īpaši attiecīgie uzņēmumi ir faktiski mainījuši savu rīcību pēc Londonas sanāksmes, un ka izlemtā informācijas apmaiņa ir tikusi īstenota visā attiecīgajā laika periodā, galvenajos tirgos

un, konkrētāk, Apvienotās Karalistes un Vācijas tirgos. Kas attiecas uz cenām, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 212. un 395. apsvērumu, tā piebilda, ka tām bija tendence paaugstināties vai, mazākais, stabilizēties un ka kontakti attiecībā uz cenu paaugstināšanu faktiski bija saistīti ar cenu sarakstu publicēšanu, kas pēc tam tika ņemtas vērā cenās, kuras tika ietvertas klientiem rēķinos izrakstītajās cenās. Turklāt Komisija, atsaucoties uz apstrīdētā lēmuma 71., 196. un 289. apsvērumu un tā pielikumu, uzskata, ka tirgus daļas attiecīgajā laika periodā bija relatīvi stabilas, proti, stabilākas nekā laika periodā pirms 1988.–1992. gada, ko attiecīgie uzņēmumi raksturoja kā cenu karu.

303 Gan apstāklis, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki bija turētāji lielākajai daļai (vai gandrīz visam) konkrētajam tirgum, un tas, ka pierādītā kārtība bija īpaši vērsta uz to, lai paaugstinātu cenas līmenī, kas būtu augstākas nekā līmenis, kuru tās citādi būtu sasniegušas, ir norādes, kas parāda, ka pārkāpums varēja izraisīt nozīmīgas pret konkurenci vērstas sekas.

304 Tādējādi Komisijai nevar pārmest, ka tā ir uzskatījusi, ka apstāklis, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki bija turētāji ļoti nozīmīgai attiecīgā tirgus daļai, bija svarīgs faktors, kas tai bija jāņem vērā, izvērtējot aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz tirgu. Nevar noliegt, ka iespēja, ka aizliegtā vienošanās par cenām un par tirgus stabilizāciju ir efektīva, palielinās līdz ar tirgus daļām, kas pieder šīs aizliegtās vienošanās dalībniekiem. Lai gan ir tiesa, ka pats par sevi šis apstāklis nepierāda konkrētu ietekmi, tomēr apstrīdētajā lēmumā Komisija nepierādīja šādu cēloņsakarību, bet vienīgi ņēma to vērā tāpat kā citus apstākļus.

305 Kas attiecas uz Komisijas apgalvojumu, ka cenām faktiski bija tendence paaugstināties vai, mazākais, stabilizēties (apstrīdētā lēmuma 534. apsvērums), ir jāatzīmē, ka Komisija

nesniedz statistiku par cenu attīstību, bet vienīgi atzīmē, ka *BPB* un *Lafarge* savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem ir norādījušas, ka cenas Apvienotās Karalistes un Vācijas tirgos bija ar tendenci paaugstināties vai, mazākais, stabilizēties.

306 Šajā sakarā ir jānorāda uz šādiem apstākļiem. Pirmkārt, kas attiecas uz *Lafarge* atbildi uz paziņojumu par iebildumiem, no iepriekš 58. punkta izriet, ka Pirmās instances tiesa lietas pabeigtības vārdā ir izlēmusi neņemt vērā to kā pierādījumu pret prasītāju. Otrkārt, pat ja prasītājas atbildi uz paziņojumu par iebildumiem varētu interpretēt tādējādi, kā to apgalvo Komisija, proti, ka attiecībā uz Apvienotās Karalistes un Vācijas tirgiem pati prasītāja atzina, ka cenām bija tendence paaugstināties vai, mazākais, būt stabilām, Francijas un Beniluksa tirgus šis apgalvojums neaptver. Treškārt, no prasītājas atbildes uz paziņojumu par iebildumiem izriet, ka tā norādīja — laika periodā no 1992. līdz 1998. gadam darījumos izmantotās cenas reālajos skaitļos Apvienotajā Karalistē palika tajā paša līmenī, bet kritās Vācijā.

307 Ja ir pierādīta aizliegtas vienošanās īstenošana, Komisijai nevar prasīt, lai tā sistemātiski pierādītu, ka nolīgumi faktiski ļāva attiecīgajiem uzņēmumiem panākt tādu darījumu cenu līmeni, kas augstāks par cenu līmeni, kāds būtu pastāvējis, ja aizliegtas vienošanās nebūtu. Būtu nesamērīgi prasīt sniegt šādus pierādījumus, kuru iegūšanai būtu vajadzīgi lieli līdzekļi, ņemot vērā, ka būtu jāveic hipotētiski aprēķini, kas balstīti uz ekonomikas modeļiem, kuru precizitāti tiesai ir grūti pārbaudīt un kuru nekļūdīgais raksturs nekādā veidā nav pierādīts (ģenerāladvokāta Mišo [*Mischo*] secinājumi Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedumam lietā C-283/98 P *Mo och Domsjö*/Komisija, *Recueil*, I-9855. un I-9858. lpp., 109. punkts).

308 Izskatāmajā lietā no apstrīdētā lēmuma un pašas prasītājas atzīšanās izriet, ka cenu karš izbeidzās, līdz ar to pēc definīcijas cenas paaugstinājās līdz līmeņiem, kas bija augstāki par tiem, kuri būtu pastāvējuši, ja nebūtu prettiesiskas vienošanās.

309 Turklāt apstāklim, ka kontakti par cenu paaugstināšanu bija saistīti ar to cenu sarakstu publicēšanu, kuras pēc tam tika izmantotas rēķinos, kas tika izrakstīti klientiem (apstrīdētā lēmuma 534. apsvērums), pēc paša tā rakstura bija ietekme uz tirgu un dažādu tirgus dalībnieku rīcību gan no piedāvājuma, gan pieprasījuma viedokļa, ievērojot, ka šie paziņojumi iespaidoja cenu noteikšanas procesus, ciktāl paziņotā cena bija norāde individuālās darījuma sarunās par darījuma cenu ar klientiem (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-338/94 *Finnboard*/Komisija, *Recueil*, II-1617. lpp., 342. punkts), kuru darījuma sarunu vešanas brīvība neizbēgami tika ierobežota (šajā sakarā skat. iepriekš 234. punktā minēto spriedumu lietā *LVM*/Komisija, 745. punkts).

310 Turklāt cenas, kaut arī tikai orientējošas cenas, noteikšana ietekmē konkurenci, jo ļauj visiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem pietiekami skaidri paredzēt, kāda būs to konkurentu cenu politika (Tiesas 1972. gada 17. oktobra spriedums lietā 8/72 *Vereeniging van Cementhandelaren*/Komisija, *Recueil*, 977. lpp., 21. punkts). Kopumā šādas aizliegtas vienošanās tieši ietekmē galvenos konkurences rādītājus attiecīgajā tirgū (iepriekš 270. punktā minētais 1999. gada 11. marta spriedums lietā *Thyssen Stahl*/Komisija, 675. punkts). Izsakot kopīgu gribu savām precēm noteikt konkrētas cenas, attiecīgie ražotāji vairs nav neatkarīgi savas politikas noteicēji tirgū, tādējādi apdraudot arī Līgumā paredzētajos konkurences noteikumos iestrādāto koncepciju (šajā sakarā skat. iepriekš 270. punktā minēto spriedumu lietā *BPB de Eendracht*/Komisija, 192. punkts).

311 Līdz ar to Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija no juridiskā viedokļa pietiekami ir pierādījusi aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz attiecīgo tirgu no cenu viedokļa.

312 Attiecībā uz Komisijas apstrīdētā lēmuma 534. apsvērumā norādīto, ka tirgus daļas attiecīgajā laika periodā bija relatīvi stabilas šī pārkāpuma dēļ, ir jānorāda, ka šis apgalvojums nav apstiprināts. Protams, no apstrīdētā lēmuma pielikumā ietvertās tabulas, uz kuru atsaucas Komisija, izriet, ka tirgus daļas laika periodā no 1992. līdz 1998. gadam, šķiet esam, palikušas relatīvi stabilas. Tomēr, nepastāvot datiem par situāciju attiecīgajā tirgū pirms aizliegtās vienošanās, šī tabula no juridiskā viedokļa pietiekami nepierāda, ka stabilitāte, pat pieņemot, ka tā ir pierādīta, bija attiecīgā pārkāpuma sekas.

313 Kas attiecas uz informācijas apmaiņu, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ir jāprezumē, ka, ja vien nav pierādīts pretējais, par ko pierādījumi jāiesniedz ieinteresētajiem tirgus dalībniekiem, ka uzņēmumi, kas piedalās saskaņotajās darbībās un kas turpina darboties tirgū, ņem vērā informāciju, ar kuru notikusi apmaiņa ar to konkurentiem, lai izvēlētos savu rīcību tirgū. Tas tā vēl jo vairāk ir tad, ja saskaņotība ir notikusi regulāri ilga laika perioda ietvaros, kā tas ir izskatāmajā lietā (skat. iepriekš 79. punktā minēto spriedumu lietā *HFB* u.c./Komisija, 216. punkts un tajā minētā judikatūra).

314 Ievērojot iepriekš izklāstītos apsvērumus, Pirmās instances tiesa nolemj, ka Komisija ir pietiekami pierādījusi pārkāpuma sekas attiecīgajā tirgū, izņemot tirgus daļu stabilitāti. Ievērojot attiecīgo darbību smagumu un tirgus raksturu, tāpat var prezumēt ietekmi Francijas un Beniluksa tirgū.

315 Tādējādi vēl ir jāizvērtē, vai tas, ka Komisija nav pierādījusi visas apgalvotās pārkāpuma sekas, ietekmē to, ka pārkāpums ir kvalificēts kā sevišķi smags pārkāpums, un tādēļ — naudas soda apmēru.

316 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka pārkāpumu smagums ir jānosaka, pamatojoties uz vairākiem elementiem, tādiem kā lietas īpašie apstākļi, tās konteksts un naudas sodu preventīvā iedarbība, turklāt nav izstrādāts ierobežots vai izsmeļošs to kritēriju saraksts, kas obligāti ir jāņem vērā (Tiesas 1997. gada 17. jūlija spriedums lietā C-219/95 P *Ferriere Nord*/Komisija, *Recueil*, I-4411. lpp., 33. punkts).

317 Pirmās instances tiesa iepriekš 273. punktā minētajā spriedumā lietā *Michelin*/Komisija (258. un 259. punkts) nolēma, ka pārkāpuma smagumu var konstatēt pēc pārkāpjošo darbību rakstura un mērķa, un ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru apstākļiem, kas attiecas uz darbību mērķi, var būt lielāka nozīme, nosakot naudas soda apmēru, nekā apstākļiem, kas attiecas uz to sekām.

318 Tiesa ir apstiprinājusi šo pieeju, atzīstot, ka pret konkurenci vērstu darbību sekas nav noteicošais kritērijs, novērtējot to, vai naudas soda apmērs ir atbilstošs. Apstākļiem, kas attiecas uz nodomu, var būt lielāka nozīme nekā tiem, kuri attiecas uz minētajām sekām, it īpaši, ja runa ir par sevišķi smagiem pārkāpumiem, piemēram, cenu noteikšanu un tirgu sadali (iepriekš 180. punktā minētais 2003. gada 2. oktobra spriedums lietā *Thyssen Stahl*/Komisija, 118. punkts).

319 Turklāt ir jāatgādina, ka horizontālas aizliegtās vienošanās — jautājumā par cenu — vienmēr ir uzskatītas par tādām, kas veido vissmagākos Kopienu konkurences tiesību pārkāpumus (iepriekš 154. punktā minētais Pirmās instances tiesas spriedums lietā *Tate & Lyle* u.c./Komisija, 103. punkts, un Pirmās instances tiesas 2003. gada 19. marta spriedums lietā T-213/00 *CMA CGM* u.c./Komisija, *Recueil*, II-913. lpp., 262. punkts).

320 Visbeidzot, ir svarīgi uzsvērt arī to, ka, nosakot naudas soda pamatsummu, Komisija izšķirošo nozīmi nepiešķīra kritērijam, kas saistīts ar pārkāpuma faktisko ietekmi uz

tirgu. Komisija savu vērtējumu ir balstījusi arī uz citiem apstākļiem, proti, to, ka pārkāpums bija jākvalificē kā sevišķi smags, ņemot vērā tā raksturu (apstrīdētā lēmuma 528.–530. apsvērums), un ka konkrēto ģeogrāfisko tirgu veidoja nozīmīga Kopienas tirgus daļa no ģeogrāfiskā un tirgus vērtības viedokļa, jo tas aptvēra aptuveni 80 % no kopējās šī tirgus vērtības (apstrīdētā lēmuma 539.–542. apsvērums).

321 Līdz ar to, ievērojot visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, Komisija pamatoti pārkāpumu kvalificējusi kā sevišķi smagu.

322 Turklāt Pirmās instances tiesa saistībā ar savu neierobežoto kompetenci un ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, uzskata — tas, ka Komisija tikai daļēji ir pierādījusi pārkāpuma sekas, nevar likt apšaubīt Komisijas veikto vērtējumu atbilstoši pārkāpuma smagumam noteiktajai naudas soda sākumsummai.

Par naudas soda sākumsummas noteikšanu, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu

— Lietas dalībnieku argumenti

323 Prasītāja uzskata, ka saskaņā ar Pamatnostādņu 1.A punkta otrās daļas trešo ievilkumu par sevišķi smagu pārkāpumu var noteikt naudas sodu, kura sākumsumma var pārsniegt 20 miljonus euro. Tā uzskata, ka, ņemot vērā šo normu, Komisijai būtu

jāizskaidro, uz kāda kritērija pamata tā ir izvēlējusies summu, kas pārsniedz 20 miljonus euro. Šādam izskaidrojumam neesot, noteikti šķitīs, ka izvēlētā summa ir tikusi izvēlēta nejauši.

324 Prasītāja apgalvo, ka tai noteiktais naudas sods tāpat esot nesamērīgs un pārmērīgs, ņemot vērā tās apgrozījumu. Tā atzīmē, ka noteiktais naudas sods veido 18,1 % no tās ģipša plākšņu apgrozījuma Eiropā, 24,3 % no tās tirdzniecības apgrozījuma ar šo preci četros galvenajos tirgos un 44,4 % no tās tirdzniecības apgrozījuma ar šo pašu preci Apvienotajā Karalistē un Vācijā 2001./2002. gadā. Turklāt tai noteiktais naudas sods esot daudz augstāks no tās apgrozījuma viedokļa salīdzinājumā ar citiem naudas sodiem, kas noteikti par šo pašu pārkāpumu vai par līdzīgiem pārkāpumiem.

325 Prasītāja uzskata, ka, lai izvērtētu naudas soda samērīgumu, salīdzinājums ar citām lietām ir noderīgs. Tā vaicā, kā gan lai izmēro samērīgumu, un ka tā nevar apgalvot, ka naudas sods ir nesamērīgs salīdzinājumā ar līdzīgiem un tādiem pašiem gadījumiem, vai salīdzinot tās tirdzniecības apgrozījumu ar citu uzņēmumu tirdzniecības apgrozījumiem.

326 Prasītāja tāpat uzskata, ka tas, ka Komisija vismaz vienu gadu kavējās, pieņemot apstrīdēto lēmumu, ir veicinājis, ka prasītājai ir noteikts daudz augstāks naudas sods, nekā būtu noteikts, ja lēmums būtu pieņemts 2001. gada beigās, nevis 2002. gada 27. novembrī. Faktiski šajā brīdī Komisija esot vēlējusies novērst sabiedrības uzmanību no neveiksmēm virknē koncentrāciju jautājumu, cenšoties iegūt maksimālu politisko kapitālu, nosakot "smagus naudas sodus" par šo aizliegto vienošanos.

327 Komisija apgalvo, ka sākumsummām, kas noteiktas katram no uzņēmumiem, savstarpēji ir skaidra un samērīga saikne un ka tās ir atkarīgas no pārkāpuma smaguma.

328 Komisija norāda, ka iemesli, kuru dēļ tā noteikusi sākotnējo apmēru 80 miljonus euro, ir izklāstīti apstrīdētā lēmuma 545.–549. apsvērumā. Tā uzskata, ka tai nav jāsniedz papildu pamatojums savai izvēlei.

329 Komisija apgalvo, ka jebkāds salīdzinājums ar naudas sodiem, kas noteikti citās lietās, nav lietderīgs, jo tā naudas soda apmēru nosaka katrā atsevišķā gadījumā un katrā gadījumā var palielināt naudas sodu Regulā Nr. 17 noteiktajās robežās, ja tas izrādītos nepieciešams, lai nodrošinātu konkurences politikas īstenošanu. Komisija iesniedz tabulu ar naudas sodu sākumsummām, kas noteiktas lietās, kuras saistītas ar tirgiem, kuru vērtība ir visaugstākā, lai parādītu, ka prasītājai noteiktā naudas soda sākumsumma nav bargāka par summām, kas noteiktas citās lietās, un ka — gluži pretēji — tā ir nozīmīgi zemāka, ja ņem vērā attiecīgā tirgus lielumu. Komisija tomēr uzsver, ka tā nemēģina attaisnot sākumsummu, atsaucoties uz šo tabulu, kas attiecas tikai uz vienu no faktoriem, kas tiek ņemti vērā, izvērtējot sākumsummu.

330 Visbeidzot, Komisija apgalvo, ka *BPB* nav pierādījusi ne to, ka būtu noticis nozīmīgs nokavējums, ievērojot lietas sarežģītības pakāpi, ne ka šī kavēšanās būtu kaitējusi tās tiesībām uz aizstāvību. *BPB* apgalvojumi attiecībā uz politisko klimatu ir tikai un vienīgi spekulācijas un tiem nav nozīmes attiecībā uz jautājumu, vai noteiktais naudas sods ir bijis likumīgs.

— Pirmās instances tiesas vērtējums

331 Attiecībā uz pienākuma norādīt pamatojumu apjomu saistībā ar naudas soda, kas noteikts par Kopienas konkurences noteikumu pārkāpumu, aprēķināšanu, ir jāatgādina, ka tas ir nosakāms, ņemot vērā 15. panta 2. punkta otro daļu Regulā Nr. 17, saskaņā ar kuru, "nosakot soda naudas [naudas soda] apmēru, ņem vērā gan pārkāpuma smagumu, gan tā ilgumu". Šajā sakarā Pamatnostādnēs, kā arī paziņojumā par sadarbību ir ietverti norādoši noteikumi attiecībā uz novērtējuma elementiem, ko Komisija ņem vērā, lai noteiktu pārkāpuma smagumu un ilgumu (Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-220/00 *Cheil Jedang*/Komisija, *Recueil*, II-2473. lpp., 217. punkts). Šajos apstākļos prasības saistībā tādu būtisku formas prasību, kāds ir pienākums norādīt pamatojumu, ir izpildītas, ja Komisija savā lēmumā norāda novērtējuma elementus, kurus tā ir ņēmusi vērā, piemērojot savas Pamatnostādnes un, attiecīgā gadījumā, paziņojumu par sadarbību, un kas tai ļāvuši izmērot pārkāpuma smagumu un ilgumu, lai aprēķinātu naudas sodu (iepriekš minētais spriedums lietā *Cheil Jedang*, 218. punkts).

332 Protams, ir tiesa, ka izskatāmajā lietā Komisija nav norādījusi citus skaitļus, izņemot skaitļus par attiecīgo uzņēmumu tirgus daļām, uz ko balstoties tā prasītājai noteiktā naudas soda sākumsummu ir noteikusi 80 miljonu euro apmērā.

333 Tomēr Komisijai nav pienākuma saistībā ar tās pienākumu sniegt pamatojumu norādīt savā lēmumā skaitļus, kas saistīti ar naudas sodu aprēķināšanas metodi (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā C-286/98 P *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija, *Recueil*, I-9925. lpp., 66. punkts).

334 Skaitļu norādes attiecībā uz naudas sodu aprēķināšanas metodēm, lai cik lietderīgi šādi skaitļi nebūtu, nav nepieciešami, lai izpildītu pienākumu norādīt pamatojumu lēmumam, ar kuru nosaka naudas sodu, uzsverot, ka katrā gadījumā Komisija, tikai mehāniski atsaucoties uz aritmētiskām formulām, nevar atteikties no tās izvērtēšanas pilnvarām (Tiesas 2003. gada 2. oktobra spriedums lietā C-182/99 P *Salzgitter*/Komisija, *Recueil*, I-10761. lpp., 75. punkts).

335 Faktiski, kas attiecas uz naudas sodu noteikšanas pamatojumu absolūtā veidā, ir jāatgādina, ka naudas sodi ir Komisijas konkurences politikas instruments, un Komisijai ir jābūt rīcības brīvībai, nosakot naudas sodu apmērus, lai tā varētu virzīt uzņēmumu rīcību konkurences noteikumu ievērošanas virzienā (Pirmās instances tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā T-150/89 *Martinelli*/Komisija, *Recueil*, II-1165. lpp., 59. punkts).

336 Turklāt ir svarīgi novērst, ka tirgus dalībnieki viegli varētu paredzēt naudas sodus. Ja Komisijai būtu pienākums savā lēmumā norādīt skaitļus, kas attiecas uz naudas soda apmēra aprēķināšanas metodi, tiktu iedragāta šo naudas sodu preventīvā iedarbība. Ja naudas soda apmērs būtu rezultāts aprēķiniem, kas izdarīti saskaņā ar vienkāršu aritmētisku formulu, uzņēmumi varētu paredzēt iespējamās sankcijas un tās salīdzināt ar to, ko tie iegūst no konkurences tiesību noteikumu pārkāpuma.

337 Izskatāmajā lietā ir svarīgi atzīmēt, ka apstrīdētā lēmuma 522.–553. apsvērumā Komisija ir norādījusi apstākļus, ko tā ņēma vērā, aprēķinot naudas sodus, pamatojoties uz katra attiecīgā uzņēmuma pārkāpuma smagumu. No minētajiem apsvērumiem izriet, ka Komisija skaidrā un detalizētā veidā ir izklāstījusi pamatojumu, kam tā ir sekojusi, tādējādi ļaujot prasītājai noskaidrot vērtēšanas apstākļus, kas ņemti vērā, lai

izmērotu pārkāpuma smagumu ar mērķi aprēķināt naudas soda apmēru un ļautu Pirmās instances tiesai veikt savu kontroli. Tādējādi ir jāsecina, ka apstrīdētais lēmums izpilda prasību sniegt pamatojumu, kas ir Komisijai saskaņā ar EKL 253. pantu.

338 Kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka tās naudas sods ir nesamērīgs un pārmērīgs attiecībā uz tās apgrozījumu, pietiek atgādināt, ka Komisijai nav pienākuma veikt naudas soda apmēra aprēķināšanu, vadoties no attiecīgo uzņēmumu apgrozījuma, vēl jo vairāk Komisijai nav jānodrošina, lai gadījumā, kad naudas sodi tiek noteikti vairākiem uzņēmumiem, kas bijuši iesaistīti vienā un tajā pašā pārkāpumā, galīgie naudas sodi, kas noteikti attiecīgajiem uzņēmumiem, atspoguļotu visa veida atšķirības starp šiem uzņēmumiem no to kopējā apgrozījuma vai no to apgrozījuma konkrētās preces tirgū viedokļa (iepriekš 90. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 255. un 312. punkts).

339 Turklāt Kopienu tiesības neietver vispārpiemērojamu principu, saskaņā ar kuru sodam ir jābūt samērīgam ar uzņēmuma nozīmīgumu to produktu, kas ir pārkāpuma priekšmets, tirgū (Tiesas 2006. gada 18. maija spriedums lietā C-397/03 P *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, Krājums, I-4429. lpp., 101. punkts).

340 Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā tāpat nav prasīts, lai gadījumos, kad naudas sods par vienu pārkāpumu tiek uzlikts vairākiem uzņēmumiem, kas iesaistīti vienā un tajā pašā pārkāpumā, mazam vai vidējam uzņēmumam nosakāmais naudas sods procentuāli no apgrozījuma nebūtu lielāks par lielākiem uzņēmumiem noteikto naudas sodu. Faktiski no šīs normas izriet, ka, nosakot naudas soda apmēru gan maziem un vidējiem uzņēmumiem, gan lieliem uzņēmumiem, ir jāņem vērā pārkāpuma smagums un ilgums. Ja Komisija vienā pārkāpumā iesaistītiem uzņēmumiem uzliek pamatotus naudas sodus samērīgi ar pārkāpuma smagumu un ilgumu, tai nevar pārmest, ka attiecībā uz dažiem uzņēmumiem naudas soda apmērs ir lielāks nekā attiecībā uz

citiem, rēķinot pēc apgrozījuma [daļas] (Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-21/99 *Dansk Rørindustri*/Komisija, *Recueil*, II-1681. lpp., 203. punkts).

341 Prasītājas arguments, ka noteiktā naudas soda nesamērīgums ir acīmredzams, ja šo naudas sodu salīdzina ar citiem uzņēmumiem noteikto naudas sodu līdzīgās lietās, ir jānoraida. Komisijai nav pienākuma noteikt naudas sodus, kas ir samērīgi ar uzņēmuma apgrozījumu un ir pilnīgā saskaņā ar tiem sodiem, kuri ir noteikti citās iepriekšējās lietās.

342 Šajā sakarā ir jāuzsver, ka Komisijas agrākā lēmumu pieņemšanas prakse pati par sevi nav juridisks kritērijs attiecībā uz naudas sodiem konkurences jautājumos. Tas, ka Komisija iepriekš piemērojusi noteiktus naudas sodus par atsevišķiem pārkāpumu veidiem, neizslēdz tās iespēju palielināt šo sodu apmēru līdz Regulā Nr. 17 norādītajām robežām, ja tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu Kopienas konkurences politikas īstenošanu (iepriekš 278. punktā minētais spriedums lietā *Musique diffusion française* u.c./ Komisija, 109. punkts).

343 Jāpiebilst, ka pārkāpumu smagums ir jānosaka, pamatojoties uz vairākiem elementiem, tādiem kā lietas īpašie apstākļi, tās konteksts un naudas sodu preventīvā iedarbība, turklāt nav izstrādāts ierobežots vai izsmeļošs to kritēriju saraksts, kas obligāti ir jāņem vērā (iepriekš 316. punktā minētais spriedums lietā *Ferriere Nord*/Komisija, 33. punkts, un šī sprieduma 275. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998*/Komisija, 236. punkts). Atbilstīgā informācija, piemēram, tirgi, preces, valstis, uzņēmumi un attiecīgie laika periodi, katrā lietā atšķiras. No tā izriet, ka Komisijai nav pienākuma

uzlikt naudas sodus, kas atspoguļotu to pašu apgrozījuma proporcionālo daļu visās lietās ar līdzīgu pārkāpuma smagumu (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2004. gada 13. janvāra spriedumu lietā T-67/01 *JCB Service*/Komisija, *Recueil*, II-49. lpp., 187.–189. punkts).

344 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka Pirmās instances tiesai tās neierobežotās kompetences ietvaros saskaņā ar EKL 229. pantu un Regulas Nr. 17 17. pantu ir jāizvērtē naudas soda apmēra atbilstība.

345 Izskatāmajā lietā Pirmās instances tiesa uzskata, ka pārkāpums ir sevišķi smags, ievērojot noteiktus apstākļus, kā atzīmējusi Komisija apstrīdētā lēmuma 534., 535. un 539.–542. apsvērumā. Tas it īpaši attiecas uz tirgus oligopolo raksturu un apstākli, ka attiecīgais pārkāpums ietekmēja visu vai gandrīz visu ģipša plākšņu piedāvājumu četros valsts tirgos, kuri bija aizliegtās vienošanās mērķis. Turklāt attiecīgais tirgus — kā ģeogrāfiskajā, tā vērtības līmenī bija liels. Faktiski četri attiecīgie tirgi bija galvenie ģipša plākšņu tirgi Kopienā un aptvēra aptuveni 80 % no Kopienas tirgus vispārējās vērtības, kas bija 1,21 miljards euro pēdējā pilnajā pārkāpuma gadā. Visbeidzot, ievērojot attiecīgās preces raksturu, aizliegtā vienošanās noteikti ir ietekmējusi būvniecības tirgus nozīmīgu daļu un tādējādi ietekmējusi jomu, kas ir ļoti nozīmīga ekonomikai kopumā.

346 Vispār nešķiet, ka sākumsumma, kas noteikta, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu izskatāmajā lietā, būtu bargāka nekā sākumsumma, kas noteikta citās lietās, ņemot vērā attiecīgo tirgu. Tomēr šis salīdzinājums nenozīmē, ka konkrētā tirgus daļa ir labākais vai vienīgais kritērijs, lai salīdzinātu par dažādu aizliegto vienošanos noteiktos naudas sodus. Faktiski salīdzināt vairākas aizliegtās vienošanās ir grūti, ievērojot, ka ir daudz dažādu apstākļu, ko Komisija var ņemt vērā, novērtējot pārkāpuma smagumu. Turklāt, kā tas atgādināts iepriekš 342. punktā, šādu salīdzinājumu katrā gadījumā tāpat var

izdarīt tikai norādes veidā, jo Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšana pati par sevi nav juridisks kritērijs attiecībā uz naudas sodiem konkurences jautājumos.

347 Ievērojot daudzos apstākļus, kas izskatāmajā lietā apskatāmo pārkāpumu padara par sevišķi smagu (skat. iepriekš 345. punktu), Pirmās instances tiesa uzskata, ka prasītājai noteiktā naudas soda sākumsumma, kas noteikta, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, ir samērīga.

348 Visbeidzot, ir jānoraida prasītājas arguments, ka tai noteiktās sankcijas būtu mazākas, ja Komisija administratīvo procesu būtu pabeigusi agrāk, ievērojot, ka tikai pavisam nesen tā ir paaugstinājusi sankciju vispārējo lielumu. Pat atzīstot, ka administratīvā procesa laikā naudas sodu vispārējais līmenis paaugstinājās, pietiek atgādināt, ka tas, ka Komisija noteikta veida pārkāpumiem iepriekš piemērojusi noteikta apmēra naudas sodus, nevar liegt iespēju palielināt šo apmēru Regulā Nr. 17 norādītajās robežās, ja tas nepieciešams, lai nodrošinātu Kopienas konkurences politikas īstenošanu, bet gan — tieši pretēji — Kopienas konkurences noteikumu efektīvai piemērošanai ir nepieciešams, lai Komisija varētu jebkurā brīdī pielāgot naudas sodu apmēru šīs politikas vajadzībām (iepriekš 273. punktā minētais spriedums lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 109. punkts, un iepriekš 90. punktā minētais 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 169. punkts).

349 No visa iepriekš minētā izriet, ka ir jānoraida prasītājas argumenti, kas vērsti uz to, lai pierādītu, ka naudas soda sākumsumma, kas noteikta, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, ir nesamērīga.

Par pārkāpuma ilgumu

Lietas dalībnieku argumenti

350 Prasītāja uzskata, ka Komisija ir kļūdaini novērtējusi apgalvotā pārkāpuma ilgumu, pamatojoties uz izolētiem un atsevišķiem notikumiem. Komisija esot kļūdaini konstatējusi, ka prasītāja izdarījusi pārkāpumu, kas ildzis no 1992. gada 31. marta līdz 1998. gada 25. novembrim, proti, 6 gadus un 7 mēnešus, kas ir ilgstošs pārkāpums, kas attaisno naudas soda sākumsummas palielināšanu par 65 %.

351 Prasītāja uzskata, ka apgalvotie pārkāpumi ir sašķelti divos atsevišķos periodos. Pirmais esot ietvēris Londonas sanāksmi un informācijas apmaiņu starp [*A*.] un Knaufu ģimenes brālēniem laika periodā no 1992. līdz 1993. gada sākumam vai vidum, un otrais esot ietvēris informācijas apmaiņu laika periodā no 1993. gada vidus vai beigām līdz 1998. gadam, ko veica [*D*.] un pārējo attiecīgo uzņēmumu P.–ĢD. Šie notikumi neesot saistīti ar pārējiem apgalvotajiem pārkāpumiem, kuri esot notikuši laika periodā no 1994. līdz 1998. gadam, kā tas ir bijis ar informācijas apmaiņu par tirdzniecības apjomiem Apvienotajā Karalistē no 1992. gada vidus līdz 1998. gada februārim.

352 Šajos apstākļos prasītāja apgalvo, ka nepastāv salikts un turpināts nolīgums, un norāda, ka saskaņā ar Padomes 1974. gada 26. novembra Regulu (EEK) Nr. 2988/74 attiecībā uz noilguma termiņiem procesuālās darbībās un sankciju piemērošanā atbilstīgi Eiropas Ekonomikas kopienas transporta un konkurences noteikumiem (OV L 319, 1. lpp.) pārkāpumi, kas izdarīti pirms pieciem gadiem, kuri beidzas Komisijas pārbaužu sākumā, ir noilguši un nevar būt priekšmets naudas soda noteikšanai.

353 Turklāt prasītāja uzsver, ka [*D.*] ir turpinājis informācijas apmaiņu 1998. gada martā un novembrī, lai gan tā to aizliedza 1998. gada martā. Prasītāja uzskata, ka tā nevar būt atbildīga par tāda darbinieka darbībām, kas rīkojas pretēji tās norādījumiem, un ka tāpēc par pārkāpuma beigām jānosaka 1998. gada marta beigas.

354 Prasītāja apgalvo, ka Pamatnostādnes nav skaidras attiecībā uz jautājumu, vai Komisija var ņemt vērā gadu daļas. Atbalstot sašaurinātu Pamatnostādņu interpretāciju, prasītāja uzskata, ka Komisijai būtu bijis jānosaka sākumsummas palielinājums, lielākais, 60 % apmērā 65 % vietā, proti, 10 % apmērā par katru pilnu pārkāpuma gadu.

355 Prasītāja tāpat atzīmē, ka Komisijai nevajadzētu vienmēr piemērot palielinājumu 10 % apmērā, kā tā to automātiski darījusi visās nesenākajās lietās, kas skar aizliegtas vienošanās. Tā uzskata, ka Komisijai būtu jāņem vērā visi attiecīgie lietas apstākļi, lemjot par naudas soda palielinājumu. Tā piebilst, ka tāda bija Komisijas prakse tās 1998. gada 28. janvāra Lēmumā 98/273/EK par [EKL 81.] panta piemērošanas procedūru (Lieta IV/35.733 — *VW*) (OV L 124, 60. lpp.) un 2000. gada 21. decembra Lēmumā 2002/190/EK par [EKL] 81. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP. F.1/35.918 — *JCB*) (OV 2002, L 69, 1. lpp.), kā arī Siltināto cauruļu lietā, kurās tā esot ņēmusi vērā pārkāpuma intensitāti dažādos laika periodos.

356 Komisija uzskata, ka *BPB* izvirzītie argumenti ir jauns mēģinājums apstrīdēt, ka noticis vienots, salikts un turpināts pārkāpums, kā to konstatējusi Komisija apstrīdētajā lēmumā.

357 Kas attiecas uz [*D.*] rīcību, Komisija uzskata, ka tai nav jānošķir uzņēmuma dažādas daļas, no kurām dažas aktīvi piedalās aizliegtās vienošanās ietvaros, kamēr citas ir izbeigušas to darīt.

358 Saskaņā ar Komisijas viedokli — nekur Pamatnostādnēs nav norādīts, ka tā naudas soda apmēru var tikai palielināt par pilniem pārkāpuma gadiem. Tā skaidro, ka barga palielinājuma, balstoties uz pārkāpuma ilgumu, risks obligāti nostiprina iniciatīvu ziņot par pārkāpumu vai sadarboties ar Komisiju. Faktiski pretēja pieeja ir pretrunā tās pasludinātajam mērķim palielināt naudas sodu, balstoties uz pārkāpuma ilgumu.

Pirmās instances tiesas vērtējums

359 Prasītājas argumenti, kas vērsti uz to, lai pierādītu, ka notikuši atsevišķi pārkāpumi, no kuriem daļa tādēļ ir noilgusi, pārklājas ar argumentiem, kas norādīti saistībā ar trešo pamatu. Tādējādi, tā kā Pirmās instances tiesa iepriekš ir konstatējusi, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka noticis vienots un turpināts pārkāpums, prasītājas argumenti ir jānoraida.

360 Attiecībā uz prasītājas argumentu, ka tās dalība pārkāpumā būtu beigusies jau 1998. gada martā, ja [*D.*] nebūtu pārkāpis viņam dotos norādījumus, šim argumentam nav nozīmes. Uzņēmumu, tas ir, ekonomisku vienību, kas ietver darba spēka, materiālos un nemateriālos elementus (Tiesas 1962. gada 13. jūlija spriedums lietā 19/61 *Mannesmann*/Augstā iestāde, *Recueil*, 675., 705. un 706. lpp.), — vada orgāni, kas paredzēti tā statūtos, un ikvienu lēmumu, ar kuru nosaka naudas sodu, var adresēt statūtos paredzētajai uzņēmuma vadībai (vadības padome, direktoru komiteja, priekšsēdētājs, direktors utt.). Konkurences noteikumus varētu viegli apiet, ja Komisijai

tiktu izvirzīta prasība, saskaroties ar uzņēmuma pārkāpjošu darbību, pārbaudīt un pierādīt, kas tieši ir dažādu darbību izdarītājs, kādēļ varētu tikt kavēta uzņēmuma, kas guvis labumu no aizliegtās vienošanās, sodīšana.

361 Kas attiecas uz prasītājas apgalvojumu, ka Pamatnostādnes nav skaidras attiecībā uz jautājumu, vai Komisija var ņemt vērā gadu daļas, pietiek konstatēt, ka nekas Pamatnostādnēs, aprēķinot naudas soda apmēru, neliedz ņemt vērā faktisko pārkāpuma ilgumu. Šāda pieeja ir pilnībā loģiska un saprātīga un katrā ziņā ietilpst Komisijas izvērtēšanas pilnvarās.

362 Kas attiecas uz to, ka prasītāja apstrīd apstākli, ka Komisija ir automātiski piemērojusi maksimālo likmi 10 % apmērā par gadu, ir jāatgādina — pat ja Pamatnostādņu 1. B punkta pirmās daļas trešajā ievilkumā nav paredzēts automātisks palielinājums 10 % apmērā par gadu attiecībā uz ilgstošiem pārkāpumiem, tas šajā ziņā atstāj Komisijai rīcības brīvību (iepriekš 331. punktā minētais spriedums lietā *Cheil Jedang*/Komisija, 134. punkts).

363 Izskatāmajā lietā apstrīdētā lēmuma 554. apsvērumā Komisija ir konstatējusi, ka *BPB* bija izdarījusi pārkāpumu sešus gadus un septiņus mēnešus, tātad — ilgstoši Pamatnostādņu izpratnē, un tādējādi tā palielināja noteikto naudas soda summu, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, par 65 %. No tā izriet, ka Komisija ir ievērojusi noteikumus, kas tai noteikti Pamatnostādnēs. Turklāt Pirmās instances tiesa uzskata, ka palielinājums par 65 %, ievērojot pārkāpuma ilgumu, izskatāmajā lietā nav nesamērīgi liels.

364 Attiecībā uz prasītājas apgalvojumu, ka Komisija neesot ņēmusi vērā pārkāpuma diferencēto intensitāti attiecīgajā laika periodā, ir jāatgādina, ka palielināšana tiek īstenota sākumsummai, kas tiek noteikta, pamatojoties uz visa pārkāpuma smagumu un tādējādi jau atspoguļojot pārkāpuma dažādas intensitātes, piemērojot noteiktu procentu. Tādējādi, palielinot šo summu, pamatojoties uz pārkāpuma ilgumu, nebūtu loģiski ņemt vērā pārkāpuma intensitātes variācijas attiecīgajā laika periodā.

365 Ciktāl *BPB* uzskata, ka Komisija citās lietās par līdzīgiem ierobežojumiem un par līdzīgu ilgumu ir piemērojusi palielinājumus, kas ir mazāki par izskatāmajā lietā piemēroto, pietiek atgādināt, ka Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse pati par sevi nav juridisks kritērijs attiecībā uz naudas sodiem konkurences jautājumos, ievērojot, ka tas ir noteikts vienīgi Regulā Nr. 17 un ka turklāt tirgus dalībniekiem nav tiesiska pamata paļauties uz to, ka pastāvošā situācija saglabāsies, jo Komisija to var mainīt atbilstoši tai piešķirtajām izvērtēšanas pilnvarām (iepriekš 90. punktā minētais 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 171. punkts).

366 No tā izriet, ka ir jānoraida iebildums, kas saistīts ar nepareizu naudas soda palielinājumu, balstoties uz pārkāpuma ilgumu.

Par recidīvu

Lietas dalībnieku argumenti

367 Prasītāja uzskata, ka naudas soda palielināšana par 50 %, proti, 66 miljoniem euro, recidīva dēļ ir pārmērīga un nesamērīga.

368 Pirmkārt, prasītāja apgalvo, ka loma, kāda tās meitas sabiedrībai bijusi agrākajā pārkāpumā, esot bijusi minimāla un pasīva (Komisijas 1994. gada 13. jūlija Lēmums 94/601/EK par [EKL 81. panta piemērošanas procedūru] (IV/C/33.833 — Kartons) (OV L 243, 1. lpp.)). Līdz ar to naudas sodam, kas galu galā noteikts tās meitas sabiedrībai, neesot bijis jāpārsniedz EUR 750 000. Turklāt par agrāko pārkāpumu sankcijas esot bijušas noteiktas vairāk nekā astoņus gadus pirms apstrīdētā lēmuma paziņošanas. Prasītāja uzskata, ka Komisija nevarēja mehāniski noteikt pamatojumu, balstoties uz agrāka pārkāpuma pastāvēšanu. Tai būtu bijis jāņem vērā visi agrākā pārkāpuma apstākļi: tā raksturs, apstākļi, kādos tas izdarīts, laika periods, kas pagājis kopš tā laika, un noteiktās sankcijas. Prasītāja atsaucas uz virkni tiesu rīkojumu, lai parādītu, ka visu iepriekšējo pārkāpumu raksturs un laika periods, kas pagājis kopš tā laika, kad tie izdarīti, tiek ņemti vērā, tiesai paredzot sankcijas palielinājumu recidīva dēļ.

369 Otrkārt, prasītāja apgalvo, ka Komisija nevar palielināt naudas sodu recidīva dēļ, ja pirmais un otrais pārkāpums notikuši līdztekus. Izskatāmajā lietā lēmums Kartona lietā (skat. iepriekš 368. punktu) ir pieņemts 1994. gada 13. jūlijā un tādējādi palielinājums 50 % apmērā būtu bijis jāpiemēro tikai no šī brīža. Saskaņā ar prasītājas viedokli — palielinājums līdz ar to būtu bijis jāsamazina līdz 43,7 miljoniem euro. Apskatot situāciju no cita aspekta, atbildību pastiprinošajam apstāklim būtu bijis jāattiecas tikai uz naudas sodu, kas palielināts, balstoties uz pārkāpuma ilgumu, sākot ar 1994. gada jūliju. Šajā gadījumā summa, kas būtu pievienojama, pamatojoties uz atbildību pastiprinošiem apstākļiem, būtu 56 miljoni euro.

370 Treškārt, prasītāja uzskata, ka palielinājums ir pārmērīgs un nesamērīgs, jo tas pārsniedz naudas sodu, kas, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, noteikts *Knauf*, *Lafarge* un *Gyproc*.

371 Ceturtkārt, prasītāja apgalvo, ka palielinājums ir pārsniedzis samazinājumu 30 % apmērā, kas tai tika piešķirts, atzīstot tās sadarbību ar Komisiju šajā lietā. Prasītāja

uzskata, ka samazinājumiem, kas piešķirti, pamatojoties uz sadarbību, ir jābūt faktiskiem, un tos nedrīkst neitralizēt palielinājuma recidīva dēļ.

372 Piektkārt, prasītāja apgalvo, ka ir tikai viens Komisijas lēmums, proti, lēmums *British Sugar* lietā (skat. iepriekš 264. punktu), kurā palielinājums būtu bijis augstāks, proti, 75 % no pamatsummas, un ka šajā lietā palielinājums bija balstīts uz iniciatores lomu, kāda bija bijusi *British Sugar* pirmajā pārkāpumā. Tā uzskata, ka, ievērojot šīs lietas apstākļus, kā arī ievērojot Komisijas 2001. gada 20. jūnija Lēmumu 2002/405/EK par [EKL] 82. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-2/36.041/PO — *Michelin*) (OV 2002, L 143, 1. lpp.), tai piemērotais palielinājums 50 % apmērā esot pārmērīgs.

373 Visbeidzot, prasītāja apgalvo, ka Komisija tai esot piemērojusi tādu pašu palielinājumu recidīva dēļ kā *Lafarge*, lai gan *Lafarge* izdarītais pārkāpums lietā, kurā pieņemts Komisijas 1994. gada 30. novembra Lēmums 94/815/EK par [EKL 81.] panta piemērošanas procedūru (Lieta IV/33.126 un 33.322 — *Ciment*) (OV L 343, 1. lpp.), ir bijis smagāks nekā pakāpums, par kuru noteiktas sankcijas Kartona lietā. Prasītāja uzskata, ka Komisijai būtu bijis jāņem vērā divu agrāko aizliegto vienošanos atšķirības, proti, nozīmīgā *Lafarge* loma, aizliegtās vienošanās, kurā tā piedalījās, ilgums, un apstāklis, ka tai par šo pārkāpumu bija noteiktas sankcijas, paredzot naudas sodu 14,9 miljonu euro apmērā. Neņemot vērā šīs atšķirības un nosakot vienādu palielinājumu 50 % apmērā, Komisija esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu.

374 Komisija recidīvu uzskata par atbildību pastiprinošu apstākli, ciktāl attiecīgais uzņēmums izdara jaunu pārkāpumu, lai gan tam jau ir bijušas noteiktas sankcijas par

tāda paša veida pārkāpumu, un ka tas tādējādi ir skaidri zinājis, ka šāda rīcība ir pretlikumīga un to nedrīkst atkārtot.

375 Kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka pirmais un otrais pārkāpums ir noticis vienlaikus un ka palielinājums būtu bijis attiecīgi jāpiemēro, Komisija uzskata, ka ar šo apgalvojumu nav ņemts vērā apstāklis, ka palielinājums ir vērsts uz to, lai sodītu uzņēmuma gribu pārkāpt konkurences noteikumus, kaut arī tam pagātnē jau ir tikušas noteiktas sankcijas.

376 Nekādas nozīmes neesot jautājumam, vai palielinājums recidīva dēļ bija augstāks vai zemāks par pārējiem uzņēmumiem noteiktā naudas soda sākumsummu vai salīdzinājumu ar samazinājumu, kas piešķirts *BPB* sadarbības dēļ.

377 Saskaņā ar Komisijas viedokli — *BPB* ir pievienojusi iebildumu, kas nebija ietverts tās prasības pieteikumā, proti, ka Komisijai būtu bijis jāņem vērā laiks, kas pagājis kopš iepriekšējā pārkāpuma, kas, kā norādījusi prasītāja, esot noticis "vairāk nekā astoņus gadus pirms attiecīgā lēmuma publicēšanas". Šis iebildums esot nepieņemams saskaņā ar Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktu.

Pirmās instances tiesas vērtējums

378 No judikatūras izriet, ka [atbildību] pastiprinošu apstākļu ņemšana vērā, nosakot naudas soda summu, atbilst Komisijas uzdevumam nodrošināt atbilstību konkurences

noteikumiem (Tiesas 2006. gada 29. jūnija spriedums lietā C-308/04 P *SGL Carbon*/Komisija, Krājums, I-5977. lpp., 71. punkts).

379 Tādējādi iespējamais recidīvs ir viens no elementiem, kas jāņem vērā, izvērtējot attiecīga pārkāpuma smagumu (iepriekš 36. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 91. punkts).

380 Kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka Komisija neesot pareizi ņēmusi vērā visus agrākā pārkāpuma apstākļus, šis arguments ir jānoraida.

381 Vispirms, attiecībā uz laika periodu, kas pagājis starp abiem pārkāpumiem, nav apstrīdēts, ka par pirmo pārkāpumu sankcijas noteiktas pēc apskatāmā pārkāpuma sākšanās.

382 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijai ir izvērtēšanas pilnvaras attiecībā uz naudas sodu noteikšanā vērā ņemamo apstākļu izvēli, piemēram, lietas īpašajiem apstākļiem, tās kontekstu un naudas sodu preventīvo iedarbību, turklāt nav jāatsaucas uz saistošu vai izsmeļošu obligāti vērā ņemamo kritēriju sarakstu (Tiesas 1996. gada 25. marta rīkojums lietā C-137/95 P *SPO* u.c./Komisija, *Recueil*, I-1611. lpp., 54. punkts, un 1997. gada 17. jūlija spriedums lietā C-219/95 P *Ferriere Nord*/Komisija, *Recueil*, I-4411. lpp., 33. punkts).

383 Jāuzsver, ka atkārtota pārkāpuma īpašo pazīmju konstatēšana un novērtēšana ir daļa no minētajām Komisijas izvērtēšanas pilnvarām un Komisijai nevar būt saistošs iespējamais noilguma termiņš šāda konstatējuma izdarīšanai. Recidīvs ir būtisks apstāklis, kas Komisijai ir jānovērtē, jo tā ņemšana vērā pamudinātu uzņēmumus, kuriem ir tendence pārkāpt konkurences tiesību normas, mainīt savu uzvedību. Līdz ar to Komisija katrā atsevišķajā gadījumā var ņemt vērā apstākļus, kuri liecina par šādu tendenci, tostarp, piemēram, laiku, kas ir pagājis starp attiecīgajiem pārkāpumiem.

384 Šajā sakarā ir jānorāda, ka Pirmās instances tiesa ir uzskatījusi, ka mazāk nekā divus gadus ilga perioda paiešana, kas ir starp divu pārkāpumu konstatēšanu, liecina par uzņēmuma tendenci neizdarīt attiecīgus secinājumus no tā, ka ir konstatēts tā izdarīts konkurences noteikumu pārkāpums (Pirmās instances tiesas 2005. gada 25. oktobra spriedums lietā T-38/02 *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, II-4407. lpp., 354. un 355. punkts).

385 Jo vairāk, izskatāmajā lietā attiecībā uz prasītāju konstatēto pārkāpumu vēsture apliecina tās tendenci neizdarīt attiecīgus secinājumus no tā, ka ir konstatēts tās izdarīts konkurences noteikumu pārkāpums, ievērojot, ka tas ir bijis mērķis Komisijas agrākiem pasākumiem ar lēmumu Kartona lietā, prasītāja ir turpinājusi vairāk nekā četrus gadus aktīvi piedalīties attiecīgās aizliegtās vienošanās ietvaros pēc tam, kad tai bija paziņots šis lēmums.

386 Šajos apstākļos nav jāizvērtē Komisijas argumentu, kas izvirza prasītājas argumenta par laiku, kas pagājis starp pirmo pārkāpumu un apstrīdētā lēmuma publicēšanu, nepieņemamība.

387 Turpinot, attiecībā uz iepriekš īstenotu darbību pazīmēm — recidīva jēdziens obligāti neietver iepriekš piespriesta naudas soda konstatējumu, bet tikai atzinumu par Kopienu konkurences noteikumu pārkāpumu (iepriekš 384. punktā minētais spriedums lietā *Groupe Danone*/Komisija, 363. punkts).

388 Faktiski recidīva vērā ņemšana ir vērsta uz to, lai pamudinātu uzņēmumus, kuri izrādījuši tieksmi atbrīvoties no konkurences noteikumiem, mainīt savu uzvedību, jo recidīvs parāda, ka ar iepriekšēju šā uzņēmuma izdarīta pārkāpuma konstatējumu nav bijis pietiekami, lai novērstu pārkāpjošu darbību atkārtošanu. Tādējādi izšķirošais recidīva elements ir nevis iepriekšēja naudas soda noteikšana un, vēl jo vairāk, tā apmērs, bet gan iepriekšējs pārkāpuma konstatējums.

389 Visbeidzot, prasītāja pati neapgalvo, ka pārkāpums, kar kuru tās meitas sabiedrībai noteiktas sankcijas Kartona lietas ietvaros, nav tāda paša veida pārkāpums kā pārkāpums, kas tiek apskatīts šajā lietā.

390 Līdz ar to Komisija nav pieļāvusi kļūdu, šajā gadījumā uzskatot, ka lietas īpašie apstākļi, proti, apstāklis, ka, lai gan šis pats uzņēmums jau ir bijis priekšmets pārkāpuma konstatējumam un noteiktajām sankcijām, tas bija turpinājis piedalīties līdzīgā šīs pašas Līguma normas pārkāpumā, veido recidīvu.

391 Kas attiecas uz prasītājas argumentu, ka Komisija naudas sodu recidīva dēļ, ciktāl pirmais un otrais pārkāpums notika vienlaikus, varēja palielināt tikai pēc pirmā lēmuma, ar kuru noteiktas sankcijas par pirmo no diviem pārkāpumiem, pieņemšanas, tas ir jānoraida.

392 Ir tiesa, ka recidīva sankcionēšanas politikai ir lietderīga iedarbība uz pārkāpuma izdarītāju tikai tiktāl, ciktāl bargāku sankciju risks jauna pārkāpuma gadījumā var to pamudināt mainīt savu rīcību. Faktiski recidīva vērā ņemšana ir izskaidrojama ar papildu atturēšanas nepieciešamību, ko apliecina apstāklis, ka ar iepriekšēja pārkāpuma konstatēšanu nav pieticis, lai aizkavētu pārkāpuma atkārtošanos. Tādējādi recidīvs obligāti veidojas pēc pirmā pārkāpuma un konstatējuma un sankciju noteikšanas par to, jo to izskaidro apstāklis, ka šīs sankcijas nav bijušas pietiekami atturošas.

393 Šajā sakarā iepriekš 270. punktā minētajā 1999. gada 11. marta spriedumā lietā *Thyssen Stahl*/Komisija Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka Komisijas lēmumu bija ietekmējusi kļūda tiesību piemērošanā, ciktāl *Thyssen Stahl AG* noteiktās naudas soda summas palielinājums tika attaisnots ar apsvērumu, ka Komisija jau bija noteikusi sankcijas par līdzīgiem pārkāpumiem ar 1990. gada 18. jūlija Lēmumu 90/417/EOTK par procedūru saskaņā ar EOTK līguma 65. pantu attiecībā uz plakanu auksti velmēta nerūsējoša tērauda izstrādājumu Eiropas ražotāju nolīgumu un saskaņotām darbībām (OV L 220, 28. lpp.), kamēr šajā lietā galvenā pārkāpuma perioda daļa, kas ilga no 1988. gada 30. jūnija līdz 1990. gada beigām, par ko tika apsūdzēta *Thyssen Stahl*, bija pirms šī lēmuma (617.–625. punkts).

394 Pretēji lietai, kurā pasludināts iepriekš 270. punktā minētais 1999. gada 11. marta spriedums *Thyssen Stahl*/Komisija, kurā pārkāpuma galvenā daļa bija notikusi pirms pirmā lēmuma, izskatāmajā lietā *BPB* turpināja piedalīties attiecīgās aizliegtās vienošanās ietvaros četrus gadus pēc Kartona lietā pieņemtā lēmuma.

395 Kā tas atgādināts iepriekš 382. punktā, recidīva īpašo iezīmju izvērtējums pamatojas uz Komisijas vērtējumu attiecīgajam gadījumam saistībā ar tās rīcības brīvību.

396 Šīs lietas apstākļos Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija nav pārsniegusi savu rīcības brīvību, uzskatot, ka apstāklis, ka *BPB* pēc pirmā pārkāpuma konstatēšanas bija vairāk nekā četrus gadus turpinājusi piedalīties līdzīgā tās pašas Līguma normas pārkāpumā, veidoja recidīvu un tādējādi šī iemesla dēļ palielinot naudas soda summu.

397 Kas attiecas uz šī palielinājuma līmeni, Pirmās instances tiesa atgādina, ka, nosakot naudas soda summu, Komisijai ir rīcības brīvība. Šajā sakarā tai nav pienākuma piemērot precīzas matemātiskas formulas (iepriekš 273. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 292. punkts).

398 Turklāt no atturēšanas viedokļa recidīvs ir apstāklis, kas attaisno nozīmīgu naudas soda pamatsummas palielinājumu. Tas faktiski ir pierādījums, ka iepriekš noteiktā sankcija nav bijusi ar pietiekami atturošu iedarbību (iepriekš 273. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 293. punkts).

399 Kas attiecas uz šajā lietā piemēroto palielinājuma līmeni, Pirmās instances tiesa uzskata, ka tas ir samērīgs. Šajā sakarā ir jāuzsver, ka Kartona lietā pieņemtais lēmums un apstrīdētais lēmums aptver līdzīgus pārkāpumus. Šī konstatējuma sekas nevar likt apšaubīt prasītājas apgalvojums, ka tās meitas sabiedrības loma Kartona lietā esot bijusi minimāla un pasīva. Faktiski nozīmīgi ir tas, ka, neraugoties uz Kopienu konkurences tiesību pārkāpuma konstatējumu, attiecīgais uzņēmums turpināja to pārkāpt. Šajos apstākļos Komisija bija tiesīga palielināt naudas soda sākumsummu par 50 %, lai prasītājas uzvedību virzītu uz Līgumā paredzēto konkurences noteikumu ievērošanu.

400 Ciktāl prasītājas argumentācija, kas vērsta uz to, lai pierādītu, ka palielinājums recidīva dēļ nav bijis samērīgs, principā balstīta uz apstākli, ka nesamērīga esot bijusi palielinājuma summa absolūtos skaitļos, proti, 66 miljoni euro, šī argumentācija ir jānoraida.

401 Faktiski, nosakot palielinājumu recidīva dēļ, Komisija var vienīgi izvērtēt, kāda būtu naudas soda pamatsummas samērīga procentuālā daļa, neņemot vērā summu absolūtos skaitļos, ko izraisa šīs procentuālās daļas piemērošana. Ciktāl palielinājuma procenti nav pārmērīgi, palielinājuma summa absolūtos skaitļos ir tikai matemātiskas sekas, šos procentus piemērojot pamatsummai, kuras samērīgums attiecībā pret pārkāpuma smagumu un ilgumu ir atsevišķa izvērtējuma priekšmets.

402 Līdz ar to prasītājai noteiktā naudas soda pamatsummas palielinājums par 50 % recidīva dēļ nav nesamērīgs.

403 Kas attiecas uz Komisijas agrāko praksi, prasītāja apgalvo, ka ir bijis tikai viens Komisijas lēmums, proti, lēmums attiecībā uz *British Sugar* lietu, kurā palielinājums ir bijis augstāks (75 %), un ka šajā lietā palielinājums bija balstīts uz iniciatores lomu, kas *British Sugar* bija bijusi pirmajā pārkāpumā. Prasītāja uzskata, ka, ievērojot šīs lietas apstākļus, tai piemērotais palielinājums 50 % apmērā esot bijis pārmērīgs.

404 Attiecībā uz salīdzinājumiem, kas izdarīti ar citiem Komisijas pieņemtajiem lēmumiem, tai nosakot naudas sodus par konkurences noteikumu pārkāpumu, šiem lēmumiem nozīme attiecībā uz vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu var būt vienīgi tad, ja tiek pierādīts, ka lietu īpašie apstākļi attiecībā uz šiem pārējiem lēmumiem ir identiski

apstākļiem izskatāmajā lietā (šajā sakarā skat. iepriekš 343. punktā minēto 2004. gada 13. janvāra spriedumu lietā *JCB Service*/Komisija, 187. punkts).

405 Prasītāja nav iesniegusi pietiekamus pierādījumus, kas ļautu secināt, ka šie nosacījumi būtu izpildīti izskatāmajā lietā. Konkrētāk, ir jākonstatē, ka tā neatsaucas uz lēmumiem, kuri būtu pieņemti vienā laikā ar lēmumu attiecīgajā lietā un kuros Komisija būtu piemērojusi palielinājuma procentu, kas būtu zemāks attiecībā uz izskatāmajai lietai analoģiskiem apstākļiem. Kas attiecas uz norādi uz *Michelin* lēmumu, kurā sabiedrībai *Michelin* bija noteiktas sankcijas recidīva dēļ par atlaižu sistēmu, ar mērķi saglabāt mazumtirgotāju uzticību, tas acīmredzami attiecas uz apstākļiem, kas atšķiras no izskatāmās lietas apstākļiem, šādu atlaižu sistēmu nevar no Kopienas konkurences tiesību pārkāpuma smaguma viedokļa salīdzināt ar slepenu aizliegto vienošanos par cenām un nozīmīgas vērtības tirgus stabilizēšanu.

406 Katrā ziņā tikai apstāklis, ka citā lēmumā Komisija atšķirīgi palielinājusi pamatsummu recidīva dēļ, nenozīmē, ka tai ir bijis pienākums piemērot šo pašu palielinājuma procentu apstrīdētajā lēmumā. Faktiski Komisijas agrākā lēmumu pieņemšanas prakse pati par sevi nav juridisks kritērijs attiecībā uz naudas sodiem konkurences jautājumos, ievērojot, ka tas ir noteikts vienīgi Regulā Nr. 17 (iepriekš 273. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 292. punkts).

407 Prasītāja tāpat uzskata, ka palielinājums esot pārmērīgs un nesamērīgs, jo tas pārsniedz *Knauf*, *Lafarge* un *Gyproc* noteikto naudas soda sākumsummu, kas noteikta, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu.

408 Šī argumentācija nav nozīmīga. Tā kā *BPB* naudas sods ir bijis noteikts pareizi un palielinājums recidīva dēļ ir samērīgs, apstāklis, ka palielinājuma summa absolūtos skaitļos ir augstāka nekā citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem noteikto naudas sodu sākumsumma, ir tikai palielinājuma matemātiskas sekas, kam nav nekāda sakara ar pārējo naudas sodu apmēru.

409 Prasītāja turklāt apgalvo, ka palielinājums ir pārsniedzis samazinājumu 30 % apmērā, kas prasītājai piešķirts, atzīstot tās sadarbību ar Komisiju šajā lietā.

410 Arī šis arguments nav nozīmīgs. Tas attiecas uz divām atšķirīgām naudas soda apmēra noteikšanas stadijām.

411 Visbeidzot, prasītāja apgalvo, ka Komisija tai piemērojusi tādu pašu palielinājumu recidīva dēļ, kāds piemērots *Lafarge*, lai gan *Lafarge* izdarītais pārkāpums *Ciment* lietā esot bijis smagāks nekā pārkāpums, par kuru sankcijas noteiktas Kartona lietā.

412 Arī šis arguments ir nepamatots. Faktiski, kā tas ticis izskaidrots iepriekš, tā kā palielinājums recidīva dēļ ir saistīts ar atbildību pastiprinošu apstākli, kas saistīts ar attiecīgo uzņēmumu, nav nozīmīgs apstāklis, ka *Lafarge* izdarītā agrākā pārkāpuma pazīmes nav bijušas līdzīgas pazīmēm, kas piemīt agrākajam pārkāpumam, par kuru apsūdzēta prasītāja. Nozīme ir apstāklim, ka abi uzņēmumi iepriekš ir bijuši iesaistīti sevišķi smagos pārkāpumos, taču tie, neraugoties uz šo pārkāpumu konstatāciju, nav izbeiguši savu dalību pārkāpumā, par kuru noteiktas sankcijas izskatāmajā lietā.

413 No visa iepriekš minētā izriet, ka ir jānoraida prasītājas argumenti saistībā ar recidīva vērā ņemšanu.

Par atbildību mīkstinošiem apstākļiem

Lietas dalībnieku argumenti

414 Prasītāja uzskata, ka Komisijai būtu bijis jāsamazina naudas soda apmērs atbilstoši pasākumiem, kas īstenoti pirms un pēc tās veiktās izmeklēšanas. Tā norāda, ka Komisija nepareizi uzskatījusi tās pūles par neefektīvām. Komisijas atteikums atzīt tās pūles esot pretrunā vienlīdzīgas attieksmes un tiesiskās paļāvības aizsardzības principiem.

415 Pirmkārt, prasītāja norāda, ka, pamatojoties uz anonīmajā vēstulē ietvertajiem apgalvojumiem, tā izmantoja neatkarīgu juridisko konsultantu pakalpojumus, lai veiktu savu izmeklēšanu (turpmāk tekstā — "*Alpha* projekts"). Pamatojoties uz *Alpha* projekta secinājumiem, prasītājas valde esot īstenojusi formālāku atbilstības konkurences tiesībām programmu, kuras ietvaros tā pieņēmusi paziņojumu par atbilstības principu, kas bija jāparaksta valdes locekļiem un citām attiecīgajām amatpersonām un darbiniekiem. Prasītāja tāpat nolēma pārtraukt jebkādu informācijas apmaiņu un lūdza juridisko konsultantu biroju tai palīdzēt ieviest un īstenot dažādus citus tās formālās atbilstības programmas elementus.

416 Otrkārt, prasītāja apgalvo, ka pēc tam, kad Komisija bija uzsākusi izmeklēšanu, prasītājas veiktie pasākumi liecināja par augstu sadarbības līmeni. Tā nodrošināja inspektoriem brīvu pieeju tās uzņēmējdarbības dokumentiem un datoriem. Turklāt tā

iesniedza pieprasītos dokumentus un [*D.*] precīzi atbildēja uz Komisijas uzdotajiem jautājumiem. Vēl jo vairāk, atbildot uz otro informācijas pieprasījumu, tā sniedza Komisijai informāciju, par kuru Komisijai iepriekš nekas nebija zināms. Prasītāja uzskata, ka, ņemot vērā pūles, ko tā pielikusi, lai izbeigtu pārkāpumu, pat pirms tam, kad Komisija uzsāka izmeklēšanu, un tās brīvprātīgo sadarbību izmeklēšanas laikā, tai uzliktā naudas soda apmērs būtu jāsamazina vēl.

417 Prasītāja noraida Komisijas argumentu, ka prasītāja esot iznīcinājusi vai slēpusi pierādījumus. Tā norāda, ka šie apgalvojumi nav pamatoti ar pierādījumiem. Prasītāja uzsver, ka, lai gan daži dokumenti tika izņemti *Alpha* projekta ietvaros, lietas materiālos par to bija atstāta piezīme.

418 Treškārt, saistībā ar faktu, ka prasītājas P.–Ģ.D. [*D.*] ir pārkāpis tās valdes dotos norādījumus un turpinājis informācijas apmaiņu, valdei un visam personālam par to nezinot, prasītāja uzskata, ka tai nevar uzlikt atbildību par viņa rīcību, it īpaši ņemot vērā viņa neatkarīgo stāvokli. Turklāt prasītāja norāda, ka, tiklīdz tika noskaidrots, ka [*D.*] bija turpinājis minēto apmaiņu, viņam bez jebkādas kompensācijas nācās atkāpties no amata. Prasītāja uzsver, ka tas, ka [*D.*] neievēroja viņam dotos norādījumus, ir bijusi vienīgā neveiksme saistībā ar pūlēm, kas pieliktas, lai izbeigtu pārkāpumu. Līdz ar to Komisija nevarēja apgalvot, ka prasītājas veiktie pasākumi neesot efektīvi.

419 Ceturtkārt, prasītāja apgalvo, ka tā 1998. gada aprīlī esot pārtraukusi dalību informācijas apmaiņas sistēmā. Tātad, ja [*D.*] nebūtu pieļāvis apzinātu neievērošanu attiecībā uz tās valdes dotajiem norādījumiem, atbilstība konkurences noteikumiem kopš 1998. gada marta būtu bijusi pilnīga. Turklāt tai esot tiesības uz naudas soda samazināšanu tādēļ, ka tā izbeigusi pārkāpumu tūlīt pēc Komisijas iejaukšanās.

420 Piektkārt, prasītāja uzskata, ka tā nav guvusi peļņu no pārkāpuma. Reālās cenas esot palikušas tādā pašā līmenī Apvienotajā Karalistē un pazemināju šās Vācijā, savukārt tās izmaksas esot palielinājušās. Tāpat tās tirgus daļa katrā no četriem attiecīgajiem tirgiem 1998. gadā bija mazāka nekā 1992. gadā, un tās apgrozījums 1991./1992. gada līmeni sasniedza tikai 1997./1998. gadā. Turklāt katrā ziņā cenas būtu pēc cenu kara izbeigšanās atjaunojušās. Prasītāja uzskata, ka, ja Komisija var palielināt naudas soda summu saistībā ar pārkāpuma rezultātā iegūto peļņu, tad tai arī ir jāņem vērā, ka pārkāpuma rezultātā nav iegūta peļņa, lai samazinātu naudas soda summu.

421 Komisija apstrīd prasītājas argumentus.

422 Tā uzskata, ka savā replikā *BPB* esot formulējusi jaunu argumentu, lai pieprasītu naudas soda summas samazināšanu, pamatojoties uz to, ka tā esot izbeigusi pārkāpumu pēc 1998. gada beigās Komisijas dienestu veiktās izmeklēšanas. Šis jaunais arguments neesot pieņemams šajā procesa stadijā. Turklāt tas neesot pamatots, jo parasti Komisijai nav pienākuma nedz uztvert pārkāpuma turpināšanu kā atbildību pastiprinošu apstākli, nedz uzskatīt pārkāpuma izbeigšanu par atbildību mīkstinošu apstākli.

Pirmās instances tiesas vērtējums

423 Pirmkārt, saistībā ar pasākumiem, ko prasītāja veikusi, lai novērstu recidīvu no savas puses (tās pārkāpumā iesaistīto augstāko amatpersonu atlaišana, kā arī iekšējo programmu, lai nodrošinātu atbilstību konkurences noteikumiem, un iniciatīvu, kuru

mērķis ir pievērst personāla uzmanību šim jautājumam, pieņemšana), ir jānorāda, ka, kaut arī patiešām ir nozīme tam, ka uzņēmums ir veicis pasākumus, lai novērstu, ka personāls arī turpmāk izdara jaunus Kopienu konkurences tiesību pārkāpumus, tas tomēr nevar iespaidot konstatētā pārkāpuma pastāvēšanu. Tādējādi tas vien, ka dažos gadījumos Komisija savā lēmumu pieņemšanas praksē kā atbildību mīkstinošu apstākli ir ņēmusi vērā, ka ir izstrādāta programma, lai nodrošinātu atbilstību konkurences noteikumiem, nerada tai pienākumu attiecīgā gadījumā rīkoties tādā pašā veidā (Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-224/00 *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, *Recueil*, II-2597. lpp., 280. punkts).

424 Tātad Komisijai nav pienākuma ņemt vērā šo apstākli kā atbildību mīkstinošu apstākli, ja vien tā ir ievērojusi vienlīdzīgas attieksmes principu, kas nozīmē to, ka šajā sakarā atšķirīgi nav novērtēti uzņēmumi, kuri ir viena un tā paša lēmuma adresāti (šā sprieduma 423. punktā minētais spriedums lietā *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, 281. punkts). No apstrīdētā lēmuma nekādā veidā neizriet, ka Komisija šajā sakarā atšķirīgi novērtējusi četrus attiecīgos uzņēmumus, ko turklāt neapgalvo arī prasītāja.

425 Otrkārt, prasītāja norāda, ka pasākumi, ko tā veikusi pēc Komisijas izmeklēšanas uzsākšanas, liecināja par augstu sadarbības līmeni un ka līdz ar to tai uzliktā naudas soda apmērs būtu vēl jāsamazina. Tomēr šis arguments pārklājas ar jautājumu, vai paziņojumā par sadarbību Komisija pareizi ir ņēmusi vērā prasītājas sadarbību. Tātad prasītājas sadarbība administratīvā procesa gaitā tiks izvērtēta turpmāk šajā spriedumā, taču tā nav atbildību mīkstinošs apstāklis, kas attaisnotu lielāku samazinājumu nekā to, kurš piešķirts atbilstoši paziņojumam par sadarbību.

426 Tomēr ir jāatgādina, ka iespēja uzņēmumam, kurš procedūrā par konkurences noteikumu pārkāpumu ir sadarbojies ar Komisiju, piešķirt naudas soda samazinājumu ārpus paziņojumā par sadarbību noteiktajiem ietvariem ir paredzēta Pamatnostādnēs, kuru 3. punkta sestajā ievilkumā ir noteikts, ka "uzņēmuma efektīva sadarbība procesā daļā, kas neattiecas uz [paziņojuma par sadarbību] piemērošanas jomu", ir jāņem vērā kā atbildību mīkstinošs apstāklis.

427 Tiktāl, ciktāl šis iebildums būtu interpretējams kā prasība atzīt, ka Komisijai ir bijis jāpiešķir prasītājai vēl viens naudas soda samazinājums atbilstoši minētajai normai, jākonstatē, ka šajā lietā izskatītie pārkāpumi ietilpst paziņojuma par sadarbību A sadaļas 1. punkta pirmās daļas piemērošanas jomā, kas attiecas uz slepenām aizliegtām vienošanās, kuru mērķis ir cenu, ražošanas vai tirdzniecības kvotu noteikšana, tirgu sadale vai importa vai eksporta aizliegumu noteikšana. Līdz ar to prasītāja nevar pamatoti pārmest Komisijai, ka tā nav ņēmusi vērā prasītājas sadarbības pakāpi kā atbildību mīkstinošu apstākli ārpus paziņojuma par sadarbību tiesiskā regulējuma ietvariem (Pirmās instances tiesas 2006. gada 15. marta spriedums lietā T-15/02 *BASF*/Komisija, Krājums, II-497. lpp., 586. punkts).

428 Vispār šādu pārmetumu Komisijai nevarētu izteikt pat tādā gadījumā, ja būtu jāatzīst, ka sadarbību izmeklēšanā par horizontālām aizliegtām vienošanās cenu noteikšanai un tirdzniecības sadalei var atlīdzināt atbilstoši Pamatnostādņu 3. punkta sestajam ievilkumam. Šādā gadījumā naudas soda samazinājuma piešķiršana atbilstoši minētajai normai noteikti nozīmētu, ka uzņēmuma sadarbību nav bijis iespējams atlīdzināt, piemērojot paziņojumu par sadarbību, kā arī to, ka tā bijusi efektīva, t.i., ļāvusi Komisijai vieglāk izpildīt savu uzdevumu konstatēt un sodīt Kopienu konkurences noteikumu pārkāpumus (šī sprieduma 427. punktā minētais spriedums lietā *BASF*/Komisija, 587. un 588. punkts).

429 Treškārt, prasītāja uzskata, ka tai nevar uzlikt atbildību par to, ka prasītājas P.–Ģ.D. [*D.*] ir pārkāpis tās valdes dotos norādījumus un turpinājis informācijas apmaiņu, valdei un visam personālam par to nezinot.

430 Šim argumentam nav nozīmes. Uzņēmumu, proti, ekonomisku vienību, ko veido cilvēkresursi, materiālie un nemateriālie resursi (šā sprieduma 360. punktā minētais spriedums lietā *Mannesmann*/Augstā iestāde, 705. un 706. punkts), vada tā statūtos paredzētas institūcijas, un jebkuru lēmumu, ar ko uzņēmumam uzliek naudas sodu, var adresēt uzņēmuma statūtos paredzētajai vadības institūcijai (valde, direktoru padome, prezidents, pārvaldnieks u.c.). Konkurences noteikumus varētu viegli apiet, ja Komisijai, atklājot uzņēmuma prettiesisku rīcību, tiktu prasīts pārbaudīt un pierādīt, kas ir dažādu darbību autors, un tas varētu kavēt uzņēmuma, kas guvis labumu no aizliegtās vienošanās, sodīšanu.

431 Ja *BPB* uzskata, ka to pievīla tās bijušais P.–Ģ.D., kas neievēroja tās valdes dotos skaidros norādījumus, šis konflikts ir jārisina starp [*D.*] un *BPB*, nevis Komisijas veiktās konkurences tiesību piemērošanas līmenī. Tātad, pat ja [*D.*] patiešām būtu pārkāpis *BPB* valdes dotos norādījumus un turpinājis informācijas apmaiņu, tai nezinot, Komisijai būtu tiesības uzlikt naudas sodu uzņēmumam, savukārt *BPB* un/vai tās īpašnieki varētu brīvi ierosināt jebkāda veida rīcību, ko tie uzskatītu par piemērotu, attiecībā uz [*D.*].

432 Ceturtkārt, prasītāja apgalvo, ka tā esot pārtraukusi dalību informācijas apmaiņas sistēmā 1998. gada aprīlī. Tātad, ja [*D.*] nebūtu pieļāvis apzinātu neievērošanu attiecībā uz prasītājas valdes dotajiem norādījumiem, atbilstība konkurences noteikumiem kopš 1998. gada marta būtu bijusi pilnīga.

433 Šis arguments daļēji atbilst iepriekšējam, un tam tāpat nav nozīmes. Tā kā prasītāja ir atbildīga par [*D.*] rīcību, pārkāpums turpinājās līdz 1998. gada novembrim.

434 Turklāt Komisija pareizi uzskatījusi, ka, pat ja dalības informācijas apmaiņas sistēmā pārtraukšana liecinātu par vēlmi izvairīties no rīcības, kuras raksturs patiešām varētu radīt aizdomas, to nepapildināja citas darbības, kuru mērķis būtu izbeigt vienošanās rakstura pasākumus, kā par to liecinājusi informācijas apmaiņas turpināšana vai arī apspriedes starp konkurentiem, kas notikušas Hāgā.

435 Saistībā ar prasītājas argumentu, kas attiecas uz pārkāpuma izbeigšanu pēc Komisijas dienestu veiktās izmeklēšanas un ko Komisija uzskata par nepieņemamu, ir jākonstatē, ka prasītāja jau savā prasības pieteikumā norādījusi uz "tūlītēju pārkāpuma izbeigšanu kā atbildību mīkstinošu apstākli". Tātad šis arguments nav jauns pamats Reglamenta 48. panta 2. punkta izpratnē, bet gan pamata, kas iepriekš tieši vai netieši tika izvirzīts prasības pieteikumā, izsvēršana, un tas ir uzskatāms par pieņemamu (skat. Tiesas 2005. gada 15. decembra spriedumu lietā C-66/02 Itālija/Komisija, Krājums, I-10901. lpp., 86. punkts un tajā minētā judikatūra).

436 Atbilstoši Pamatnostādņu 3. punkta trešajam ievilkumam "pārkāpuma izbeigšana pēc Komisijas sākotnējās iejaukšanās (cita starpā pārbaudēm)" ir viens no atbildību mīkstinošiem apstākļiem. Tomēr naudas sods nav automātiski samazināms tāpēc, ka pārkāpums ticis izbeigts pēc Komisijas sākotnējās iejaukšanās, bet šī samazināšana ir atkarīga no tā, kā Komisija, īstenojot savas izvērtēšanas pilnvaras, novērtē attiecīgajā gadījumā pastāvošos apstākļus. Šajā sakarā šīs Pamatnostādņu normas piemērošana uzņēmumam ir īpaši atbilstoša tad, ja attiecīgās pret konkurenci vērstās rīcības raksturs nav īpaši izteikts. Savukārt tā piemērošana principā ir mazāk atbilstoša tad, ja ir pierādīts, ka rīcība ir skaidri vērsta pret konkurenci (Pirmās instances tiesas 2004. gada 8. jūlija spriedums lietā T-44/00 *Mannesmannröhren-Werke*/Komisija, Krājums,

II-2223. lpp., 281. punkts; šajā sakarā skat. arī Pirmās instances tiesas 2005. gada 15. jūnija spriedumu apvienotajās lietās T-71/03, T-74/03, T-87/03 un T-91/03 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, Krājumā nav publicēts, 292. un 294. punkts).

437 Pat ja agrāk pārkāpuma brīvprātīgu izbeigšanu Komisija būtu uzskatījusi par atbildību mīkstinošu apstākli, tā, piemērojot šīs Pamatnostādnes, var ņemt vērā, ka acīmredzami sevišķi smagi pārkāpumi vēl joprojām tiek izdarīti salīdzinoši bieži, kaut arī to prettiesiskums ir atzīts kopš Kopienas konkurences politikas ieviešanas, un līdz ar to uzskatīt, ka ir jāatsakās no šīs labvēlīgās prakses un par šāda pārkāpuma izbeigšanu naudas sods vairs nav jāsamazina.

438 Šajos apstākļos tas, vai ir atbilstoši samazināt naudas sodu pārkāpuma izbeigšanas dēļ, ir atkarīgs no tā, vai prasītājai bija saprātīgs pamats šaubīties par savas rīcības prettiesiskumu.

439 Aplūkojamajā lietā ir jāatgādina, ka attiecīgais pārkāpums ir saistīts ar slepenu aizliegto vienošanos, kuras mērķis ir informācijas apmaiņa oligopolā tirgū un tirgu stabilizēšana. Šāda veida aizliegta vienošanās ir īpaši smags pārkāpums. Tātad attiecīgajiem uzņēmumiem bija jāapzinās to rīcības prettiesiskums. Aizliegtās vienošanās slepenais raksturs arī apstiprina faktu, ka attiecīgie uzņēmumi apzinājās to rīcības prettiesiskumu.

440 Līdz ar to, ņemot vērā iepriekš izklāstītos iemeslus, tas, ka Komisija šajā lietā pārkāpuma izbeigšanu pēc Komisijas sākotnējām pārbaudēm nav ņēmusi vērā kā mīkstinošu apstākli, nav uzskatāms par kļūdu.

441 Piektkārt, attiecībā uz prasītājas argumentu, ka Komisija nav ņēmusi vērā, ka prasītāja neguva nekādu labumu no attiecīgā pārkāpuma, ir jāatgādina, ka, lai gan noteiktajam naudas sodam jābūt samērīgam ar pārkāpuma ilgumu un ar citiem elementiem, kas ņemami vērā pārkāpuma smaguma novērtējumā un starp kuriem ir arī attiecīgā uzņēmuma iespējamā peļņa no šīs rīcības, tas, ka uzņēmums nav guvis nekādu labumu no pārkāpuma, neliedz uzlikt naudas sodu, jo citādi sodam nebūtu preventīvā rakstura (Pirmās instances tiesas 2005. gada 29. novembra spriedums lietā T-52/02 *SNCZ*/Komisija, Krājums, II-5005. lpp., 89. punkts).

442 Visbeidzot, ir jāatzīst, ka, lai gan saskaņā ar Pamatnostādnēm (2. punkta piektais ievilkums) un saistībā ar atbildību pastiprinošiem apstākļiem Komisija var palielināt sankciju, lai pārsniegtu no pārkāpuma nelikumīgi gūtās peļņas summu, nevar apgalvot, ka tādēļ, ka pastāv šī iespēja, Komisijai turpmāk jebkuros apstākļos, nosakot naudas soda apmēru, būtu jānosaka ar konstatēto pārkāpumu saistītais finansiālais labums. Citiem vārdiem sakot, šāda labuma neesamību nevar uzskatīt par atbildību mīkstinošu apstākli (šā sprieduma 441. punktā minētais spriedums lietā *SNCZ*/Komisija, 91. punkts).

443 Tātad argumenti, ko prasītāja izvirzījusi, lai panāktu [naudas soda apmēra] samazinājumu atbildību mīkstinošu iemeslu dēļ, ir jānoraida.

Par sadarbību

Lietas dalībnieku argumenti

444 Prasītāja apgalvo, ka Komisija esot pārkāpusi tiesiskās paļāvības aizsardzības principu un taisnīguma principu, nolemjot, ka prasītājas veiktie pasākumi ir pamats naudas soda

summas samazināšanai tikai par 30 % atbilstoši paziņojuma par sadarbību D sadaļai. Prasītāja uzskata, ka tai būtu bijis jāpiešķir samazinājums par 50–75 % no naudas soda summas saskaņā ar paziņojuma par sadarbību C sadaļu.

445 Prasītāja uzskata, ka tā ir sniegusi izšķirošu informāciju, uz kuru lielā mērā ir balstīts apstrīdētais lēmums. Prasītāja atzīmē, ka, piemēram, Komisija nebūtu ieguvusi nekādu informāciju par sanāksmi Londonā, kas bija faktiskais pamats pārkāpuma uzsākšanai, bez prasītājas atzīšanās tās atbildē uz otro informācijas pieprasījumu. Šajā sakarā tā precizē, ka Komisijas uzdotais jautājums attiecās tikai uz informācijas apmaiņu, kas bija īstenota četru attiecīgo sabiedrību P.–Ģ.D. vadībā. Tātad tai pietiktu ar atbildi tikai uz šo jautājumu. Tomēr pa to laiku prasītājas bijušais prezidents un P.–Ģ.D. [*A.*] informējis to par 1992. gadā rīkoto sanāksmi. Prasītāja izvēlējusies atklāt šīs sanāksmes faktu un to, kas tajā noticis. Tādējādi tā bija ļoti svarīga atzīšanās. Bez tās sadarbības netiktu atklāta arī informācijas apmaiņa Apvienotajā Karalistē un iepriekšējie brīdinājumi par vienu vai divu kataloga cenu paaugstināšanu Apvienotajā Karalistē. Tā uzsver, ka esot pilnīgi brīvprātīgi atzinusi, ka Versaļā bija notikušas apspriedes par plānu sadalīt Vācijas tirgus, un tāpat atzinusi savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, ka citas apspriedes bija notikušas Briselē 1997. gada beigās un vakariņās Hāgā, kaut arī tā apgalvo, ka nolīgums netika noslēgts. Prasītāja norāda, ka tā ir atzinusi arī savu dalību informācijas apmaiņas sistēmā. Turklāt, pat ja noteikta informācija par šo apmaiņu tika iegūta, veicot pārbaudes tās juridiskās adreses atrašanās vietā, tās paziņotā informācija ļāvusi Komisijai labāk izprast šo apmaiņu.

446 Lai gan *Knauf* ir apstiprinājusi sanāksmes Londonā notikšanas faktu un Komisija zināmā mērā ir balstījusies arī uz pierādījumiem, kurus sniegusi *Knauf* saistībā ar šo sanāksmi, minētais uzņēmums rīkojās šādi tikai tāpēc, ka sanāksme bija minēta paziņojumā par iebildumiem. *Knauf* neko nebūtu apstiprinājusi, ja prasītāja nebūtu atklājusi sanāksmes notikšanas faktu pirms paziņojuma par iebildumiem paziņošanas. Turklāt prasītāja uzskata, ka pēc sākotnējām pārbaudēm Komisija nevarēja uzsākt administratīvo procesu, jo tā vietā Komisija turpināja veikt iepriekšējo izmeklēšanu,

nosūtot attiecīgajiem uzņēmumiem informācijas pieprasījumus. Viens no šiem pieprasījumiem, kas adresēts prasītājai, bija pilnībā balstīts uz informāciju, ko prasītāja bija sniegusi Komisijai bez iepriekš izteikta lūguma. Tātad tikai pēc tam, kad Komisija bija saņēmusi no prasītājas informāciju, tā varēja pieņemt paziņojumu par iebildumiem.

447 Prasītāja norāda, ka, ja [*D.*] nebūtu pārkāpis tās norādījumus, tā izbeigtu dalību prettiesiskajās darbībās jau astoņus mēnešus pirms Komisijas izmeklēšanas.

448 Prasītāja vēl norāda, ka tā nav piespiedusi nevienu citu uzņēmumu piedalīties aizliegtās vienošanās ietvaros, nebija šīs aizliegtās vienošanās iniciatore un tai nebija nekādas noteicošas lomas attiecīgajā pārkāpumā.

449 Visbeidzot, prasītāja apgalvo, ka, pat ja Komisijai būtu pamats tai piešķirt samazinājumu tikai atbilstoši paziņojuma par sadarbību D sadaļai, Komisija esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu, piešķirot *Gyproc* naudas soda samazinājumu par 40 % un prasītājai — tikai par 30 %. Prasītāja uzskata, ka tās sniegtā informācija ir svarīgāka Komisijas argumentācijai, jo *Gyproc* sniegtā informācija attiecas vienīgi uz laika posmu no 1996. līdz 1998. gadam un uz Vācijas tirgu. Saistībā ar Komisijas argumentu, ka *Gyproc* dalība pārkāpumā bija mazāk smaga nekā prasītājai, tā uzskata, ka Komisijas piešķirtā naudas soda samazinājuma lielumam ir jābūt atkarīgam no sniegtās informācijas kvalitātes, nevis no uzņēmuma dalības pārkāpumā smaguma.

450 Prasītāja piebilst, ka Komisija nedrīkstēja piemērot *Gyproc* atšķirīgu attieksmi, apgalvojot, ka tā nav apstrīdējusi faktus vai to kvalifikāciju par pārkāpumiem. Tā uzsver, ka tās iebildumi drīzāk attiecas uz secinājumiem, ko Komisija izdarījusi no faktiem, nevis uz pašiem faktiem.

451 Komisija uzskata, ka secinājumus, ko tā izdara atbilstoši paziņojumam par sadarbību, var atcelt tikai tad, ja tajos ir pieļauta kļūda faktos vai acīmredzama kļūda vērtējumā.

452 Komisija norāda, ka, izņemot prasības pieteikuma 151.–154. lappusē ietvertās tabulas 5., 6. un 9. punktu, prasītājas minētā informācija tika sniegta vai nu atbildē uz informācijas pieprasījumiem, vai arī mutiski — pēc pārbaudes laikā uzdotajiem jautājumiem. Komisija uzskata, ka tai nav pienākuma ņemt vērā šāda veida informāciju, izvērtējot uzņēmuma sadarbību. Tā apgalvo, ka esot ņēmusi vērā apstākli, ka atbildes bija ļoti sīki izklāstītas un reizēm pārsniedza to, kas bija nepieciešams pilnīgai atbildei.

453 Saistībā ar informāciju, kas sniegta bez iepriekš izteikta lūguma, Komisija apgalvo, ka attiecībā uz tabulas 6. punktu tās rīcībā jau bija apstrīdētā lēmuma 201. un 205. apsvērumā minētā informācija. Tā arī norāda, ka pat pirms *BPB* atzīšanās tās rīcībā bija pietiekama informācija attiecībā uz tabulas 9. punktu (un 10. punktu). Saistībā ar 5. punktu, lai gan informācija izrādījās lietderīga un Komisija to ir ņēmusi vērā, nosakot naudas soda summu atbilstoši paziņojumam par sadarbību, tā piebilst, ka jau pastāvēja divi [*D.*] adresēti ziņojumi, kas minēti paziņojuma par iebildumiem 77. punktā. Šajos ziņojumos bija ietverta sīki izklāstīta informācija par citu ražotāju

apgrozījumu, un tie varēja būt pamats citām izmeklēšanas darbībām šajā jautājumā, lai arī minētā informācija kā tāda nebija pietiekama. Tātad lielākā daļa *BPB* sniegtās informācijas nebija izšķiroša.

454 Saistībā ar sanāksmi Londonā Komisija nenoliedz, ka šī sanāksme bija svarīgs pārkāpuma elements, tomēr apgalvo, ka bez šajā sakarā sniegtās informācijas tā tomēr būtu spējīga konstatēt vienotā, saliktā un turpinātā pārkāpuma esamību, pamatojoties uz visām pret konkurenci vērstām darbībām, tostarp informācijas apmaiņu, attiecībā uz kuru tās rīcībā bija tieši un faktiski pierādījumi. Turklāt informācija par sanāksmi Londonā tika sniegta atbildē uz konkrētu jautājumu, kas bija uzdots otrajā informācijas pieprasījumā saistībā ar šīs apmaiņas izcelsmi, un līdz ar to šīs informācijas atklāšanu nevar uzskatīt pilnībā par tādu, kas sniegta bez iepriekš izteikta lūguma. Turklāt otrais Komisijas informācijas pieprasījums nebija balstīts tikai un vienīgi uz *BPB* brīvprātīgi sniegto informāciju. Minētā pieprasījuma otrā daļa attiecās uz informāciju, ko mutiski sniedzis [*D.*] pēc tam, kad Komisijas veiktās izmeklēšanas pirmajā dienā, 1998. gada 25. novembrī, *BPB* birojos tika atrastas divas virknes tabulu ar sīki izklāstītu informāciju par četru Eiropas ražotāju pārdevumiem.

455 Līdz ar to Komisija norāda, ka neviens no *BPB* sniegtās informācijas elementiem neesot sniedzis izšķirošu pierādījumu aizliegtās vienošanās esamībai.

456 Komisija uzsver, ka *Gyproc* dalība pārkāpumā bija mazāk smaga nekā *BPB* dalība. Savukārt attiecībā uz aizliegtās vienošanās elementiem, kuros tā aktīvi piedalījusies, *Gyproc* sniedza būtisku informāciju. Piemēram, apsvērumi attiecībā uz Vācijas tirgu lielā mērā ir balstīti uz *Gyproc* ieguldījumu. Komisija uzskata, ka šā uzņēmuma sniegtā informācija bija tikpat lietderīga pārkāpuma konstatēšanā kā *BPB* sniegtā informācija.

Turklāt *Gyproc* 1999. gada 1. septembra paziņojums nebija atbilde uz informācijas pieprasījumu. Vēl jo vairāk, *Gyproc* nekad neesot noliegusi, ka tās darbības ir EKL 81. panta 1. punkta pārkāpums.

Pirmās instances tiesas vērtējums

457 Savā paziņojumā par sadarbību Komisija ir definējusi nosacījumus, kurus izpildot, uzņēmumi, kas sadarbojas ar Komisiju tās veiktās izmeklēšanas gaitā par aizliegtu vienošanos, var tikt atbrīvoti no naudas soda vai tiem var tikt samazināts naudas sods, kas citādi tam tiktu uzlikts (skat. paziņojuma par sadarbību A sadaļas 3. punktu).

458 Kā jau ir minēts paziņojuma par sadarbību E sadaļas 3. punktā, tas rada tiesisko paļāvību, uz ko var balstīties uzņēmumi, kuri vēlas informēt Komisiju par aizliegtas vienošanās esamību. Ņemot vērā tiesisko paļāvību, ko uzņēmumi, kas vēlas sadarboties ar Komisiju, uz šī paziņojuma pamata varētu gūt, Komisijai, izvērtējot uzņēmuma sadarbību, lai noteiktu tam piemērojamā naudas soda summu, tādējādi jārīkojas saskaņā ar paziņojumu (Pirmās instances tiesas 2006. gada 15. marta spriedums lietā T-26/02 *Daiichi Pharmaceutical*/Komisija, Krājums, II-713. lpp., 147. punkts).

459 Atbilstoši šī paziņojuma B sadaļai — "naudas soda summas, kas uzņēmumam būtu uzlikta sadarbības neesamības gadījumā, samazinājums vismaz 75 % apmērā, kas var tikt palielināts līdz pilnai naudas soda nepiemērošanai, tiek piešķirts" uzņēmumam, kas:

"a) paziņo par slepenu aizliegtu vienošanos Komisijai, pirms tā ar lēmumu ir uzsākusi pārbaudi attiecībā uz uzņēmumiem, kas ir aizliegtās vienošanās dalībnieki, ja vien Komisijas rīcībā jau nav pietiekamas informācijas paziņotās aizliegtās vienošanās esamības pierādīšanai;

b) pirmais sniedz izšķirošu informāciju, kas pierāda aizliegtās vienošanās esamību;

c) izbeidz savu dalību aizliegtajā darbībā, vēlākais, brīdī, kad tas par aizliegto vienošanos paziņo;

d) sniedz Komisijai visu lietderīgo informāciju un visus tā rīcībā esošus ar aizliegto vienošanos saistītus dokumentus un pierādījumus un uztur pastāvīgu un pilnīgu sadarbību visā izmeklēšanas laikā;

e) nav piespiedis citu uzņēmumu piedalīties aizliegtās vienošanās ietvaros un nelikumīgajā darbībā, tam nav bijusi iniciatora vai noteicoša loma".

460 Turklāt minētā paziņojuma C sadaļa nosaka, ka "uzņēmums, kas atbilst (B sadaļas) b) un e) punktā izklāstītajiem nosacījumiem un paziņo Komisijai par slepenu aizliegtu vienošanos pēc tam, kad Komisija ar lēmumu jau ir uzsākusi pārbaudi par uzņēmumiem, kas ir vienošanās dalībnieki, ja vien šī pārbaude nevarētu sniegt pietiekamu pamatu [administratīvā] procesa uzsākšanai, kas ir vērsts uz lēmuma pieņemšanu, tiek piešķirts naudas soda summas samazinājums no 50 līdz 75 %".

461 Prasītāja, pirmkārt, uzskata, ka Komisija kļūdaini ir atteikusi tai samazinājumu no 50 līdz 75 % apmērā atbilstoši paziņojuma par sadarbību C sadaļai. Līdz ar to ir jāpārbauda, vai Komisija nav pārkāpusi šīs normas piemērošanas nosacījumus.

462 Šajā lietā jautājums, kuram ir nozīme, lai izlemtu, vai C sadaļa bija piemērojama prasītajai noteiktā naudas soda summas noteikšanai, ir tas, vai Komisijas veiktās pārbaudes tai sniedza pietiekamu pamatu administratīvā procesa uzsākšanai, kas ir vērsts uz apstrīdētā lēmuma pieņemšanu.

463 Komisija apstrīdētā lēmuma 593. un 594. apsvērumā apgalvo, ka pēc pārbaudēm tās rīcībā bija pietiekama informācija, lai pierādītu paziņotās aizliegtās vienošanās esamību, un ka *BPB*, kas neesot izpildījusi paziņojuma par sadarbību B sadaļas b) punktā paredzētos nosacījumus, tātad nevarēja piešķirt ievērojamu naudas soda samazinājumu atbilstoši minētā paziņojuma C sadaļai.

464 Šajā sakarā ir jānorāda, ka prasītāja neapgalvo, ka tā ir sniegusi izšķirošus elementus attiecībā uz visiem aizliegtās vienošanās aspektiem vai ka Komisija nespētu pierādīt aizliegtās vienošanās esamību bez prasītājas sniegtajiem elementiem. Tā būtībā norāda, ka Komisija nespētu pierādīt vienotās un saliktās aizliegtās vienošanās esamību tādā veidā, kā tā to izdarījusi.

465 Tātad ir jānoskaidro, vai pēc pārbaudēm Komisijas rīcībā bija pietiekama informācija, lai pierādītu aizliegtās vienošanās, par kuru galu galā noteikts sods, esamību.

466 *BPB* ir sniegusi informāciju par sanāksmi Londonā tikai savā atbildē uz otro informācijas pieprasījumu (datēts ar 1999. gada 21. septembri), atbildot uz konkrētu jautājumu: "Lūdzu norādīt, kas ierosināja vai uzsāka informācijas apmaiņu starp P.–Ģ. D."

467 Tātad, zinot jau par informācijas apmaiņu attiecībā uz pārdošanas apjomiem četros attiecīgajos tirgos, Komisijai, balstoties uz 1998. gada novembrī veiktajām pārbaudēm, bija pietiekams pamats administratīvā procesa uzsākšanai, kurš ir vērsts uz lēmuma pieņemšanu.

468 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka 2006. gada 29. jūnija spriedumā lietā C-301/04 P Komisija/ *SGL Carbon* (Krājums, I-5915. lpp.) Tiesa uzskatīja, ka saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. panta 1. punktu sniegtās atbildes nav brīvprātīga sadarbība, bet gan pienākuma izpilde. Tiesa atgādināja, ka, pildot pienākumus, kas Komisijai noteikti šajā jomā, tā drīkst iegūt visu vajadzīgo informāciju no dalībvalstu valdībām un kompetentajām iestādēm, kā arī no uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām. Tātad Komisijai ir tiesības likt uzņēmumam sniegt tai visu vajadzīgo informāciju par faktiem, par ko tam varētu būt zināms, un vajadzības gadījumā iesniegt ar to saistītos dokumentus, kas ir tā rīcībā, pat ja tas varētu kalpot kā pierādījums pret šo vai kādu citu uzņēmumu par konkurencei neatbilstošu rīcību (34., 39., 41. un 44. punkts).

469 Saistībā ar informācijas apmaiņu par pārdošanas apjomiem četros attiecīgajos tirgos no prasības pieteikuma 334. punkta izriet, ka prasītāja nav apstrīdējusi to, ka Komisija atradusi tiešus pierādījumus par šo apmaiņu 1998. gada novembrī veikto pārbaužu laikā.

470 Attiecībā uz informācijas apmaiņu par pārdošanas apjomiem un tirgus daļām Apvienotajā Karalistē — Komisija apgalvo, ka divos [*D.*] adresētajos ziņojumos, kas minēti paziņojuma par iebildumiem 77. punktā, bija ietverta sīki izklāstīta informācija par citu ražotāju apgrozījumu un tie varēja būt pamats citām izmeklēšanas darbībām šajā jautājumā, lai arī minētā informācija kā tāda nebija pietiekama.

471 Šajā sakarā ir jānorāda, ka paziņojuma par iebildumiem 77. punktā ir minēti [*D.*] adresētie [*M.*], kas bija *BG* ģenerāldirektors pirms [*N.*], ziņojumi par Apvienotās Karalistes tirgus attīstību. Patiešām, šie iekšējie dokumenti neliecina, ka attiecīgā informācija būtu bijusi izpausta personām, kas nav saistītas ar *BPB*. Tomēr savā 1996. gada 17. marta piezīmē, kā arī — detalizētāk — 1999. gada 28. maija paziņojumā *BPB* ir atzinusi, ka informācijas apmaiņa starp konkurentiem par pārdošanas apjomiem Apvienotās Karalistes tirgū notika laikposmā no 1992. līdz 1998. gada sākumam.

472 Saistībā ar informācijas apmaiņu par cenu paaugstināšanu Apvienotās Karalistes tirgū Komisija norāda, ka tai jau bija informācija, kas izklāstīta apstrīdētā lēmuma 201. un 205. apsvērumā. No šiem apsvērumiem izriet, ka divi *BPB* iekšējie ziņojumi, kas atrasti pārbaužu laikā, vienīgi pierāda, ka par cenu paaugstināšanu notikušas apspriedes, bet lai pierādītu šo pārkāpuma elementu, Komisija ir balstījusies uz cenu paaugstināšanas paralēlo raksturu. Šajos apstākļos tas, ka atbilstoši apstrīdētā lēmuma 207. apsvērumā norādītajam *BPB* savā 1996. gada 17. marta piezīmē, kā arī — sīkāk — 1999. gada 28. maija paziņojumā atzinusi, ka ir bijuši "izolēti gadījumi", kad [*N.*] bija zvanījis *Lafarge* un *Knauf* ģenerāldirektoriem uz Apvienoto Karalisti, lai tos informētu par *BG* nodomiem cenu jautājumā, kā arī par paredzētās cenu paaugstināšanas amplitūdu, būtiski pastiprināja Komisijas pamatojumu.

473 Piedalīšanos Versaļas un Hāgas sanāksmēs prasītāja atzina tikai savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem. Piedalīšanos Briseles sanāksmē tā atzina tikai atbildē uz Komisijas tieši uzdoto jautājumu pirmajā informācijas pieprasījumā.

474 Visbeidzot, no apstrīdētā lēmuma 271. apsvēruma izriet, ka Komisijai bija zināms par informācijas apmaiņas sistēmas pastāvēšanu, pamatojoties uz pārbaužu laikā iegūto informāciju.

475 Līdz ar to Pirmās instances tiesa uzskata, ka *BPB* sniegtā informācija, ciktāl to var uzskatīt par brīvprātīgi sniegtu atbilstoši šā sprieduma 468. punktā minētajai Tiesas judikatūrai, nav izšķirošais elements, lai pierādītu aizliegtās vienošanās esamību, un ka pēc Komisijas pārbaudēm tās rīcībā bija pietiekama informācija, lai pierādītu tās esamību.

476 Ņemot vērā paziņojuma par sadarbību B sadaļas b)–e) punktā izklāstīto nosacījumu, kas pārņemti minētā paziņojuma C sadaļā, kumulatīvo raksturu un to, ka vismaz viens no šiem nosacījumiem, proti, minētā paziņojuma B sadaļas b) punktā minētais, saistībā ar C sadaļu nav izpildīts, nav jāpārbauda, vai *BPB* ir izpildījusi pārējos šajās normās paredzētos nosacījumus.

477 No tā izriet, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, nepiešķirot prasītājai tai uzliktā naudas soda samazinājumu atbilstoši paziņojuma par sadarbību C sadaļai.

478 Tomēr, īstenojot Pirmās instances tiesas neierobežotās kompetences pilnvaras, vēl ir jāpārbauda, vai samazinājums, ko Komisija piešķīrusi saistībā ar *BPB* sadarbību atbilstoši paziņojuma par sadarbību D sadaļai, ir pietiekams.

479 Šajā sakarā būtu jānorāda, kā tas arī izriet no apstrīdētā lēmuma 592. un 596. apsvēruma, ka *BPB* ir bijusi pirmā aizliegtās vienošanās dalībniece, kas — pēc Komisijas informācijas pieprasījuma saņemšanas, bet pārsniedzot pieprasījuma ietvarus — paziņoja elementus, kas papildina pārbaužu laikā iegūtos un kas apstiprina aizliegtās vienošanās esamību. Komisija atzīst, ka šie elementi ietver sīki izklāstīto informāciju par attiecīgajām sanāksmēm, tostarp par Londonas sanāksmi, un par informācijas apmaiņu attiecībā uz galvenajiem Eiropas tirgiem un it īpaši par Apvienotās Karalistes tirgu.

480 Turklāt no otrā pamata pārbaudes izriet, ka, lai gan ir tiesa, ka Komisija būtu varējusi pierādīt aizliegtās vienošanās esamību, arī nezinot par Londonas sanāksmi, tomēr tā tiktu uztverta citādi. Pirmās instances tiesa uzskata, ka *BPB* sniegtā informācija, it īpaši par Londonas sanāksmi, būtiski pastiprinājusi Komisijas argumentāciju attiecībā uz vispārējā plāna esamību un līdz ar to ļāvusi būtiski palielināt naudas sodu apmērus atbilstoši pārkāpuma smagumam. Šie paši apsvērumi ir piemērojami sīki izklāstītajai informācijai, ko *BPB* sniegusi par informācijas apmaiņu attiecībā uz pārdošanas apjomiem un cenu paaugstināšanu Apvienotās Karalistes tirgū. Šo secinājumu apstiprina *BPB* sniegto elementu garš saraksts apstrīdētajā lēmumā.

481 Visbeidzot, no *BPB* atbildes uz paziņojumu par iebildumiem 2.2.2. punkta un no otrā pamata pārbaudes izriet, ka tā turklāt atzinusi lielāko daļu faktu, kas aprakstīti paziņojumā par iebildumiem. Tāpat no tās atbildes uz paziņojumu par iebildumiem 1.1.4., 2.2.2. un 6.2.27. punkta, no otrā pamata pārbaudes un no atbildes uz Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumu izriet, ka *BPB* neapstrīd noteiktu elementu kvalifikāciju par Kopienu konkurences tiesību normu pārkāpumiem. Piemēram, *BPB* ir

atzinusi, ka Londonas sanāksme, informācijas apmaiņa par pārdošanas apjomiem četros attiecīgajos tirgos un it īpaši Apvienotās Karalistes tirgū, kā arī — vienu vai divas reizes — informācijas apmaiņa par cenu paaugstināšanu Apvienotās Karalistes tirgū ir EKL 81. panta pārkāpumi.

482 Īstenojot savas neierobežotās kompetences pilnvaras, Pirmās instances tiesa uzskata, ka ir jāpiešķir prasītājai papildu samazinājums 10 % apmērā no tai uzliktā naudas soda summas, kas aprēķināta pirms paziņojuma par sadarbību piemērošanas, papildinot 30 % samazinājumu, ko jau piešķīrusi Komisija.

483 Šajos apstākļos vairs nav jāizskata prasītājas argumenti, ka Komisija esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu, piešķirot 40 % samazinājumu par *Gyproc* sadarbību.

5. *Par prasību uzdot Komisijai atlīdzināt naudas soda summu vai, pakārtoti, summu, par kuru sods ir samazināts, tai pieskaitot nokavējuma procentus*

Lietas dalībnieku argumenti

484 Prasītāja norāda, ka tā naudas sodu jau ir samaksājusi. Tomēr tā atzīmē, ka diemžēl procentu likme, kas būtu piemērojama gadījumā, ja Komisijai būtu jāatmaksā naudas soda summa pilnībā vai daļēji, nav minēta apstrīdētajā lēmumā. Prasītāja uzskata, ka šai

procentu likmei ir jābūt vismaz vienādai ar likmi, kas būtu piemērojama, ja tā būtu iesniegusi bankas garantiju, proti, 4,79 %. Tomēr jautājumā par piemērojamo procentu likmi tā paļaujas uz Pirmās instances tiesu, lūdzot, lai tiesa atrisina šo jautājumu gadījumā, ja tai uzliktais naudas sods tiktu atcelts vai tā summa tiktu samazināta. Turklāt tā lūdz noteikt, ka nokavējuma procenti ir maksājami par laikposmu no šā sprieduma pasludināšanas līdz brīdim, kad Komisija visas attiecīgās summas būs pilnībā atmaksājusi.

485 Komisija uzskata, ka šie argumenti ir priekšlaicīgi. Turklāt prasījums, kas ietverts trešajā prasījumu daļā, neesot pieņemams, jo Pirmās instances tiesai nav kompetences izdot rīkojumu par šāda veida pasākumu.

Pirmās instances tiesas vērtējums

486 Vairākkārt jau ir nospriests, ka pēc sprieduma par tiesību akta atcelšanu pieņemšanas, kas ir piemērojams *ex tunc* un kas tādējādi ar atpakaļejošu spēku izslēdz atcelto aktu no tiesību sistēmas, atbildētājai iestādei atbilstoši EKL 233. pantam ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai novērstu konstatēto nelikumīgo darbību sekas, kas gadījumā, ja tiesību akts jau ir izpildīts, var būt prasītāja nostādīšana situācijā, kādā tas atradās pirms šī akta pieņemšanas (Pirmās instances tiesas 2004. gada 8. jūlija spriedums lietā T-48/00 *Corus UK*/Komisija, Krājums, II-2325. lpp., 222. punkts).

487 Galvenais no EKL 233. pantā paredzētajiem pasākumiem tāda sprieduma taisīšanas gadījumā, ar kuru tiek atcelts vai samazināts naudas sods, kas uzņēmumam uzlikts par Līguma konkurences noteikumu pārkāpumu, ir Komisijas pienākums atmaksāt visu vai daļu no attiecīgā uzņēmuma samaksātā naudas soda, ciktāl tas jāatzīst par nepamatotu saskaņā ar spriedumu, ar kuru akts ir atcelts. Šis pienākums paredz atlīdzināt ne tikai

nepamatoti samaksātā naudas soda pamata summu, bet arī nokavējuma procentus par šo summu (šā sprieduma 486. punktā minētais spriedums lietā *Corus UK*/Komisija, 223. punkts).

488 Tātad, ja Komisija nepiešķirtu nokavējuma procentus par atmaksāto naudas soda pamata summu atbilstoši šādam spriedumam, tad Komisija neveiktu pasākumu šā sprieduma izpildei un līdz ar to neizpildītu savus EKL 233. pantā paredzētos pienākumus.

489 Tādējādi prasība uzdot Komisijai atmaksāt naudas soda summu, par kuru sods ir samazināts, tai pieskaitot nokavējuma procentus, nav pieņemams.

6. *Par pieteikumu par procesa organizatoriskajiem pasākumiem*

490 Prasītāja savā prasības pieteikumā ir norādījusi, ka "Pirmās instances tiesa, iespējams, varētu izdot rīkojumu par izmeklēšanas pasākumu neatkarīga eksperta atzinuma veidā, lai noteiktu, kurš no lietas dalībniekiem pareizi novērtē lietas ekonomisko kontekstu".

491 Tā kā šis pieteikums ir interpretējams kā pieteikums par procesa organizatorisko pasākumu, Pirmās instances tiesa uzskata, ka tas nav jāveic, ņemot vērā, ka lietas apstākļu pārbaude ir liecinājusi par to, ka attiecīgā aizliegtā vienošanās ir skaidri vērsta pret konkurenci.

Par tiesāšanās izdevumiem

492 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Atbilstoši tā paša panta 3. punkta pirmajai daļai, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Pirmās instances tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala.

493 Šajā lietā spriedums Komisijai nav labvēlīgs tikai tiktāl, ciktāl samazinājums, ko tā piešķīrusi par *BPB* sadarbību, nebija pietiekams.

494 Šādā situācijā pēc šīs lietas apstākļu taisnīgas novērtēšanas būtu jānospriež, ka Komisija segs vienu desmitdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzinās vienu desmitdaļu no *BPB* tiesāšanās izdevumiem un ka *BPB* segs deviņas desmitdaļas no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzinās deviņas desmitdaļas no Komisijas tiesāšanās izdevumiem.

Ar šādu pamatojumu

PIRMĀS INSTANCES TIESA (trešā palāta)

nospriež:

1) naudas soda, kas uzlikts *BPB* saskaņā ar Komisijas 2002. gada 27. novembra Lēmumu 2005/471/EK par [EKL] 81. panta piemērošanas procedūru attiecībā

uz *BPB plc, Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG, Société Lafarge SA* un *Gyproc Benelux NV* (Lieta COMP/E-1/37.152 — Ģipša plāksnes), summa tiek noteikta 118,8 miljonu euro apmērā;

2) pārējā daļā prasību noraidīt;

3) Komisija sedz vienu desmitdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina vienu desmitdaļu no *BPB* tiesāšanās izdevumiem;

4) *BPB* sedz deviņas desmitdaļas no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina deviņas desmitdaļas no Komisijas tiesāšanās izdevumiem.

Jaeger Tiili Czúcz

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2008. gada 8. jūlijā.

Sekretārs Priekšsēdētājs

E. Coulon M. Jaeger

Satura rādītājs

Prāvas rašanās fakti . . . . . II - 1354

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi . . . . . II - 1360

Juridiskais pamatojums . . . . . II - 1363

1. Par pirmo pamatu, kas saistīts ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu . . . . . II - 1363

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1363

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1364

2. Par otro pamatu, kas saistīts ar acīmredzamām kļūdām un/vai nepietiekamu pamatojumu attiecībā uz EKL 81. panta 1. punkta piemērošanu . . . . . II - 1372

Par pierādīšanas standartu . . . . . II - 1372

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1372

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1373

Par Londonas sanāksmi . . . . . II - 1374

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1374

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1378

Par informācijas apmaiņu par pārdoto daudzumu Vācijā, Francijā, Beniluksā un Apvienotajā Karalistē . . . . . II - 1384

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1384

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1386

Par informācijas apmaiņu par pārdošanas apjomu Apvienotajā Karalistē . . . . . II - 1391

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1391

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1392

Par apmaiņu ar informāciju par cenu paaugstināšanu Apvienotajā Karalistē attiecībā uz laika periodu no 1992. līdz 1998. gadam . . . . . II - 1394

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1394

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1396

Par Vācijas tirgus stabilizēšanu . . . . . II - 1401

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1401

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1404

Par informācijas apmaiņu par cenu paaugstināšanu Vācijas tirgū . . . . . II - 1410

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1410

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1415

Aizliegtās vienošanās ģeogrāfiskais apmērs . . . . . II - 1424

3. Par trešo pamatu, kas saistīts ar vienota pārkāpuma jēdziena pārkāpumu . . . . . II - 1425

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1425

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1427

4. Par ceturto pamatu, kas saistīts ar EKL 253. panta pārkāpumu un Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpumu, kā arī vispārējo principu pārkāpumu, aprēķinot naudas soda apmēru . . . . . II - 1431

Par naudas soda sākumsummas, kas noteikta, balstoties uz pārkāpuma smagumu, nesamērīgumu . . . . . II - 1432

Par pārkāpuma smagumu . . . . . II - 1432

— Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1432

— Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1434

Par pārkāpuma konkrēto ietekmi uz konkrēto tirgu . . . . . II - 1437

— Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1437

— Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1441

Par naudas soda sākumsummas noteikšanu, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu II - 1448

— Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1448

— Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1451

Par pārkāpuma ilgumu . . . . . II - 1457

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1457

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1459

Par recidīvu . . . . . II - 1461

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1461

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1464

Par atbildību mīkstinošiem apstākļiem . . . . . II - 1473

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1472

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1475

Par sadarbību . . . . . II - 1481

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1481

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1486

5. Par prasību uzdot Komisijai atlīdzināt naudas soda summu vai, pakārtoti, summu, par kuru sods ir samazināts, tai pieskaitot nokavējuma procentus . . . . . II - 1493

Lietas dalībnieku argumenti . . . . . II - 1493

Pirmās instances tiesas vērtējums . . . . . II - 1494

6. Par pieteikumu par procesa organizatoriskajiem pasākumiem . . . . . II - 1495

Par tiesāšanās izdevumiem . . . . . II - 1496